

MARTTI TUOMINEN & TUULA JORONEN & EIJA LAIHINEN

“...SANOI ETTÄ NÄYTÄN AIVAN ***** JA ALKOI SOLVAAMAAN”

Maahanmuuttajataustaisten nuorten
turvattomuuskokemukset Helsingissä

3

TUTKIMUKSIA 2014

Helsingin kaupunki
Tietokeskus

**TIEDUSTELUT
FÖRFRÅGNINGAR
INQUIRIES**

Martti Tuominen, p. – tel. 09 310 36366
etunimi.sukunimi@hel.fi

Tuula Joronen, p. – tel. 09 310 36520
etunimi.sukunimi@hel.fi

Timo Cantell, p. – tel. 09 310 73362
etunimi.sukunimi@hel.fi

**JULKAI SIJA
UTGIVARE
PUBLISHER**

Helsingin kaupungin tietokeskus
Helsingfors stads faktacentral
City of Helsinki Urban Facts

**OSOITE
ADRESS
ADDRESS**

PL 5500, 00099 Helsingin kaupunki
(Siltasaarenkatu 18-20 A)
PB 5500, 00099 Helsingfors stad
(Broholmmsgatan 18-20 A)
P.O.Box 5500, FI-00099 City of Helsinki
Finland (Siltasaarenkatu 18-20 A)

**PUHELIN
TELEFON
TELEPHONE**

09 310 1612

**INTERNET
WWW.HEL.FI/TIETOKESKUS/**

**TILAUKSET, JAKELU
BESTÄLLNINGAR, DISTRIBUTION
ORDERS, DISTRIBUTION**

p. – tel. 09 310 36293
tietokeskus.tilaukset@hel.fi

**KÄTEISMYYNTI
DIREKTFÖRSÄLJNING
DIRECT SALES**

Tietokeskuksen kirjasto
Siltasaarenkatu 18-20 A, p. 09 310 36377
Faktacentralens bibliotek
Broholmmsgatan 18-20 A, tel. 09 310 36377
City of Helsinki Urban Facts Library
Siltasaarenkatu 18-20 A, tel. +358 09 310 36377
tietokeskus.kirjasto@hel.fi

Helsingin kaupungin tietokeskus
Helsingfors stads faktacentral
City of Helsinki Urban Facts

”...SANOI ETTÄ NÄYTÄN AIVAN ***** JA ALKOI SOLVAAMAAN”

Maahanmuuttajataustaisten nuorten
turvattomuuskokemukset Helsingissä

MARTTI TUOMINEN & TUULA JORONEN & EIJA LAIHINEN

TUTKIMUKSIA
UNDERSÖKNINGAR
RESEARCH SERIES

2014:3

KÄÄNNÖKSET
ÖVERSÄTTNING
TRANSLATIONS
Magnus Gräsbeck

KUVIOT
FIGURER
GRAPHS
Pirjo Lindfors, Lotta Haglund kuvio 2

TAITTO
OMBRYTNING
GENERAL LAYOUT
Pirjo Lindfors

KANSI
PÄRM
COVER
Lotta Haglund

Kansikuva | Pärmbild | Cover picture
Petri Lindfors

PAINO
TRYCKERI
PRINT
Juvenes Print Oy, Helsinki 2014

PAINETTU
ISSN 1455-724X
ISBN 978-952-272-805-0

VERKOSSA
ISSN 1796-7228
ISBN 978-952-272-806-7

SISÄLLYS

Esipuhe	5
Förord	6
Preface	7
1. Johdanto	9
2 Maahanmuuttajien turvallisuudentunteen taustalla olevia tekijöitä	11
3 . Keskeiset käsitteet	17
3.1. Turvattomuus	17
3.2. Maahanmuuttajien toinen sukupolvi.....	17
3.3. Näkyvä vähemmistö.....	21
3.4. Maahanmuuttaja-alueet – muut alueet	22
4 . Aineisto ja menetelmät	24
4.1. Tutkimusotoksen poiminta ja kyselyn toteuttaminen.....	24
4.2. Perusjoukon ja aineiston kuvailu.....	25
5. Tutkimuksen tulokset	33
5.1. Oman asuinalueen koettu turvallisuus	33
5.2. Keskustassa liikkumisen ja julkisissa liikennevälineissä matkustamisen koettu turvallisuus	36
5.3. Altistaako näkyvään vähemmistöön kuuluminen turvattomuuskokemuksille?	38
5.4. Häirinnän ja rikosten kohteeksi joutuminen	40
5.5. Koettu väkivalta ja nähty väkivalta altistavat turvattomuuskokemuksille.	44
5.6. Joidenkin paikkojen välttely turvattomuuden vuoksi	44
5.7. Näkemykset viihtyisyyttä ja turvallisuutta parantavista toimenpiteistä.....	47

Tutkimuksen keskeiset tulokset ja jatkotutkimustarpeet	50
Naiset kokevat turvattomuutta miehiä yleisemmin	51
Näkyvä vähemmistö.....	51
Maahanmuuttaja-alueet	51
Rikosten kohteeksi joutuminen.....	52
Poliisi, viihtyisyys, turvallisuus ja alkoholi.....	53
Jatkotutkimustarpeet.....	53
Centrala resultat och fortsatt behov av forskning	55
Vanligare att kvinnor känner sig otrygga	55
Synlig minoritet	56
Invandrartäta områden.....	56
Att falla offer för brott.....	57
Polis, trivsamhet, trygghet och alkohol.....	58
Behov av fortsatt forskning	58
Conclusions, key findings and further research	60
Women feel insecure more often than men	61
Visible minorities	61
Immigrant neighbourhoods.....	61
Crime victimisation.....	62
Police, liveability, security and alcohol	63
Need for further research	63
Kirjallisuus	65
Liite 1	68
Liite 2	69

ESIPUHE

Tämä tutkimusraportti jatkaa jo varsin pitkää Helsingin kaupungin tietokeskuksessa julkaistujen Helsingin turvallisuuskyselyjen sarjaa. Vuodesta 2003 lähtien aineistoja on kerätty kolmen vuoden välein ja niistä on tehty kokonaisraportit. Kyselyt on kohdistettu 15–74-vuotiaille suomen- ja ruotsinkielisille kaupunkilaisille. Tämän tutkimuksen kohteena ovat nuoret maahanmuuttajataustaiset helsinkiläiset. Tutkimuksen aineisto on kerätty vuonna 2013.

Tässä tutkimuksessa paneudutaan erityisesti maahanmuuttajataustaisten nuorten asukkaiden turvattomuuskokemuksiin, rikosten kohteeksi joutumiseen sekä heidän näkemyksiinsä poliisin toiminnan tasapuolisuudesta. Tutkimuskysymyksenä on se, vaikuttaako oma maahanmuuttajatausta siihen, miten turvalliseksi nuoret helsinkiläiset kokevat arkisen ympäristönsä.

Tutkimusraportissa esitellään laajemmin tutkimuskentän keskustelua maahanmuutosta ja turvattomuuskokemuksista. Samalla perustellaan, miksi huomion kohteena ovat erityisesti toisen sukupolven maahanmuuttajataustaiset nuoret. Tämä ryhmä on kasvanut ja käynyt koulunsa Suomessa, joten he eivät tältä osin poikkea ns. kanta-väestöstä. Siten juuri tämä ryhmä on hyvä vertailukohta tarkasteltaessa mahdollista maahanmuuttajataustan vaikutusta.

Tutkimuksen tuloksilla on suoria sovellettavia vaikutuksia yritettäessä ymmärtää toisen polven maahanmuuttajataustaisten nuorten tilannetta, tehtäessä toimenpiteitä tilanteen parantamiseksi ja ennakoitaessa tulevaa. Tarve tutkia maahanmuuttajataustaisten helsinkiläisten turvallisuuden tunnetta ja rikoksen uhriksi joutumista on tärkeä ja asia on tunnustettu ja kirjattu Helsingin kaupungin turvallisuussuunnitelmaan 2011–2014.

Tutkimus on toteutettu yhteistyönä kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiusyksikön kanssa, joka on rahoittanut ja järjestänyt aineiston keräämisen. Lämpimät kiitokset hyvästä yhteistyöstä.

Helsingissä joulukuussa 2014

Timo Cantell
Tutkimuspäällikkö

FÖRORD

Denna forskningsrapport utgör en fortsättning på en lång räckta trygghetsenkäter publicerade av Helsingfors stads faktacentral. Ända sedan 2003 har material om upplevd trygghet samlats in vart tredje år, och helhetsrapporter uppgjorts. Trygghetsenkätens målgrupp är 15–74-åriga finsk- och svenskspråkiga stadsbor. Denna forskning fokuserar sig på unga invandrare i Helsingfors. Forskningsmaterialet har samlats in år 2013.

Studien sätter sig in i upplevd otrygghet bland unga, i synnerhet unga med invandrarbakgrund, och i vilken mån de fallit offer för brott samt i hur opartisk polisens verksamhets upplevs vara. Forskningsfrågan är huruvida en eventuell invandrarbakgrund inverkar på hur trygg de unga i Helsingfors upplever att deras egen vardagsomgivning är.

Forskningsrapporten presenterar även mera allmänt debatten om invandring och upplevd trygghet som pågår inom forskningsfältet. Samtidigt förklarar den varför det i synnerhet är andra generationens invandrarunga som uppmärksammas. Denna grupp har vuxit upp och gått i skola i Finland, så den avviker inte i detta avseende från den s.k. ursprungsbefolkningen. Därför är just denna grupp en bra jämförelsepunkt då man vill utreda en eventuell effekt av invandrarbakgrund.

Forskningens resultat är direkt tillämpliga då man vill försöka förstå andra generationens invandrarungas situation, då man vidtar åtgärder för att förbättra situationen och då man vill förutse vad som komma skall. Behovet av att utreda känslan av trygghet samt att falla offer för brott är viktigt och har erkänts och inskrivits i Helsingfors stads trygghetsplan för åren 2011–2014.

Forskningen har utförts i samarbete med stadskansliets säkerhets- och beredskapsenhet som finansierat forskningen samt organiserat utförandet av enkäten. Ett varmt tack för ett gott samarbete.

Helsingfors, december 2014

Timo Cantell
Forskningschef

PREFACE

This research report continues a long series of security surveys published by City of Helsinki Urban Facts. Since 2003, data on perceived security has been collected every three years and the research findings have been published in comprehensive reports. The previous surveys have targeted Finnish- and Swedish-speaking 15- to 74-year-old residents. In contrast, the present study focuses on young people with an immigrant background. The survey has been conducted in 2013.

The particular focus of this research is perceived insecurity among young people with an immigrant background, their exposure to crime and their views on the impartiality of police operations. The research question is whether an immigrant background has an effect on how safe young people feel in their daily environment.

The report is anchored to the wider academic discussion on immigration and perceived security. In this connection, reasons are stated why the focus of the research is particularly on second-generation immigrant youth. This group has grown up and attended school in Finland and does not differ from the so-called native population in this respect. It thus provides a good point of comparison for studying the possible effects of an immigrant background.

The findings of the study have direct application as the city seeks to understand the situation of second-generation immigrant youth, plan measures to improve that situation and prepare for the future. The need to study perceived security and exposure to crime among second-generation immigrants is crucial and has been recognised in the City of Helsinki Safety Plan 2011–2014.

This research has been carried out in cooperation with the City Executive Office's Safety and Preparedness Unit. We would like to extend our warmest thanks for financing and arranging the collection of the data.

Helsinki, December 2014

Timo Cantell
Research Director

1. JOHDANTO

Helsingissä asui vuoden 2013 alussa 73 608 vieraskielistä eli muun kuin suomen-, ruotsin- tai saamenkielistä, ja heidän osuutensa Helsingin väestöstä oli 12 prosenttia. Vuoteen 2030 mennessä vieraskielisen väestön ennustetaan kasvavan 150 000 henkilöön eli yli 20 prosentin osuuteen kaupungin väestöstä. (Helsingin kaupungin tietokeskus 2013.)

Maahanmuuttajataustaiset ovat siis Helsingissä voimakkaasti kasvava väestöryhmä, ja on tärkeää huolehtia siitä, että maahanmuuttajien kotoutuminen onnistuu. Parhaiten kotoutumisen voi olettaa onnistuvan olosuhteissa, joissa maahanmuuttajat tuntevat olevansa turvassa. Turvattomuuden tunteen on nimittäin havaittu heikentävän elämän laatua muun muassa tuottamalla välttämiskäyttäytymistä. Rikollisuuden pelon on todettu heikentävän toimintakykyä, koettua hyvinvointia ja psyykkistä terveyttä kaventamalla fyysistä ja sosiaalista elämänpiiriä. Turvattomalta tuntuva asuinympäristö ei muodosta otollista kontekstia naapuruston parissa syntyville sosiaalisille suhteille.

Sen lisäksi että turvattomuuden tunne saattaa rajoittaa yksilöiden ja kotitalouksien toimintamahdollisuuksia, se voi myös edistää sellaista toimintaa, jolla on laajemman mittakaavan seurauksia. Jos esimerkiksi asuinalue koetaan turvattomaksi ja rauhattomaksi, niin sen on havaittu lisäävän muuttohalukkuutta. Asuinalueisiin kiinnittyvät vaaran ja turvan mielikuvat voivat vaikuttaa asuntojen hintoihin ja asuinalueiden arvostukseen. Tämä puolestaan vaikuttaa siihen, keillä millekin alueelle on varaa muuttaa. (Kempainen, Lönnqvist ja Tuominen 2014.)

Tämän tutkimuksen tarkoitus on selvittää, vaikuttaako maahanmuuttajatausta siihen, miten turvalliseksi henkilö elämänsä Helsingissä kokee. Maahanmuutto on Suomessa vielä suhteellisen uusi ilmiö, ja kantaväestön suhtautuminen maahanmuuttajiin on vaihdellut ajanjaksosta ja maahanmuuttajaryhmästä toiseen. Jotkut ryhmät on toivotettu tervetulleiksi, toisiin puolestaan on suhtauduttu torjuvasti. Tämän voi olettaa heijastuvan maahanmuuttajataustaisen väestön turvallisuuden tunteeseen niin että myös se vaihtelee maahanmuuttajaryhmittäin.

Tässä tutkimuksessa päätimme keskittyä tarkastelemaan maahanmuuttajataustaisten nuorten turvattomuuskokemuksia ja turvallisuuden tunnetta ja vertaamaan heitä samanikäiseen suomen- ja ruotsinkieliseen väestöön. Nuoret ovat turvallisuustutkimuksen kannalta hyvin kiinnostava kohderyhmä, sillä koko väestöä tutkittaessa on havaittu etenkin nuorten naisten (ja tyttöjen) kokevan paljon turvattomuutta ja myös joutuvan usein häirinnän ja uhkailujen kohteeksi. Myös nuorten miesten on havaittu kokevan vanhempia miehiä enemmän väkivaltaa, mutta he eivät siitä huolimatta ole ainakaan kyselyissä ilmoittaneet kokevansa juurikaan turvattomuutta (Tuominen 2010).

Tutkimme ensinnäkin sitä, miten yleisesti maahanmuuttajataustaiset nuoret kokevat turvattomuutta eri paikoissa ja eri tilanteissa. Päätimme selvittää myös maahanmuuttajataustan näkyvyyden merkitystä turvattomuuskokemusten kannalta. Selvitämme erityisesti, vaihteleeko nuorten turvallisuuden tunne sen mukaan, asuvatko he

alueilla, joilla maahanmuuttajataustaista väestöä asuu keskimääräistä enemmän vai alueilla, joilla heitä on vähän. Oletamme, että sellaisilla alueilla, joilla maahanmuuttajataustaista väestöä asuu vähän, etenkin näkyviin vähemmistöihin kuuluvat maahanmuuttajataustaiset nuoret saattavat kokea erottuvansa alueen muista nuorista, ja tämä voi aiheuttaa turvattomuuden tunnetta. Alueilla, joilla maahanmuuttajatiheys on korkea, maahanmuuttajataustan näkyvyydellä ei välttämättä ole turvallisuuden tunteen kannalta yhtä suurta merkitystä.

Asuntomarkkinoiden rakenteesta johtuen maahanmuuttajataustainen väestö on Helsingissä keskittynyt asumaan paljolti samoille alueille kuin kantaväestön vähävaraisimmat taloudet (Vilkama, Lönnqvist, Väliniemi-Laurson, Tuominen 2014; ks. myös Vilkama, Vaattovaara ja Dhalmann 2013, 485). Näillä sosioekonomisesti heikoimmilla alueilla turvattomuutta kokevien osuus on lähes kaksinkertainen muihin alueisiin verrattuna (Laihin-Tuominen 2013, ks. myös Tuominen 2010, 45–49), joten voidaan olettaa, että sekä maahanmuuttajataustaisista että kantaväestön nuorista näillä alueilla asuvat kokevat turvattomuutta yleisemmin kuin ne, jotka asuvat muilla alueilla.

Raportti etenee seuraavasti. Käymme aluksi läpi aikaisempien tutkimusten havainnot ja suomalaisen kantaväestön suhtautumisesta maahanmuuttajiin ja maahanmuuttajien kokemuksista etnisen syrjinnän ja rasististen rikosten kohteeksi joutumisesta sekä maahanmuuttajien asumisvalintoja koskevia havaintoja. Sen jälkeen esittelemme tutkimuksen keskeiset käsitteet. Luvussa 4 tarkastelemme saadun aineiston edustavuutta ja luvussa 5 esitämme tutkimuksen tulokset.

2 MAAHANMUUTTAJIEN TURVALLISUUDENTUNTEEN TAUSTALLA OLEVIA TEKIJÖITÄ

Asennetutkimuksissa on tullut esiin, että suomalaisten asenteet esimerkiksi islamin-uskoisia kohtaan ovat olleet varsin torjuvia. Vuonna 2003 joka neljäs suomalainen oli täysin tai osittain sitä mieltä, että ”Suomessa ei tulisi sallia islamin uskonnon harjoittamista, koska se uhkaa kulttuuriamme”. Vain vajaa puolet vastaajista oli täysin eri mieltä väitteen kanssa. (Jaakkola 2009, 62.) Myös joihinkin kansallisuusryhmiin, esimerkiksi venäläisiin ja somalialaisiin on suhtauduttu hyvin kielteisesti. Suhtautuminen on vaihdellut myös maahanmuuton syyn mukaan: joitain maahanmuuton syitä pidetään muita hyväksyttävämpinä. Kantaväestön keskuudessa kielteisten asenteiden yleisyys on vaihdellut mm. henkilön iän, sukupuolen, koulutuksen, ammatin ja sen mukaan, paljonko henkilöllä on ollut kontakteja maahanmuuttajiin. (Jaakkola 2009.)

Vastaavasti tutkittaessa maahanmuuttajien kokemuksia etnisen syrjinnän ja rasismien kohteeksi joutumisesta on havaittu, että eri kansallisuusryhmien välillä on tässä suhteessa suuria eroja. Esimerkiksi Jasinskaja-Lahden, Liebkindin ja Vesalan vuonna 2001 tekemässä kyselytutkimuksessa tuli ilmi, että somalialaiset olivat kokeneet kaikkia muita maahanmuuttajaryhmiä enemmän rasismia ja syrjintää niin viranomaisten taholta ja työmarkkinoilla kuin yksityiselämässään, esimerkiksi naapurustossaan tai pyrkiessään käyttämään kaupallisia palveluita. Myös arabit olivat kokeneet syrjintää enemmän kuin virolaiset, venäläiset, suomalaista syntyperää olevat ns. inkeriläiset paluumuuttajat, Kosovon albaanit ja vietnamilaiset. Vähiten syrjintää olivat kokeneet virolaiset, venäläiset ja suomalaista syntyperää olevat maahanmuuttajat. (Jasinskaja-Lahti, Liebkind ja Vesala 2002, 134–137.)

Hyvin samanlaisia kansallisuusryhmittäisiä eroja tuli esiin myös vuonna 2002 toteutetussa Maahanmuuttajien elinolot -tutkimuksessa, jonka kohteena olivat venäläiset, virolaiset, somalialaiset ja vietnamilaiset maahanmuuttajat. Maahanmuuttajien elinolot tutkimuksen mukaan maahanmuuttajien yleisimmin kohtaama väkivallan muoto Suomessa oli uhkailu, mutta esimerkiksi väkivaltaa kokeneista venäläisistä monia on myös lyöty. Tutkituista neljästä maahanmuuttajaryhmästä huonoimmassa asemassa olivat kuitenkin somalit, jotka olivat kokeneet paljon väkivaltaa yleensäkin, mutta myös rasistisin perustein tehtyä väkivaltaa enemmän kuin muut maahanmuuttajat tai koko väestö keskimäärin. Somalialaisten kohtaamalle väkivallalle oli myös tyydyttävää, että se tapahtui muualla kuin yksityisessä asunnossa ja tekijä oli uhrille tuntematon. He arvelivatkin yli kaksi kertaa yleisemmin kuin muut, että väkivalta johtui heidän maahanmuuttajataustastaan. (Pohjanpää, Paananen ja Nieminen 2003, 75.)

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen toteuttaman ”Maahanmuuttajien terveys ja hyvinvointi” -tutkimuksen tulokset ovat syrjintä- ja väkivaltakokemusten yleisyyden osalta linjassa aikaisempien suomalaisten tutkimusten kanssa. Siinä kohteena oli kolme maahanmuuttajaryhmää: venäläis-, somalialais- ja kurditaustaiset maahan-

muuttajat. Kartoitettaessa syrjäntäkokemuksia tai epäoikeudenmukaista kohtelua eri paikoissa asioidessa osoittautui, että kaikissa tutkituissa ryhmissä sitä koettiin tavallisimmin kadulla, ja somalialaistaustaiset olivat muita yleisemmin joutuneet tällaisen kadulla tapahtuneen epäasiallisen käytöksen kohteeksi. Ero ryhmien välillä selittyi erityisesti naisten välisillä eroilla, sillä kadulla tapahtuvan syrjinnän kohteeksi olivat joutuneet erityisesti somalialaistaustaiset naiset. Lähes yhtä yleisesti kadulla syrjinnän kohteeksi kokivat joutuneensa kurditaustaiset nuoret miehet. (Mannila, Castaneda ja Jasinskaja-Lahti 2012a, 229–239.)

Varsinaista väkivaltaa tutkimuksen vastaajista oli kokenut vain pieni osa, kurdi-taustaisista 9 prosenttia, somalialaistaustaisista 5 ja venäläistaustaisista 3 prosenttia. Näissä tapauksissa tekijä on voinut olla sekä uhrille ennestään tuttu tai tuntematon henkilö. Merkillepantavaa on, että aina koetusta väkivallasta ei haluta edes kyselytutkimuksissa kertoa, etenkään silloin, kun tekijä on perheenjäsen. Paikkojen välttelystä ulkomaalaistaustan takia raportoi 30 prosenttia kurditaustaisista, 28 prosenttia somalialaistaustaisista ja 7 prosenttia venäläistaustaisista vastaajista. Miesten keskuudessa välttely oli hiukan yleisempää kuin naisilla, mutta kansallisuusryhmien väliset erot olivat molemmilla samansuuntaiset. Ikäryhmät eivät poikenneet toisistaan paikkojen välttelyn suhteen. (Mannila, Castaneda ja Jasinskaja-Lahti 2012b, 240–243.)

Poliisin tietoon tulleiden pahoinpitelyjen uhrin ovat enimmäkseen miehiä, ja riski on suurimmillaan hieman alle kaksikymmenvuotiailla nuorilla miehillä, minkä jälkeen uhrialttius laskee nopeasti. Nuorilla naisilla riskihuippu on jopa hieman nuorempina kuin miehillä, selvästi alle kahdenkymmenen ikävuoden. Miehistä poiketen naisten uhrialttius ei laske iän myötä, vaan säilyy suhteellisen korkealla tasolla myös keski-ikässä. Tämä johtuu naisten altistumisesta parisuhdeväkivallalle, mikä poliisin tietoon tulleissa pahoinpitelyrikkoksissa on voimakkaasti aliraportoitua. Miesten ja naisten uhrinäyttämöt poikkeavatkin toisistaan. Siinä missä yleinen paikka ja ravintola muodostavat miehille väkivaltaisten kokemusten ympäristön, on yksityinen asunto – usein oma koti – naisille vastaava riskiympäristö. (Tuominen 1999, 61.)

Suuri osa maahanmuuttajista jättää ilmoittamatta väkivallasta poliisille. Poliisin tekemän tutkimuksen mukaan synnä rikosilmoituksen tekemättä jättämiseen on usein asian koettu vähäpätöisyys (Maahanmuuttajien kokemuksia...2002). Tämä koskee erityisesti maahanmuuttajanaisten parisuhteissa kokemaa väkivaltaa.

Naisiin kohdistuvan väkivallan ominaispiirteet ovat suhteellisen samanlaisia ympäri maailmaa. Yleensä väkivallan tekijä on joku uhrille tuttu mies ja väkivallan tapahtumapaikkana on uhrin koti tai kodin läheisyys. Väkivallan uhrina olevien naisten etniseen taustaan on alettu kiinnittää huomiota vasta viime aikoina. Ulkomaalais-taustaiset naiset olivat Suomessa pitkään marginaalisessa asemassa niin tutkimuksen kuin käytännön tasolla. Yksi syy tähän on, että heihin kohdistuva väkivalta on erityisen hankala ilmiö tunnistaa. Vain harvat maahanmuuttajanaiset osaavat tai uskaltavat ilmoittaa kokemastaan väkivallasta viranomaisille. Esteet avun hakemiselle liittyvät osittain puutteelliseen kielitaitoon ja tietoon suomalaisesta yhteiskunnasta. Naiset eivät välttämättä ole tietoisia oikeuksistaan eivätkä suomalaisesta lainsäädännöstä tai palvelujärjestelmästä. Myös kulttuuriset erot vaikeuttavat väkivallan ymmärtämistä rikokseksi ja ilmoituksen arvoiseksi teoksi. Useissa kulttuureissa muun muassa omaan vaimoon kohdistuva väkivalta on hyväksyttävää ja laillista toimintaa. Erityisesti sek-

suaalista väkivaltaa ei useinkaan koeta rikokseksi, vaan seksin koetaan olevan miehen oikeus avioliitossa. (Ellonen ja Korhonen 2007.)

Viharikokseksi katsotaan henkilöä, ryhmää, jonkun omaisuutta, instituutiota tai näiden edustajaa kohtaan tehdyt rikokset, joiden motiivina ovat ennakkoluulot tai vihamielisyys uhrin oletettua tai todellista etnistä tai kansallista taustaa, uskonnollista vakaumusta tai elämänskatsomusta, seksuaalista suuntautumista, sukupuoli-identiteettiä, sukupuolen ilmaisua tai vammaisuutta kohtaan. Poliisiammattikoulun teettämässä viharikollisuutta ja rasistista rikollisuutta kartoittavissa selvityksissä on tullut esiin, että etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvan viharikoksen uhriksi voivat muita todennäköisemmin joutua sellaiset vähemmistöryhmät, jotka esimerkiksi ihonvärinsä, kieltensä tai pukeutumisenensa vuoksi poikkeavat eniten valtaväestöstä.

Suomessa vuonna 2009 tehtyjä rikosilmoituksia tutkinut Peutere havaitsi, että yli puolet (58 %) epäiltyjen rasististen rikosten asianomistajista oli Suomen kansalaisia. Heistä 22 prosenttia oli syntynyt muualla kuin Suomessa. Osa Suomessa syntyneistä ja suomalaisista asianomistajista on ilmoituksen kuvauksen perusteella kuulunut romanivähemmistöön, osa taas on ollut esimerkiksi Suomessa syntyneitä maahanmuuttajien lapsia. Ulkomaan kansalaisista yleisimmin uhreiksi joutuivat somalit, venäläiset ja irakilaiset. Suomessa asuvien ulkomaan kansalaisten määrään suhteutettuna somalit joutuivat yleisimmin rasistisen rikoksen kohteeksi vuonna 2009. (Peutere 2010, 80.)

Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkijat ovat tarkastelleet maahanmuuttajien rikoskäyttäytymistä ja rikoksen uhriksi joutumista yhtäältä rekisteriaineiston ja toisaalta kyselyaineistojen avulla. Lehden ym. (2014) rekisteriaineistoon perustuvassa tutkimuksessa osoittautui, että vuosina 2010–2011 maahanmuuttajien riski joutua pahoinpitelyrikoksen kohteeksi Suomessa oli keskimäärin kaksi ja puolikertainen kantaväestön riskiin nähden. Keskimääräistä korkeampi riski oli Lähi-idästä ja Afrikasta kotoisin olleilla ja keskimääräistä matalampi Itä-Aasiasta, Pohjois-Amerikasta, Oseaniasta ja Kaakkois-Aasiasta muuttaneilla. Maahanmuuttajaväestön kantaväestöä nuorempi ja miesvaltaisempi väestörakenne selitti osin riskieroja. Iän ja sukupuolen vakioinnin jälkeen korkein pahoinpidellyksi joutumisen riski oli Somaliasta muuttaneilla, nelinkertainen kantaväestöön verrattuna. Yli kolminkertaisena riski säilyi muualta Afrikasta ja Lähi-idästä muuttaneilla.

Tarkastellessaan sitä, miten rikoksen uhrin ja tekijän taustamaat vastasivat toisiaan, Lehti ym. (2014) havaitsivat, että kantaväestön tekemät pahoinpitelyt eivät kohdistuneet maahanmuuttajiin useammin kuin väestöosuuden pohjalta voitiin ennustaa. Maahanmuuttajien pahoinpitelyrikollisuus sen sijaan oli kohdistunut toisiin maahanmuuttajiin huomattavasti useammin kuin väestöosuus olisi edellyttänyt. Korkeimman uhriksi joutumisriskin siirtolaisryhmissä, Afrikasta ja Lähi-idästä muuttaneilla, omaan siirtolaisryhmään kuuluvien osuus myös tekijöistä oli suurin. Kummankin ryhmän korkea väkivallan uhriksi joutumisriski ja korkea pahoinpitelyrikollisuuden taso aiheutuvat siis osittain ryhmän sisäisestä rikollisuudesta. Lisäksi tämä ryhmä jäsenet joutuvat kantaväestön tekemien pahoinpitelyrikosten kohteeksi useammin kuin kantaväestö. Kun väestöryhmien ikä- ja sukupuolirakenne vakioitiin, esimerkiksi Somaliassa syntyneiden riski joutua kantaväestöön kuuluvien suomalaisten pahoinpiteltemiksi oli lähes kaksinkertainen suomalaisiin nähden. Toisaalta pelkästään tämän ryhmän sisäiset ja muiden maahanmuuttajien tekemät pahoinpitelyt kohottivat So-

maliassa syntyneiden pahoinpidellyksi joutumisriskin kaksi ja puolikertaiseksi kantaväestön suomalaisten riskiin nähden. Pääsyy afrikkalaisten ja Lähi-idästä kotoisin olleiden siirtolaisten poikkeuksellisen korkealle pahoinpidellyksi joutumisriskille oli näiden väestöryhmien sisäinen rikollisuus, mutta ryhmillä oli myös selvästi kohonnut riski joutua kantaväestön tekemien rikosten uhriksi. Kaiken kaikkiaan maahanmuuttajiin kohdistuneiden pahoinpitelyrikosten tekijöistä 42 prosenttia oli itsekin maahanmuuttajia, kantaväestöön kohdistuneiden rikosten tekijöistä puolestaan 91 prosenttia kuului itsekin kantaväestöön. (Lehti ym. 2014, 66–68.)

Salmen ym. (2014) kyselyaineistoihin perustuvissa tutkimuksissa selvitettiin yhtäältä peruskoulun yläasteikäisten nuorten ja toisaalta koko aikuisväestön rikollisuuskäyttäytymistä ja uhriutumista. Nuorten uhrikokemusten tarkastelu osoitti, että maahanmuuttajien joutuminen tekojen kohteeksi oli kantaväestön nuoria yleisempää. Suurimmat erot maahanmuuttajien ja kantaväestön välillä olivat etnisyyteen tai mielipiteisiin perustuvassa väkivallassa ja uhkailussa sekä uhkaamalla varastamisen kohteeksi joutumisessa. Maahanmuuttajat olivat myös kokeneet enemmän yleistä väkivallalla uhkaamista, fyysistä väkivaltaa ja vanhempien kuritusväkivaltaa. Maahanmuuttajaryhmien uhrikokemusten yleisyydessä on joitakin eroja suuralueesta riippuen. Uhkaamalla varastamisen kokeminen oli yleisintä Lähi-idän ja Afrikan alueen nuorille sekä Aasian, Amerikan ja Oseanian alueen nuorille. Etnisyyteen tai mielipiteisiin perustuvaa uhkailua tai väkivaltaa olivat tyypillisimmin kokeneet Lähi-idän ja Afrikan alueen nuoret. Sekä rikoskäyttäytymisen että uhrikokemusten kohdalla tehtiin analyysit, joissa tarkasteltiin, onko erilaisilla taustatekijöillä yhteyttä maahanmuuttajanuorten korkeampaan rikos- ja rikosuhrikokemusten tasoon. Rikosuhrikokemusten kohdalla nuorten maahanmuuttajien korkeampaa uhriutumistasoa kantaväestöön nähden kavensi selvimmin perheen sosioekonomisten tekijöiden (perherakenne, vanhempien työllisyys, perheen taloudellinen tilanne) huomioiminen. EU ja Schengen-alueen nuorilla myös sosiaalisella kontrollilla ja riskirutiinien (ajankäyttötottumukset, humalajuominen) tasolla oli yhteys kohonneeseen uhritumisriskiin. Taustatekijöiden vakiointi laski maahanmuuttajien uhriksi joutumisen riskin kantaväestön tasolle kun tarkasteltiin laaja-alaista uhriutumista eli sitä, että nuori oli joutunut monenlaisien tekoja kohteeksi. Kun uhrikokemusten toistuvuus huomioitiin analyysissä, ero kantaväestöön ei poistunut kokonaan. Nuorten maahanmuuttajien uhrikokemuksiinkin siis näyttää liittyvän sellaisia riskitekijöitä, joita kyseisillä aineistoilla ei onnistuttu tavoittamaan. (Salmi ym. 2014, 207–209.)

Aikuisten maahanmuuttajien tilannetta Salmi ym. (2014) tarkastelivat kansallisen rikosuhrikyselyn pohjalta. Sen mukaan uhkailun tai väkivallan kokeminen oli 15–74-vuotiaiden maahanmuuttajien keskuudessa yleisempää kuin kantaväestössä sekä miesten että naisten osalta. Maahanmuuttajien ja kantaväestön ero väkivaltakokemuksissa ilmeni ikäryhmittäin selvimmin yhtäältä nuorien ja toisaalta vanhimpien joukossa. Väestöryhmien ero säilyi, vaikka sukupuolen ja iän ohella otettiin huomioon asuinpaikan kaupunkimaisuus. Maahanmuuttajat ilmoittivat kokeneensa väkivaltaa työpaikalla tai työtehtävissään kantaväestöä useammin, samoin julkisella paikalla. Tulos johtuu todennäköisesti osin maahanmuuttajien ammattirakenteesta, joka altistaa heitä työpaikalla tapahtuvalle väkivallalle. Maahanmuuttajilla oli myös väkivallan kasautumista tai toistuvuutta kantaväestöä enemmän. Usean kerran vuoden aika-

na väkivallan kohteeksi joutuneita oli maahanmuuttajien keskuudessa suhteellisesti enemmän kuin kantaväestössä. Maahanmuuttajat näyttivät joutuvan myös erilaisten omaisuusrikosten kohteeksi jonkin verran kantaväestöä yleisemmin. Väestöryhmi- en ero oli suurin polkupyörävarkauksissa ja kuluttajapetosten kohteeksi joutumisessa. Niitä maahanmuuttajat kertoivat kokeneensa tuntuvasti kantaväestöön kuuluvia enemmän. Osittain ero kuitenkin johtuu maahanmuuttajien ja kantaväestön erilaisesta ikärakenteesta ja asuinympäristöstä. (Salmi ym. 2014, 209.)

Maahanmuuttajataustaisten nuorten uhrikokemuksia selvitettiin myös vuoden 2013 kouluterveyskyselyssä (Matikka ym. 2014). Tulosten mukaan ensimmäisen polven maahanmuuttajanuoret ovat kokeneet koulukiusaamista huomattavasti yleisemmin kuin kantaväestön nuoret ja heistä pojat vielä yleisemmin kuin tytöt. Myös toisen polven maahanmuuttajanuorista pojat ovat joutuneet koulukiusatuiksi valtaväestön poikia yleisemmin. Fyysistä uhkaa pojat olivat kokeneet selvästi yleisemmin kuin tytöt. Erityisen yleistä se oli ensimmäisen sukupolven maahanmuuttajapojilla, mutta myös ensimmäisen maahanmuuttajasukupolven tytöillä se oli yleisempää kuin muilla tytöillä. Myös toisen sukupolven maahanmuuttajanuoret ja monikulttuuristen perheiden nuoret olivat kokeneet fyysistä uhkaa valtaväestön nuoria yleisemmin, ja tämä pätee sekä tyttöihin että poikiin. Erot olivat samansuuntaisia myös seksuaalisen väkivallan kokemisessa. Yleisimmin sitä olivat kokeneet ensimmäisen maahanmuuttajasukupolven pojat ja tytöt, mutta myös toisen sukupolven nuorilla ja monikulttuuristen perheiden nuorilla tällaisia kokemuksia oli yleisemmin kuin valtaväestön nuorilla. (Matikka ym. 2014, 16–17, 21.)

Maahanmuuttajataustan näkyvyyden merkitys turvallisuuden kannalta on nousut esiin monissa edellä kuvatuissa tutkimuksissa ja myös kansainvälisissä tutkimuksissa. Esimerkiksi Ruotsissa afrikkalaiset, arabit ja latinalaisamerikkalaiset joutuivat ainakin vielä 1990-luvulla rasismien ja syrjinnän kohteiksi useammin kuin aasialaiset, puolalaiset ja entisestä Jugoslaviasta tulleet maahanmuuttajat (Lange 1995; 1996, sit. Jasinskaja-Lahti ym. 2002, 137). Vastaavasti Yhdysvalloissa mustilla on havaittu olevan huomattavasti enemmän jokapäiväisiä syrjintäkokemuksia kuin valkoisilla (Kessler ym. 1999, sit. Jasinskaja-Lahti ym. 2002, 137).

Näkyvyyden ja turvallisuuden tunteen välinen yhteys on tullut esiin myös mm. tutkittaessa eri väestöryhmien asumispreferenssejä. Esimerkiksi tutkittaessa Iso-Britannian muslimien asumistoiveita tuli esiin, että heidän keskittymisensä tietyille aasialaissiirtolaisten asuttamille alueille liittyi ainakin osittain siihen, että näillä alueilla he tunsivat olonsa turvallisemmaksi, koska eivät erottuneet muusta väestöstä. Britannian muslimien etninen alueellinen eriytyminen johtui osittain taloudellisten resursien rajallisuudesta ja osittain siitä, että he kokivat torjuntaa ja rasismia valtaväestön asuinalueilla. Haastatteluissa tuli esiin, että erityisesti musliminaiset kokivat, etteivät he olleet tervetulleita valkoisten alueille. Uskontokunnasta riippumatta minkä tahansa aasialaistaustaisen ryhmän läheisyys sen sijaan lisäsi muslimiväestön turvallisuuden tunnetta alueella. Eriytyminen ei siis johtunut siitä, että muslimit olisivat halunneet eristäytyä valkoihoisesta valtaväestöstä vaan siitä, että he eivät kokeneet oloaan turvalliseksi näiden hallitsemilla alueilla. (Phillips 2006.)

Helsingissä ei Suomen vähäisestä maahanmuuttajamäärästä johtuen vielä ole sellaisia asuinalueita, joiden väestöstä enemmistö tai edes kovin merkittävä osa olisi maa-

hanmuuttajataustaisia (Vilkama ja Vaattovaara 2013). Maahanmuuttajataustaisen väestön suhteellinen osuus vaihtelee kuitenkin huomattavasti kaupunginosittain, joten maahanmuuttajataustaisten ja kantaväestöön kuuluvien nuorten turvallisuudentunne saattaa vaihdella myös sen mukaan, millainen heidän asuinalueensa väestön etninen rakenne on. Tähän viittaavat esimerkiksi maahanmuuttajataustaisen väestön asumistoiveita koskevat havainnot

Dhalmann (2011) on tutkinut maahanmuuttajien asumistoiveita Suomessa. Hänen havaintojensa mukaan Suomen somalialaisten toiveena on asuinympäristö, jossa naapurusto koostuu sopivassa suhteessa kantaväestöstä ja maahanmuuttajataustaisista asukkaista. Dhalmannin mukaan Somaliassa vallinnut yhteisöllinen elämäntapa ja asumiskulttuuri heijastuvat etenkin siellä syntyneiden ja kasvaneiden asumistoiveisiin ja valintoihin vielä Suomeen muuton jälkeenkin. Naapurit ja etenkin asuminen sukulaisten läheisyydessä on monille somalialaisille tärkeää, mutta he haluavat olla tekemisissä myös muiden etnisten ryhmien kanssa ja kokevat hyötyvänsä monin tavoin kantaväestön keskuudessa asumisesta verrattuna voimakkaaseen etniseen keskittymiseen. Muiden somalialaistaustaisten ja näkyvien vähemmistöryhmien läsnäolo tuo kuitenkin tuttuuden ja turvallisuuden tunnetta sekä vähentää erottautumista muista asukkaista. (Dhalmann 2011, 70–71.)

Somalialaisten toivoman etnisesti sekoittuneen alueen ihannekoostumusta on kuitenkin vaikea määrittellä, sillä se on aina tilannekohtainen ja eri ihmiset arvioivat tilannetta eri kriteerein. Esimerkiksi Yhdysvalloissa afroamerikkalaisten ja valkoihoisten enemmistön asumistoiveiden on havaittu selvästi poikkeavan toisistaan. Afroamerikkalaiset suosivat etnisesti täysin sekoittunutta asukasrakennetta valkoihoisten suosissa sen sijaan alueita, joilla afroamerikkalaiset olivat selvässä vähemmistössä. Dhalmann onkin tuonut esiin, että naapuruston muuttuessa etnisesti monimuotoiseksi kantaväestön reaktiot ja valinnat nousevat keskeisiksi siltä kannalta, syntykö tällaisen muutoksen myötä sellaisia väestöryhmien välisiä jännitteitä, jotka johtavat etnisen segregaatioprosessin käynnistymiseen. (Mts. 72.)

Suomen venäläisille, jotka eivät ulkoisesti erotu suomalaisesta kantaväestöstä yhtä selvästi kuin somalialaiset, asuminen oman yhteisön lähellä ei ole tärkeää. Vaikka monille heistä kontaktit muihin venäläisiin ovat identiteetin ja sosiaalisen elämän kannalta hyvinkin tärkeitä, niin he eivät Dhalmannin (2011, 83–85) mukaan kaipaa muita venäläistaustaisia asuinalueelleen tai ole läheisissä tekemisissä naapurustossaan mahdollisesti asuvien venäläistaustaisten kanssa.

3. KESKEISET KÄSITTEET

3.1. Turvattomuus

Turvattomuuden kokeminen on eri asia kuin rikoksen uhriksi joutumisen riski. Väkivallan pelkoa lietsoo esimerkiksi median tapa nostaa poikkeuksellisia väkivallan tekoja julkisuuden valokeilaan. Väkivallan pelon ja väkivaltakokemusten välillä on kyllä yhteys, mutta ne, jotka eniten pelkäävät väkivallan kohteeksi joutumista, ovat osittain eri joukkoa kuin ne, jotka tosiasiallisesti sen uhriksi joutuvat. Tämä johtuu siitä, että osa väkivaltaa kokeneista on itse myös väkivallan tekijöitä. Heille väkivallan näyttämöt ovat tutumpia kuin väestölle keskimäärin, ja siksi väkivallan kokeminen ei lisää turvattomuutta yhtä voimakkaasti kuin pelkkä väkivallan näkeminen. (Tuominen 2010, 34–43; Tuominen 1999, 29.)

Sukupuolten erilaiset rooliodotukset vaikuttavat siihen, miten kokemuksista kerrotaan ja puhutaan. Käytännössä miesten riski joutua väkivallan uhriksi on hieman suurempi kuin naisten, mutta yleensä naiset kertovat kokevansa turvattomuutta yleisemmin kuin miehet. Miehet puolestaan ilmoittavat usein kyselytutkimuksissa kokevansa vain vähän pelkoa ulkona liikkueensa, vaikka he käytännössä joutuvat naisia todennäköisemmin väkivallan uhriksi julkisessa tilassa. Turvattomuuden kokemusta ei kuitenkaan tule arvioida sen mukaan, miten rationaalista se on, sillä turvattomuuden kokemus on aina kokijalleen todellinen ja sillä on negatiivisia seurauksia. (Laihi ja Tuominen 2013, 22.)

3.2. Maahanmuuttajien toinen sukupolvi

Kantaväestön, maahanmuuttajien ja maahanmuuttajasukupolvien määrittely on esimerkiksi Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksissa vaihdellut jonkin verran tutkimuksesta toiseen. Määrittelytapojen erot kuvastavat tilannetta eurooppalaisessa kriminologisessa tutkimuksessa yleisemminkin. Maahanmuuttajataustaan liittyvissä määrittelyssä on käytetty hyvin monenlaisia perusteita ilman, että mitään niistä voisi pitää vakiintuneena.

Lehden ym. (2014) rekisteripohjaisessa tutkimuksessa kaikki Suomessa syntyneet henkilöt, myös syntyperältään ulkomaalaiset, luokiteltiin kantaväestöön. Kantaväestö jaettiin äidinkielen pohjalta edelleen neljään alaryhmään: suomalaiset, suomenruotsalaiset, saamelaiset ja toisen polven maahanmuuttajat. Maahanmuuttajiksi puolestaan luokiteltiin ne vakituisesti Suomessa asuvat henkilöt, jotka ovat syntyneet ulkomailla. (Mts. 8.)

Salmi ym. (2014, 143) puolestaan luokittelivat ensimmäisen polven maahanmuuttajaksi kaikki ne nuoret, jotka ovat itse syntyneet ulkomailla ja joiden vanhemmista vähintään toinen on syntynyt ulkomailla. Toisen polven maahanmuuttajaksi he luokittelivat nuoret, joiden syntymämaa on Suomi ja joiden vanhemmista molemmat tai ainakin toinen on syntynyt ulkomailla. Mikäli ulkomailla syntyneen nuoren molemmat vanhemmat ovat syntyneet Suomessa, häntä ei ole luokiteltu maahanmuuttajaksi eikä myöskään kantaväestöön kuuluvaksi.

Muuttoliiketutkimuksessa sukupolvilla tarkoitetaan perhesukupolvia: vanhempia, heidän lapsiaan, lapsenlapsiaan ja niin edelleen. Ensimmäinen sukupolvi viittaa varsinaisiin maahanmuuttajiin eli ulkomailla syntyneisiin ja maahan muuttaneisiin ihmisiin. Toinen sukupolvi tarkoittaa näiden lapsia, jotka ovat syntyneet vastaanottavassa maassa. Maahanmuuttajan ja valtaväestöön kuuluvan yhteisiä lapsia kutsutaan usein 2,5-sukupolveksi tai kansainvälisten parisuhteiden lapsiksi. Lisäksi niin sanottuihin välisukupolviin luetaan lapsuudessa ja nuoruudessa muuttaneet. Ne ihmiset, jotka eivät kuulu ensimmäiseen, toiseen eivätkä 2,5-sukupolveen, muodostavat kantaväestön.

Maahanmuuton sukupolvi ei sinänsä kerro yksilön kokemuksista tai identiteetistä eikä selitä yksittäisen ihmisen elämää. Sen sijaan sukupolvi voi olla etniseen ryhmään, sosioekonomiseen asemaan tai sukupuoleen verrattavissa oleva sosiologinen taustamuuttaja, jolla joko on tai ei ole vaikutuksia yksilön elämään. Nämä yhteydet näkyvät laajoissa rekisteri- ja kyselytutkimuksissa. Jaottelulla ensimmäiseen, toiseen ja välisukupolveen kiinnitetään huomiota siihen, että muuttoikä ja elämänvaihe vaikuttavat henkilön asettumiseen vastaanottavaan maahan. (Martikainen, Saari ja Korhiosaari 2013, 42–44.)

Muuttoikä on yhteys esimerkiksi koulumenestykseen, ammattiasemaan, asuimaan kielen osaamiseen ja etniseen identiteettiin. Suomessa toinen sukupolvi näyttää viimeaikaisten tutkimusten mukaan olevan enimmäkseen kunnianhimoista ja määrätietoista, mutta osa on vaarassa syrjäytyä jäämällä esimerkiksi toisen asteen koulutuksen ulkopuolelle (Kilpi 2010.) Yhteiskuntaan kuulumisen tunne on tärkeä mutta vaikeasti mitattava ulottuvuus. Toiseen sukupolveen kuuluvat eivät Suomessa automaattisesti identifioitu ”suomalaisiksi”, vaan etninen ja ”ulkomaalainen” identiteetti korostuvat kamppailussa omasta asemasta. Tämä heijastaa sekä asenneympäristöä että monimuotoista elinympäristöä. (Haikkola 2012.)

Etnisyyttä kuvaavia tilastoja Suomessa julkaistiin viimeksi vuoden 1970 väestölasennassa. Etnisyyttä koskevien tietojen kerääminen ja julkaiseminen on toki sallittua, mutta etnisyytilastoja ei ole mahdollista enää tehdä, koska nykyinen väestötilastointi perustuu rekisteriaineistoihin. (Nieminen 2013.)

Suomen väestörakenne on maahanmuuton kasvun myötä muuttunut monella tavalla 1980- ja 1990-lukujen taitteesta lähtien. 1990-luvun alussa Suomeen muuttaneiden lapset ovat 2000-luvun kuluessa alkaneet aikuistua, siirtyä työelämään ja perustaa omia perheitä. Näiden muutosten myötä myös maahanmuuttoon liittyviä tilastointikäytäntöjä on kehitetty, jotta ne tavoittaisivat aiempaa paremmin myös eri sukupolvet. Nykyisin väestö on suomalaisissa tilastoissa ryhmitelty kansalaisuuden, syntymämaan ja äidinkielen sekä syntyperän mukaan taustamaittain.

Tilastokeskuksen määritelmän mukaan ulkomaista syntyperää ovat ne henkilöt, joiden molemmat vanhemmat tai ainoa tiedossa oleva vanhempi on syntynyt ulko-

mailla. Ulkomaista syntyperää ovat myös ulkomailla syntyneet henkilöt, joiden kummastakaan vanhemmasta ei ole tietoa Väestötietojärjestelmässä. Suomessa ennen vuotta 1970 syntyneiden ja äidinkieltään vieraskielisten henkilöiden on päätelty olevan ulkomaista syntyperää samoin kuin vuonna 1970 tai sen jälkeen Suomessa syntyneiden henkilöiden, joiden kummastakaan vanhemmasta ei ole Väestötietojärjestelmässä tietoa. Mikäli henkilön molemmat vanhemmat ovat syntyneet ulkomailla, on taustamaa ensisijaisesti biologisen äidin syntymävaltio. Jos henkilöllä on vain tieto ulkomailla syntyneestä isästä, on taustamaa isän syntymävaltio. Jos kummankaan vanhemman syntymävaltiosta ei ole tietoa, on taustamaa ulkomailla syntyneiden henkilöiden osalta henkilön oma syntymävaltio.

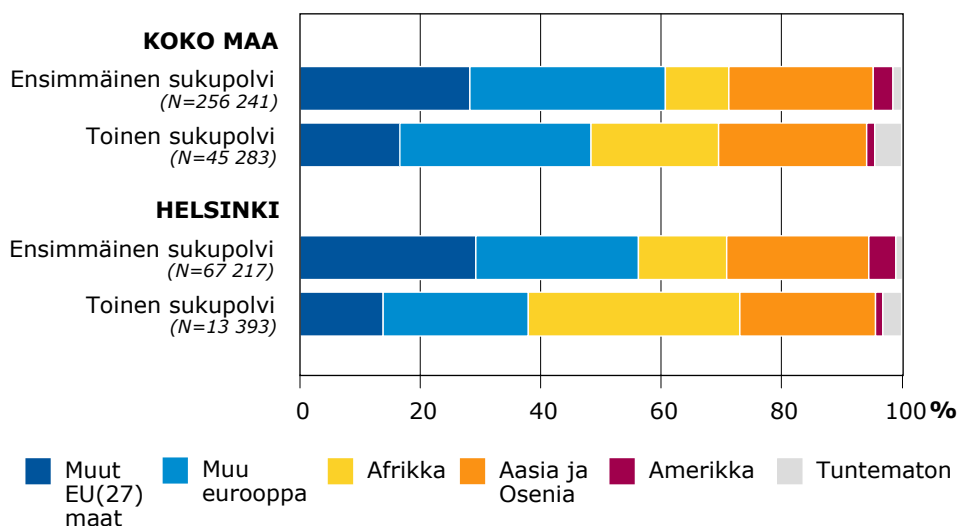
Niiden Suomessa ennen vuotta 1970 syntyneiden henkilöiden, joiden vanhemmista ei ole tietoa, on päätelty olevan suomalaista syntyperää, mikäli he puhuvat äidinkielenään kotimaista kieltä (suomi, ruotsi, saame). Suomalaista syntyperää ovat myös kaikki ne henkilöt, joilla vähintään toinen vanhemmista on syntynyt Suomessa. Kaikilla suomalaista syntyperää olevilla henkilöillä taustamaa on Suomi. (Tilastokeskus 2014b.)

Syntyperä-luokituksen avulla on helposti eriteltävissä ensimmäisen (ulkomailla syntyneet) ja toisen (Suomessa syntyneet) polven ulkomaista syntyperää olevat henkilöt. Vuonna 2012 Suomessa oli tämän määritelmän mukaisia ensimmäisen sukupolven ulkomaalaisia 279616 ja toisen polven ulkomaalaisia oli 41408. Helsingiläisiä ensimmäisen sukupolven ulkomaalaisista oli 27 prosenttia ja toisen sukupolven ulkomaalaisista 30 prosenttia.

Ensimmäinen ja toinen sukupolvi poikkeavat toisistaan huomattavasti sekä ikärakenteeltaan että etnisen taustansa suhteen. Ensimmäinen sukupolvi muodostuu pääasiassa työikäisistä, toinen sukupolvi puolestaan alle työikäisistä lapsista ja nuorista. Vuonna 2012 ensimmäiseen sukupolveen kuuluneista 60 prosenttia oli 30–64-vuotiaita, 26 prosenttia 15–29-vuotiaita ja alle 8 prosenttia sitä nuorempia. Toiseen sukupolveen kuuluvista peräti 78 prosenttia oli alle 15-vuotiaita, 15–29-vuotiaita heistä oli noin 14 prosenttia ja sitä vanhempia yhteensä alle 8 prosenttia. (Tilastokeskus 2014a.)

Ensimmäiseen sukupolveen kuuluvat ovat huomattavasti toiseen sukupolveen kuuluvia yleisemmin kotoisin muista EU-maista. Toiseen sukupolveen kuuluvien joukossa puolestaan oli ensimmäiseen sukupolveen verrattuna huomattavasti enemmän afrikkalaistaustaisia. Helsingissä nämä etniseen taustaan liittyvät erot ensimmäisen ja toisen sukupolven välillä olivat suurempia kuin koko maassa keskimäärin. (Kuvio 1)

Kuvio 1. Ulkomaalaisten maahanmuuttajien ensimmäisen ja toisen sukupolven jakautuminen taustamaittain Helsingissä ja koko maassa vuonna 2013

Lähde: Tilastokeskus 2014a

Tässä tutkimuksessa toinen sukupolvi on määritelty Tilastokeskuksen määritelmää väljemmin, ja määrittely poikkeaa myös edellä kuvatuista Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksissa käytetyistä määrittelyistä. Toisen sukupolven maahanmuuttajataustaisilla nuorilla tarkoitamme sellaisia 15–29-vuotiaita syntyperältään ulkomaalaisia nuoria, jotka ovat eläneet koko elämänsä tai suurimman osan elämästään Suomessa (vrt. Haikkola 2012, 14). Näitä ovat Suomessa syntyneiden ohella myös ne syntyperältään ulkomaalaiset, jotka muuttaneet tänne alle kouluikäisinä (maahanmuuttoikä 0-6 vuotta) ja asuneet sen jälkeen täällä koko kouluikänsä.

Oletimme näiden Suomessa kasvaneiden ja täällä koko peruskoulun käyneiden nuorten tulkitsevan tilanteita pitkälti samalla tavalla kuin suomen- ja ruotsinkielisten nuortenkin, joten heidän turvattomuuskokemustensa ei periaatteessa pitäisi poiketa toisistaan, kun taustamuuttajat on vakioitu. Oletimme myös, että jos toisen sukupolven maahanmuuttajataustaisilla nuorilla on turvattomuuskokemuksia enemmän tai vähemmän kuin kantaväestön nuorilla, niin varsinaisten maahanmuuttajien turvattomuuskokemukset poikkeaisivat kantaväestöstä vielä enemmän. Toisin sanoen oletimme, että toisen polven maahanmuuttajataustaisia nuoria tutkimalla voisimme saada jotain viitteitä myös varsinaisten maahanmuuttajien tilanteesta.

Syntyperän määrittely noudattaa Tilastokeskuksen määritelmää eli nuoren katsottiin olevan syntyperältään ulkomaalainen, jos hänen molemmat vanhempansa tai ainoa tiedossa oleva vanhempi oli ulkomailla syntynyt. Kohderyhmään viitataan jatkossa termillä maahanmuuttajataustaiset nuoret. Kohdejoukon ulkopuolelle jäivät varsinaiset maahanmuuttajanuoret eli ne 15–29-vuotiaat syntyperältään ulkomaalaiset nuoret, jotka ovat muuttaneet Suomeen vasta kouluikäisinä tai aikuisiässä. Tämä on otettava huomioon tulosten tulkinnassa. Tuloksia ei voi suoraan yleistää kaikkiin syntyperältään ulkomaalaisiin nuoriin. Vaikka maahanmuuttajien toisen sukupolven

nuoret esimerkiksi perhetaustojensa ja etnisten identiteettiensä suhteen saattavat olla hyvin samanlaisia kuin maahanmuuttajanuoret, niin erojakin varmaan on, koska he ovat ehtineet käydä suomalaisen peruskoulun kokonaan.

3.3. Näkyvä vähemmistö

Kirjallisuuskatsauksessa tuli esiin, että suomalaisen kantaväestön suhtautuminen eri maahanmuuttajaryhmiin on Suomessa vaihdellut mm. sen mukaan miten näkyvästi nämä ryhmät erottuvat ulkoisesti tai kulttuurinsa suhteen kantaväestöstä. Myös maahanmuuttajien syrjintäkokemuksia käsittelevissä ja rikosuhritutkimuksissa näkyviin vähemmistöihin kuuluvat ovat nousseet esiin. Siksi päätimme tässä tutkimuksessa tarkastella ulkomaisen syntyperän näkyvyyden merkitystä turvallisuudentunteen ja turvattomuuskokemusten kannalta.

Termi ”näkyvä vähemmistö” keksittiin 1980-luvulla Kanadassa, jossa kehitettiin lainsäädäntöä, jolla pyrittiin ehkäisemään etnistä syrjintää työelämässä. Näkyvän vähemmistön käsitteellä viitattiin niihin Kanadan väestöryhmiin, jotka eivät olleet valkoihoisia. Etnistä syrjintää koskeva lainsäädäntö ohjasi Kanadassa lähinnä julkisen sektorin toimintaa, ja näkyvän vähemmistön käsitteen käyttöönotto näyttää liittyneen siihen, että se auttoi kuvaamaan julkisen sektorin työntekijöiden etnistä rakennetta.

Ihon väriin perustuvaan ryhmittelyyn liittyy kuitenkin monia ongelmia. Yksi ongelma on käsitteen voimakas kontekstisidonnaisuus. Se, mikä ryhmät kulloinkin katsotaan ”näkyviksi vähemmistöiksi”, riippuu aina siitä, mihin niitä verrataan. Kuka siis on valkoihoinen ja kuka ei? Se, miten ihonväri nähdään ja millaisia johtopäätöksiä sen perusteella tehdään, riippuu myös henkilön yhteiskunnallisesta asemasta, koulutuksesta, ammatista ja siitä miten hän on pukeutunut. Esimerkiksi musliminainen nähdään ei-valkoihoisena välittömästi, kun hän pukeutuu hijabiin riippumatta hänen todellisesta ihonväristään. Näkyvyyden määrittely ei siis voi perustua pelkästään ihonväriin perustuvaan jaotteluun

Jo käsitteen kehittänyt komitea kiinnitti huomiota siihen, ettei pelkästään ihonväriin perustuvan, karkean ryhmittelyn avulla saada riittävästi esiin eri väestöryhmien kohtaamaa syrjintää työmarkkinoilla. Viime aikoina Kanadassa käydyssä julkisessa keskustelussa on tullut esiin, että tämä huoli oli aiheellinen. Kun jotkut ”näkyvät vähemmistöt” ovat erittäin menestyviä ja toiset taas erittäin huono-osaisia, niin kaikkien ei-valkoihoisten tarkastelu yhtenä ryhmänä peittää alleen eniten tuen tarpeessa olevat ryhmät ja johtaa ongelmien vähättelyyn.

Miksi tätä käsitettä sitten käytetään edelleen, vaikkei se erottele niitä, jotka työmarkkinoilla joutuvat syrjinnän kohteeksi eikä näin ollen palvele syrjinnän vastaisen politiikan suunnittelua? Yksi selitys lienee se, että käsitteestä luopuminen on työlästä, koska silloin pitäisi kehittää uusia indikaattoreita mittaamaan etnistä syrjintää. Toinen selitys on se, että kun ryhmittelyä on ehditty käyttää jo neljännes vuosisata, se on alkanut elää omaa elämäänsä. Näkyvän väestön käsite on vakiinnuttanut asemansa Kanadan tilastoviranomaisten käyttämänä standardimittarina, jolla kuvataan Kanadan väestön etnistä monimuotoisuutta.

Erottelu valkoihoisen ja ei-valkoihoisen väestön välillä ei siis ole erityisen onnistunut tapa kuvata näkyviä vähemmistöjä, ja sen käyttökelpoisuus heikkenee jatkuvasti. Nii- tä maita, joissa väestön monimuotoisuutta kuvataan ihonväriin perustuvan jaottelun avulla, ei voi myöskään verrata toisiinsa, koska näkyviin vähemmistöihin kuuluviksi on eri maissa luokiteltu osittain eri ryhmiä. Esimerkiksi Kanadan ja USA:n väestölas- kenoissa etniseen ryhmään kuulumista on kysytty eri tavalla, eivätkä jaottelut ole keskenään vertailukelpoisia. Isossa Britanniassa taas on aivan oma, siirtomaa-ajalta periytynyt tapa kuvata tätä asiaa. Yksi vaihtoehto olisi hylätä koko näkyvän vähem- mistön käsite ja luokitella väestö yksinkertaisesti etnisen syntyperän mukaan kuten esimerkiksi Australiassa tehdään. (Kanadassa käytetystä ”näkyvyyden” määritelmästä ja luokittelusta ks. Office of Registrarial Services 2014; Käsitteestä käyty keskustelu ks. Frances Woolley 2013; Members of Visible Minorities in Canada. Designated Group Profiles 2006.)

Suomessa maahanmuutto on vielä suhteellisen uusi ilmiö, joka monien asenne- tutkimusten mukaan synnyttää kantaväestön piirissä edelleen ristiriitaisia tunteita. Siksi päätimme tässä maahanmuuttajataustaisten nuorten turvattomuuskokemuksia käsittelevässä tutkimuksessa selvittää myös sitä, onko maahanmuuttajataustan näky- vyydellä merkitystä nuorten turvattomuuskokemusten kannalta. Luokitteluperustee- na käytimme rekisteriin merkittyä äidinkieltä. Näkyvään vähemmistöön kuuluviksi luokittelimme ne vastaajat, joiden äidinkieli kuului seuraaviin kielialueisiin: Pohjois- Afrikan ja Lähi-idän kielet, Muu Afrikka ja Muu Aasia. Muut vastaajat luokittelimme kuuluviksi ei-näkyvään vähemmistöön.

Luokittelu on yksinkertaistava ja sen tarkoitus on vain karkealla tasolla erotella toisistaan ne ryhmät, jotka silmämääräisesti erottuvat suomalaisesta kantaväestöstä maahanmuuttajataustansa perusteella. Sen avulla voimme selvittää, onko näkyvällä ulkomaalaistaustaisuudella vaikutusta esimerkiksi väkivallan tai häirinnän ja kiusaa- misen kohteeksi joutumiseen.

3.4. Maahanmuuttaja-alueet – muut alueet

Oman asuinalueen turvallisuus on monille kaupunkilaisille tärkein koetun turval- lisuuden osatekijä, koska asuinalue muodostaa kodin välittömän ympäristön, jossa päivittäin liikutaan. Kaupungin sosiaalisen tasapainon kannalta asuinalueiden koettu turvallisuus voi heijastua laajemmallekin kuin vain alueella asuvien elämään. Koettu turvallisuus – tai mielikuvat eri alueiden turvattomuudesta – voivat vaikuttaa esimer- kiksi alueiden haluttavuuteen asuinpaikkana. Mielikuvat voivat olla selkeitä ja vah- voja, mutta myös harhaisia. Siitä huolimatta ne voivat vaikuttaa ihmisten valintoihin ja käyttäytymiseen ja sitä kautta vaikkapa asuntojen hintoihin. (Tuominen 2010, 41.) Alueellista tarkastelua varten jaoinme vastaajat asuinalueen maahanmuuttajatihey- den mukaan kahteen ryhmään: maahanmuuttaja-alueilla ja muilla alueilla asuviin. Varsinaisia maahanmuuttajavaltaisia alueita, joilla maahanmuuttajat olisivat enem- mistönä, ei Helsingissä toistaiseksi vielä ole. Korkean maahanmuuttajatiheyden aluei- den määrittämiseksi Helsingin osa-alueet järjestettiin vieraskielisen väestön osuuden

mukaan suuruusjärjestykseen, minkä jälkeen ne jaettiin kymmeneen yhtä suureen ryhmään (desiiliin). Maahanmuuttajatiheiksi alueiksi määriteltiin ylimpään kymmenekseen kuuluvat alueet eli ne kymmenen prosenttia alueista, joilla vieraskielisten osuudet ovat korkeimmat. Loput osa-alueet luokiteltiin muihin alueisiin kuuluviksi (Viikin tiedepuisto jätettiin opiskelijakampuksena pois maahanmuuttaja-alueiden joukosta, vaikka se kuuluukin ylimpään kymmenekseen). Näin määritellyillä maahanmuuttaja-alueilla vieraskielisten osuus vaihtelee 18 ja 30 prosentin välillä. Muilla alueilla vieraskielisten osuus on keskimäärin hieman yli 9 prosenttia.

Kielen ja syntyperän mukainen alueellinen eriytyminen on Helsingissä suhteellisen uusi, mutta nopeasti etenevä ilmiö. Maahanmuuttajien alueelliseen keskittymiseen on nähty liittyvän sekä myönteisiä että kielteisiä piirteitä. Asuinalueen maahanmuuttajatiheys kertoo siitä, kuinka todennäköisesti henkilön naapurustossa on muita maahanmuuttajataustaisia ja mahdollisesti myös hänen maanmiehiään. Tällä saattaa olla merkitys siltä kannalta, miten voimakkaasti maahanmuuttajataustaiset nuoret kokevat erottuvansa muista alueen nuorista. Tutkimusaiheemme kannalta ehkä vielä tärkeämpi alueellinen kytkeä liittyy siihen, että asuntotarjonnan rakenteen ja maahanmuuttajien heikomman työllisyyden ja tulotason takia etninen eriytyminen kytkeytyy kantaväestön sosioekonomiseen eriytymiseen.

Maahanmuuttajat ja kantaväestön vähävaraisempi osa ovat paljolti riippuvaisia samasta asuntotarjonnasta eli kaupungin vuokra-asunnoista. Tästä johtuen maahanmuuttajat ovat Helsingissä paljolti keskittyneet asumaan samoille alueille kuin kantaväestön heikkoresurssisimmat taloudet. Tässä määritellyistä maahanmuuttaja-alueista kahta lukuun ottamatta kaikki kuuluvat kaupungin osa-alueiden sosioekonomisen hierarkian heikoimpaan kymmenykseen.¹ Näillä alueilla myös kantaväestön turvattomuuskokemukset ovat kaksi kertaa yleisempiä kuin muilla alueilla. Tämä rakenteellinen tilanne on hyvä pitää mielessä tutkimuksen tuloksia arvioitaessa.

1 Asuinalueiden sosioekonominen luokitus perustuu alueiden tulotason, työttömyyden ja alhaisen koulutustason yhteistarkasteluun pääkomponenttianalyysin avulla.

4. AINEISTO JA MENETELMÄT

4.1. Tutkimusotoksen poiminta ja kyselyn toteuttaminen

Aikaisemmissa, Helsingin koko väestöön kohdistuneissa turvallisuustutkimuksissa aineistoa on kerätty postikyselyillä. Koska halusimme verrata tuloksia niihin, päätimme kerätä myös maahanmuuttajataustaisen väestön tiedot kyselyn avulla. Koska maahanmuuttajiin kohdistuvien kyselytutkimusten vastausaktiivisuus usein jää hyvin alhaiseksi, päätimme kaikkien maahanmuuttajataustaisten helsinkiläisten sijasta rajata tarkastelun sellaiseen ryhmään, jonka kohdalla puutteellisesta kielitaidosta ja kulttuurieroista johtuvia kommunikaatio-ongelmia olisi mahdollisimman vähän. Näin päädyimme tutkimaan varsinaisten maahanmuuttajien sijasta maahanmuuttajien toista sukupolvea.

Tutkimusta aloittaessamme ei ollut tarkkaa tietoa siitä paljonko maahanmuuttajien toiseen sukupolveen kuuluvia, 15–29-vuotiaita nuoria Helsingissä on saati siitä, keitä he ovat: minkä ikäisiä, mistä maista lähtöisin tai missä päin Helsinkiä he asuvat. Siksi päätimme tässä ensimmäisessä maahanmuuttajataustaisten helsinkiläisten nuorten turvallisuuskokemuksia kartoittavassa tutkimuksessa aluksi poimia osoitetiedot ja saatavilla olevat taustatiedot koko joukosta ja päättää myöhemmin mahdollisen otoksen poimimisesta. Tiedot poimittiin Väestörekisterikeskuksessa lokakuussa 2013. Kohderyhmään kuuluvia helsinkiläisnuoria oli tällöin yhteensä 3545.

Etnisen taustan näkyvyyden esille saamiseksi päätimme osoitetietojen lisäksi poimia mahdollisuuksien mukaan myös sellaisia kohderyhmään liittyviä taustatietoja, joita voimme hyödyntää näkyvyyden määrittelyssä. Osoitetietojen (sukunimi, etunimi, henkilön vakinainen osoite, postinumero ja postitoimipaikka) lisäksi kaikista kohderyhmään kuuluvista poimittiin seuraavat taustatiedot: sukupuoli, syntymävuosi, äidinkieli, vanhempien syntymävaltiot, oma syntymävaltio, vakinaisen asuinosoitteen rakennuksen koordinaatit, huoneiston asukkaiden lukumäärä.

Kyselylomakkeen suunnittelussa pyrittiin varmistamaan vertailtavuus aikaisempiin, Helsingin suomen- ja ruotsinkieliseen väestöön kohdistuneisiin turvallisuuskyselyihin. Pyrimme helpottamaan kyselyyn vastaamista tekemällä lomakkeesta mahdollisimman lyhyen ja selkokielisen ja mahdollistamalla kyselyyn vastaamisen eri väyliä pitkin: palauttamalla painettu lomake täytettynä postissa tai täyttämällä lomake verkossa tietokoneella tai älypuhelimella. Kyselylomake on tämän raportin liitteenä 1. Maahanmuuttajataustaisille nuorille osoitettu kysely postitettiin lokakuun lopussa 2013. Se lähetettiin koko kohderyhmälle eli 3545 helsinkiläisnuorelle. Viikon päästä postituksesta lähetettiin muistutuskortti ja vajaan kahden viikon päästä siitä vielä karkukirje ja sen mukana uudelleen kyselylomake. Saadaksemme mahdollisimman paljon vastauksia järjestimme elokuvalippujen arvonnän kaikkien vastanneiden kesken.

4.2. Perusjoukon ja aineiston kuvailu

Maahanmuuttajataustaisille nuorille suunnattuun kyselyymme vastasi 598 maahanmuuttajataustaista nuorta. Heistä 200 (33 %) asui maahanmuuttaja-alueilla ja 398 vastaajaa muilla alueilla. Helsingin koko vieraskielisistä väestöstä näillä maahanmuuttaja-alueilla asuu 30 prosenttia, joten otoksen alueellinen vastaavuus on hyvä.

Kyselyyn vastanneista luokiteltiin näkyviin vähemmistöihin kuuluvaksi 246 vastaajaa ja ei-näkyviin 352. Suurimpia näkyvään vähemmistöön kuuluvia kieliryhmiä aineistossa ovat somalin-, kiinan-, vietnamin- ja kurdinkieliset maahanmuuttajat. Einäkyvän vähemmistön suurimmat kieliryhmät ovat venäjän- ja vironkieliset. 63 vastaajan äidinkieli oli suomi, mutta osa heistä voidaan vanhempien syntymämaan mukaan luokitella kuuluvaksi näkyvään vähemmistöön. Siksi näkyvään vähemmistöön kuuluviksi lisättiin ne 20 äidinkieleltään suomenkielistä vastaajaa, joiden vanhemmat ovat syntyneet Aasiassa tai Afrikassa.

Kuvio 2. Kaikki syntyperältään ulkomaalaiset 15–29-vuotiaat helsinkiläiset nuoret, Suomessa syntyneet tai muuttaneet tänne alle kouluikäisinä sekä kyselyyn vastanneet

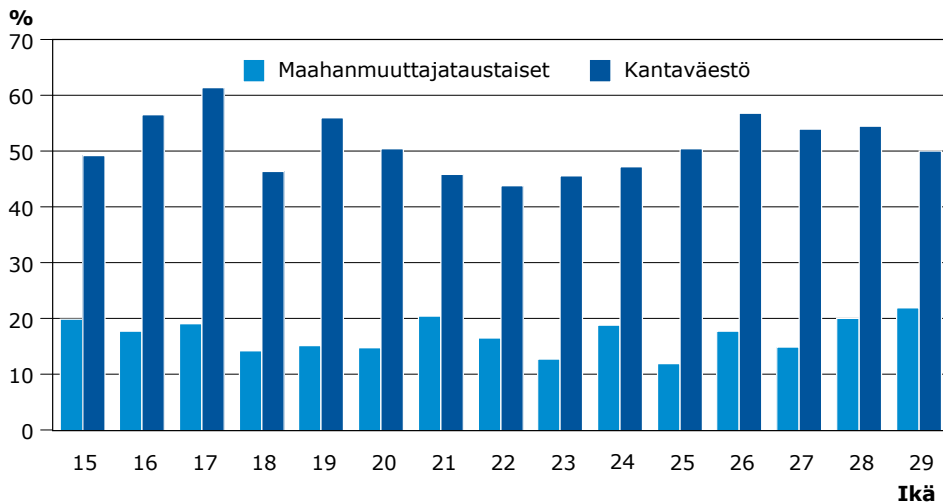

Kyselyn vastausprosentti on 17, mikä on poikkeuksellisen alhainen, kun sitä vertaa vastaavan ikäryhmän vastausaktiivisuuteen Helsingin koko väestöön kohdistuneessa, tuoreimmassa turvallisuustutkimuksessa (Laihin ja Tuominen 2012). Alhainen vastausaktiivisuus voi liittyä moniin eri tekijöihin. Ehkä tutkimuksen kohteet eivät ha-

lunneet identifioitua ”helsinkiläisnuoriksi”, jolle kysely oli osoitettu, mutta eivät myöskään maahanmuuttajanuoriksi, joihin he ehkä katsoivat saatekirjeen alareunassa esitetyn kohderyhmän rajauksen viittaavan (”vanhemmat syntyneet ulkomailla”), vaikka itse sanaa ei saatekirjeessä käytetty. Maahanmuuttajataustaisten, Suomessa kasvaneiden nuorten on havaittu usein vastustavan kantaväestön taholta heihin kohdistettuja ulos sulkevia määrittelyjä kehittämällä niiden kanssa kilpailevia, myönteistä erottautumista korostavia identiteettejä. (Esim. Haikkola 2012; Souto 2011.)

Koska tutkimusjoukko oli rajattu siten, että kaikki ovat käyneet suomalaista peruskoulua, oletimme että kaikki hallitsevat suomen kielen. Näin varmaan onkin, mutta koska vanhemmat ovat syntyneet ulkomailla, voi olla, että kotona puhutaan muita kielisiä kuin suomea, ehkä jopa pääosin. Etenkin nuorimpien tutkittavien (esimerkiksi 15–18-vuotiaiden) vastaamishalukkuuteen voivat vanhemmat vaikuttaa merkittävästi. Toisaalta mitään selvää iän mukaista vastausaktiivisuuden vaihtelua ei ole havaittavissa. Tämä on havaittavissa oheisesta kuviosta 3, jossa on esitetty myös kantaväestön paljon laajempaan kyselyyn vuonna 2012 vastanneiden samanikäisten suomen- ja ruotsinkielisten vastausprosentit.

Kuvio 3. Maahanmuuttajataustaisten ja kantaväestön helsinkiläisnuorten vastausaktiivisuus iän mukaan

Maahanmuuttajaperheet ovat suurempia kuin kantaväestön perheet. Samassa perheessä saattoi olla useita sellaisia 15–29-vuotiaita, jotka kuuluivat tämän tutkimuksen kohderyhmään. Kun tämä maahanmuuttajataustaisiin nuoriin kohdistunut kysely on kokonaistutkimus, niin samaan perheeseen saattoi siis mennä useampia kuin yksi kyselylomake. Kantaväestöön kohdistuneessa laajemmassa kyselyssä tällaisia tilanteita on tuskin tullut, koska kantaväestön perheet ovat pienempiä ja heille osoitettu kysely oli otostutkimus.

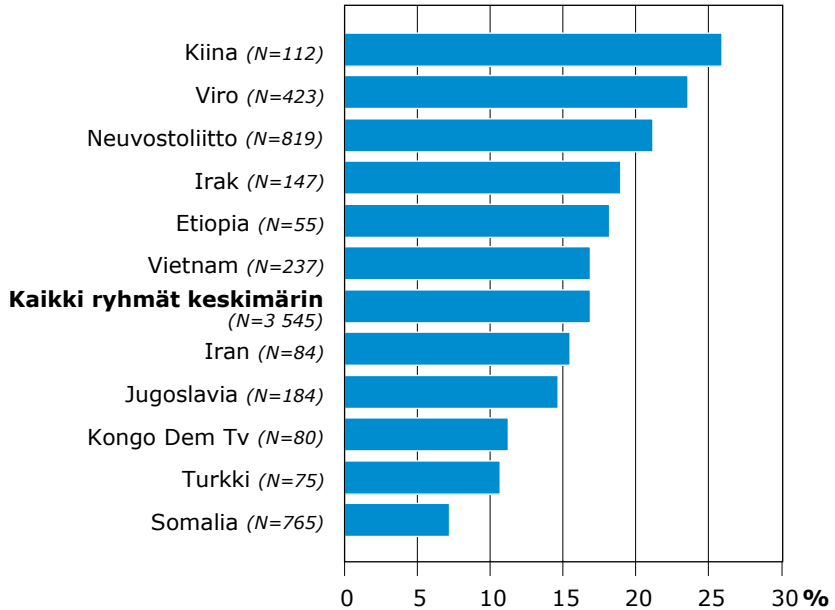
Enimmillään yhteen osoitteeseen lähetettiin 6 lomaketta. Yhteensä 615 osoitteeseen lähetettiin vähintään kaksi lomaketta. Yhteensä tutkimuksen kohderyhmässä oli 1463 sellaista henkilöä, joiden asutokuntaan kuuluvista joku muukin sai kyselyn. (Taulukko 1) Pistokokeina tehty vastaamisaktiivisuustarkastelu ei kuitenkaan antanut viitteitä siitä, että tämä sisarusvaikutus olisi vaikuttanut vastausaktiivisuuteen. Joistakin monilapsista perheistä saatiin useampia vastauksia, toisista ei yhtään.

Taulukko 1. Osoitteiden ja lomakkeiden määrät sen mukaan, paljonko niihin meni kyselylomakkeita

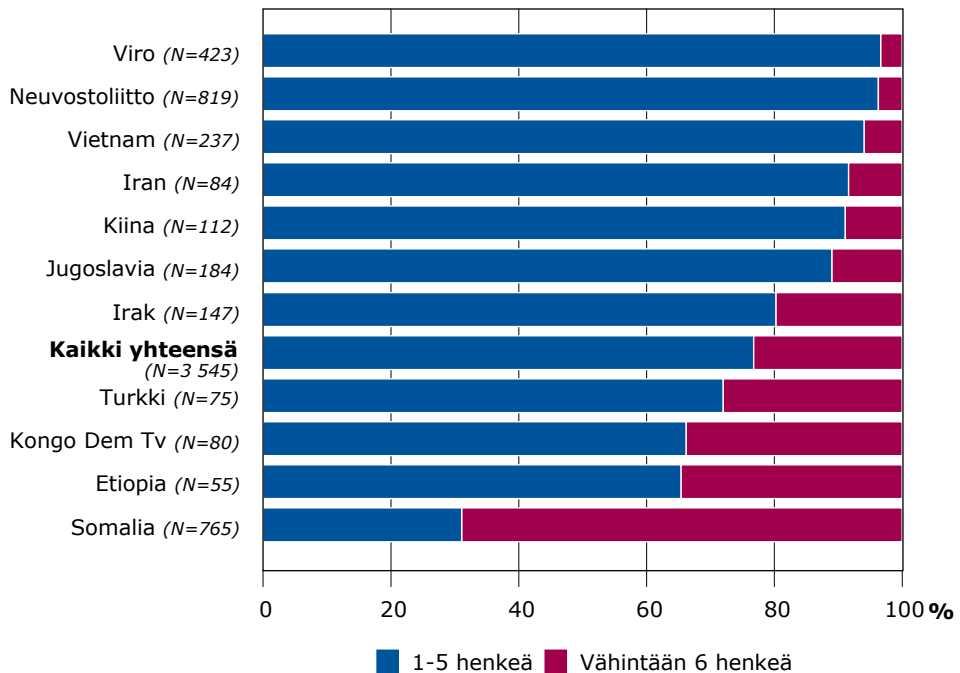
	Osoitteita	Lomakkeita
6 lomaketta	1	6
5 lomaketta	10	50
4 lomaketta	35	140
3 lomaketta	129	387
2 lomaketta	440	880
1 lomake	2 082	2 082
<i>Yhteensä</i>	<i>2 697</i>	<i>3 545</i>

Kun tutkittavan perusjoukon nuorten etninen tausta määriteltiin heidän äitiensä syntymävaltioiden mukaan, niin taustamaita oli yhteensä 85. (ks. äitien syntymämaat liitetaulukko 1.) Kuviossa 4 on kuvattu vastaamisaktiivisuuden eroja suurimpien ryhmien (yli 50 kohderyhmään kuuluvaa nuorta) osalta taustamaittain. Nähdään, että vastausaktiivisuus vaihteli huomattavasti taustamaan mukaan. Aktiivisimpia olivat Kiinassa, Virossa ja entisestä Neuvostoliitossa syntyneiden äitien lapset. Heistä yli 20 prosenttia vastasi kyselyyn. Heikoiten osallistuivat Somaliassa syntyneiden äitien lapset vain 7,2 prosentin vastausaktiivisuudella. (Kuvio 4.)

Kuvio 4. Vastausaktiivisuus taustamaan (äidin syntymämaan) mukaan % (yli 50 nuoren ryhmät)

Kuvio 5. Kotitalouden henkilöluku perusjoukkoon kuuluvilla nuorilla äidin syntymämaan mukaan (yli 50 nuoren ryhmät)

Eri maista lähtöisin olevat perheet ovat erikokoisia. Kuviosta 5 nähdään, että eniten suuria perheitä on niissä ryhmissä, joissa vastausaktiivisuus oli alhaisin, esimerkiksi somalialais-, kongolais- ja turkkilaistaustaisilla nuorilla, ja vastaavasti suurperheiden osuus oli pieni korkean vastausaktiivisuuden ryhmissä kuten virolais-, venäläis- ja kiinalaistaustaisilla nuorilla. Toisaalta myös esimerkiksi etiopialaistaustaiset nuoret, joiden vastausaktiivisuus oli keskitasoa, kuuluivat keskimääräistä yleisemmin suuriin asuntokuntiin.

Vastausaktiivisuuden kannalta ratkaisevampaa näyttää siis olevan perheen maantieteellinen tausta kuin samaan osoitteeseen menneiden lomakkeiden määrä sinänsä. Tämä puolestaan viittaa siihen, että kysymys on kulttuurieroista. Voidaan olettaa, että tutkimuksen merkitys avautuu paremmin sellaisissa perheissä, joissa vanhemmat ovat korkeasti koulutettuja ja jo lähtömaassa tottuneet byrokraatiaan ja erilaisten lomakkeiden täyttämiseen, esimerkiksi venäläis- ja virolaistaustaisissa perheissä. Esimerkiksi monien afrikkalaistaustaisten nuorten perheissä tällaista kokemusta voi vastaavasti olettaa olevan vähemmän.

Yleensä kyselytutkimuksissa naisten vastausaktiivisuus on miehiä korkeampi. Myös tässä tutkimuksessa naiset ovat vastanneet kyselyyn miehiä huomattavasti aktiivisemmin ja nuoret naiset ovat aineistossa huomattavasti yliedustettuina perusjoukkoon verrattuna (taulukko 2). Sukupuolten välinen ero saattaa tässä liittyä myös tutkimuksen aihepiiriin. Koska naiset yleensä kokevat turvattomuutta miehiä enemmän, he ovat ehkä näitä yleisemmin kokeneet kyselyyn vastaamisen tärkeäksi. Ikäjakaumaltaan kyselyyn vastanneet vastaavat melko hyvin perusjoukkoa (taulukko 2).

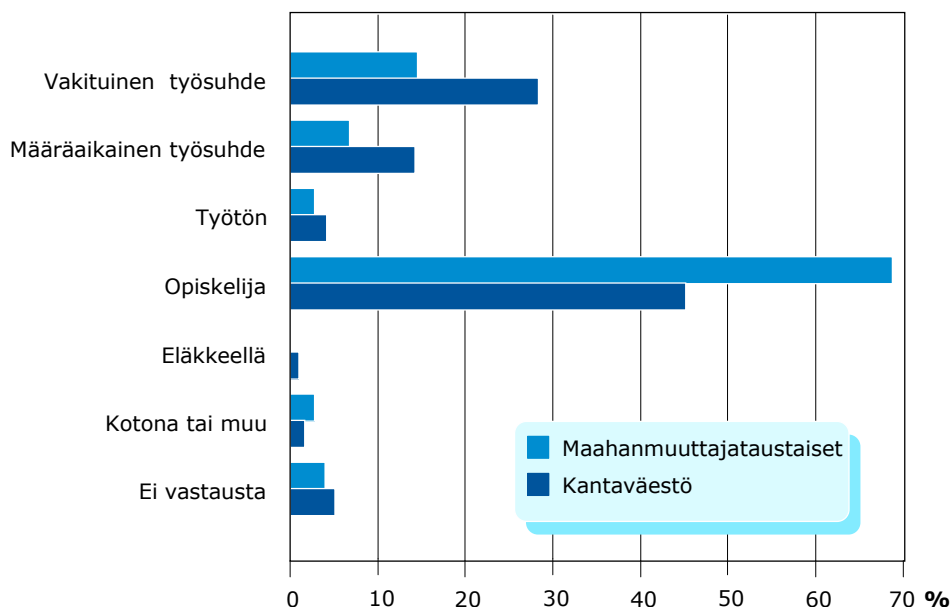
Taulukko 2. Kyselyyn vastanneiden ja koko perusjoukon sukupuolijakaumat ja ikäjakaumat

	Perusjoukko, %	Aineisto, %
Sukupuoli		
Miehet	51	35
Naiset	49	65
Ikäryhmä		
15—19	54	56
20—24	30	29
25—29	16	15

Aineiston edustavuutta voidaan hieman arvioida myös vastaajien ilmoittaman pääasiallisen toiminnan jakautumasta. Maahanmuuttajataustaisten nuorten kyselyyn vastanneet ovat hyvin opiskelijavaltainen joukko. Kun opiskelijoiden osuus vastaavanikäisistä kantaväestön kyselyn vastaajista oli runsas 40 prosenttia, niin maahanmuuttajataustaisista heitä on lähes 70 prosenttia. (Kuvio 6.) Työvoimaan kuuluvia maahanmuuttajataustaisten vastaajien joukossa on vastaavasti vähemmän. Kyselyissä jäävät tyypillisesti aliedustetuiksi esimerkiksi työttömät. Maahanmuuttajanuorista puolestaan tiedetään, että he jatkavat opintojaan peruskoulun jälkeen keskimäärin

harvemmin kuin kantaväestön nuoret (Teräs et al 2010). Onko maahanmuuttajataustaisista nuorista siis valikoitunut vastaajiksi ensisijaisesti keskimääräistä paremmin suomalaiseen yhteiskuntaan integroituneita nuoria?

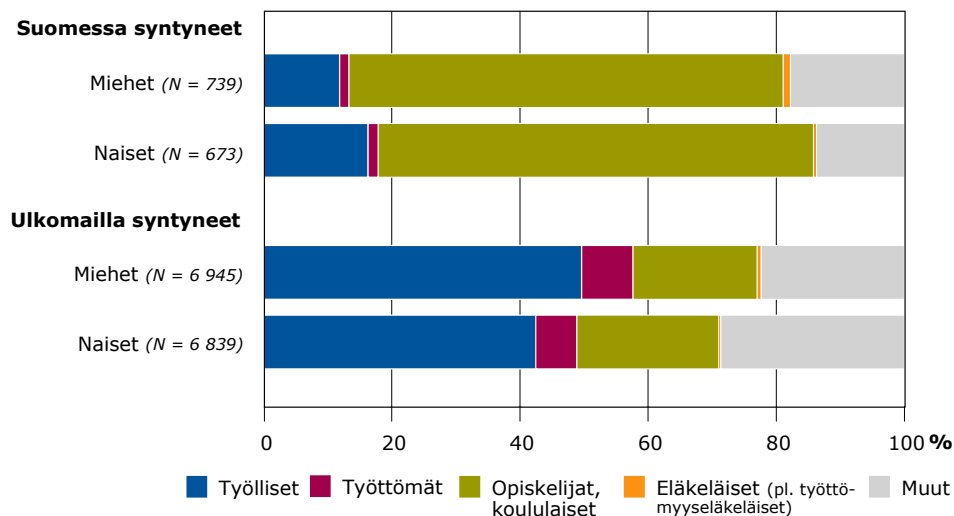
Kuvio 6. Kyselyihin vastanneiden nuorten pääasiallinen toiminta

Kyselyyn vastanneiden ja koko perusjoukon pääasiallisen toiminnan jakaumien keskinäistä vastaavuutta oli mahdollista arvioida vertaamalla vastaajien tilannetta kaikkien samanikäisten, syntyperältään ulkomaalaisten helsinkiläisten tilanteeseen. Tässä hyödynnettiin Tilastokeskuksesta hankittua rekisteriaineistoa. Kuvioista 7 nähdään, että suuri enemmistö Suomessa syntyneistä ja varsin merkittävä osa ulkomailla syntyneistäkin ulkomaalaistaustaisista nuorista on opiskelijoita. Kun Suomessa syntyneet, jotka ovat opiskelijavaltaisain ryhmä, muodostavat tämän tutkimuksen perusjoukosta 59 prosenttia (2 091 henkeä), niin näyttää siltä, että kyselyyn vastanneet eivät pääasiallisen toimintansa suhteen ainakaan oleellisesti poikkea perusjoukosta.

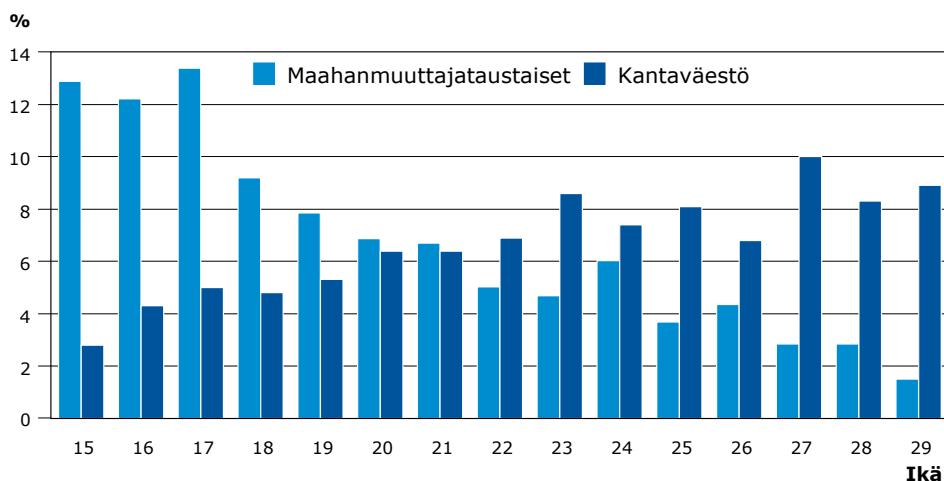
Selitys opiskelijoiden suureen osuuteen löytyy tutkimuksen perusjoukon ikärakenteesta, joka poikkeaa olennaisesti kantaväestön 15–29-vuotiaiden ikäjakaumasta. Maahanmuuttajataustaisista nuorista yli puolet on alle kaksikymmentävuotiaita, mutta kantaväestön vastaajista vain runsas viidennes. (Kuvio 8.) Kuten edellä jo todettiin, kyselyyn vastanneiden ikäjakauma vastasi melko hyvin perusjoukon jakaumaa. Merkittävä osa maahanmuuttajanuorista on siis vielä opiskelijoita. Koska arveltiin, että tällä saattaisi olla vaikutusta turvattomuuskokemusten yleisyyteen, tehtiin muutamia tarkasteluja eri-ikäisten osajoukoissa. Osoittautui, että erilaisten ikärakenteiden vaikutus tuloksiin ei kuitenkaan ollut merkittävä.

Kuvio 7. Syntyperältään ulkomaalaisten Suomessa ja ulkomailla syntyneiden 15–29-vuotiaiden helsinkiläisten jakautuminen pääasiallisen toiminnan mukaan vuonna 2010.

Lähde: Tilastokeskus ja Helsingin kaupungin tietokeskus 2012

Kuvio 8. Vastanneiden maahanmuuttajanuorten ja kantaväestön nuorten ikäjakaumat

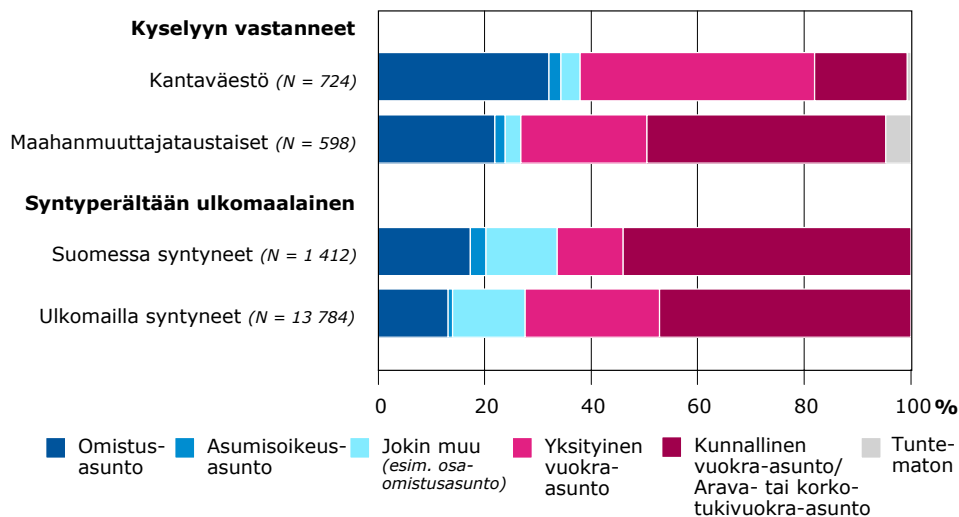

Koska tutkimuksessa on tarkoitus tarkastella mm. omalla asuinalueella koettua turvallisuutta, myös vertailtavien ryhmien asuinoloilla on merkitystä tulosten kannalta. Kun maahanmuuttajanuorten kyselyyn vastanneita ja laajempaa kyselyyn vastanneita kantaväestön nuoria verrataan toisiinsa tässä suhteessa, nähdään, että maahanmuuttajataustaiset vastaajat asuvat kunnallisissa vuokra-asunnoissa huomattavasti yleis-

semmin ja muissa vuokra-asunnoissa tai omistusasunnoissa harvemmin kuin kantaväestön nuoret (kuvio 9).

Kun verrataan kyselyyn vastanneiden asumismuotojakaumaa kaikkien samanikäisten syntyperältään ulkomaalaisten helsinkiläisnuorten jakaumiin, nähdään, että myös nämä jakaumat poikkeavat toisistaan. Kyselyvastaajat asuivat kunnallisissa vuokra-asunnoissa harvemmin kuin kaikki Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset nuoret keskimäärin, mutta suurinpiirtein yhtä yleisesti kuin ulkomailla syntyneet nuoret. Omistusasunnossa kyselyyn vastanneet nuoret asuivat yleisemmin kuin ulkomaalaistaustaiset nuoret keskimäärin. (kuvio 9.) Näiden havaintojen perusteella on pääteltävissä, että kyselyvastaajien jakautuminen asumismuodon mukaan poikkeaa jonkin verran myös tämän tutkimuksen perusjoukon jakaumasta. Erot ovat kuitenkin niin pieniä, että niillä tuskin on merkitystä tulosten kannalta.

Kuvio 9. Kyselyihin vastanneiden maahanmuuttajanuorten ja kantaväestön nuorten asumismuodot sekä syntyperältään ulkomaalaisten 15-29-vuotiaiden helsinkiläisnuorten jakautuminen asunnon hallintasuhteen mukaan vuonna 2010.

Lähde: Tilastokeskus ja Helsingin kaupungin tietokeskus 2012.

Kiinnostavaan kysymykseen maahanmuuttajataustaisten ja kantaväestön nuorten suuresta osallistumisaktiivisuuden eroista ei valitettavasti tarjolla juurikaan vastauksia. Maahanmuuttajille suunnattujen kyselyjen kannalta tilanne ei näytä lupaavalta. Kielimuuri ei ole ainoa este, vaan sen lisäksi on ilmeisesti kysymys monisyisemmistä kulttuurisista tekijöistä. Kun vastausaktiivisuus jäi näin alhaiseksi, tutkimuksen tulosten tulkinnassa on oltava varovainen ja vältettävä pitkälle meneviä yleistyksiä. Aineisto ei myöskään tarjoa mahdollisuuksia tarkkojen alueellisten tai kansallisuusryhmittäisten vertailujen tekemiseen.

5. TUTKIMUKSEN TULOKSET

5.1. Oman asuinalueen koettu turvallisuus

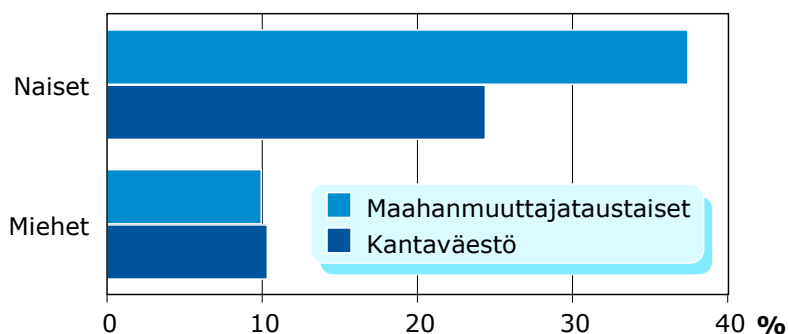
Koska kyselyn kysymykset ovat tässä maahanmuuttajataustaisille nuorille osoitetussa kyselyssä osin samoja kuin Helsingin turvallisuustutkimuksessa (2012), se mahdollistaa vertailun samanikäisen kantaväestön turvallisuuskokemuksiin. Vertailu tehdään mahdollisuuksien mukaan aina sukupuolen mukaan, koska turvattomuuskokemukset ovat voimakkaasti eriytyneet. Turvattomuuden kokeminen on pääosin naisten ongelma.

Maahanmuuttajataustaisten ja kantaväestön nuorten keskinäisiä eroja tarkastelimme vertailemalla turvallisuuden tunnetta kuvaavien muuttujien jakaumia sukupuolen mukaan sekä aluetyypeittäin. Maahanmuuttajataustaisten nuorten keskinäisiä eroja tarkastelimme vertaamalla turvallisuuden tunnetta kuvaavien muuttujien jakaumia myös maahanmuuttajataustan näkyvyyden mukaan.

Oman asuinalueen turvallisuus on keskeinen koetun turvallisuuden osa-alue. Asuinalue muodostaa kodin välittömän ympäristön, jossa liikutaan päivittäin. Työ-, koulu- ja asiointimatkat alkavat kotoa ja kodin välitön läheisyys mielletään omaksi alueeksi. Myös nuoret viettävät vapaa-aikaansa paljolti omalla asuinalueella. Oman asuinalueen koettua turvallisuutta koskeva kysymys oli tarkennettu koskemaan turvallisuuden tunnetta liikuttaessa kävellen omalla asuinalueella yksin myöhään perjantai- ja lauantai-iltoina. Turvattomuutta kokeviksi on tarkasteluissa nimetty ne vastaajat, jotka ovat valinneet jonkin vaihtoehdoista ”Melko turvaton” ”Turvaton” ”En uskalla käydä ulkona”.

Kuviossa 10 on kuvattu maahanmuuttajataustaisten ja samanikäisten kantaväestön nuorten turvattomuuden tunnetta omalla asuinalueella. Nähdään, että sukupuolten

Kuvio 10. Turvattomuuskokemukset omalla asuinalueella myöhään perjantai- ja lauantai-iltoina

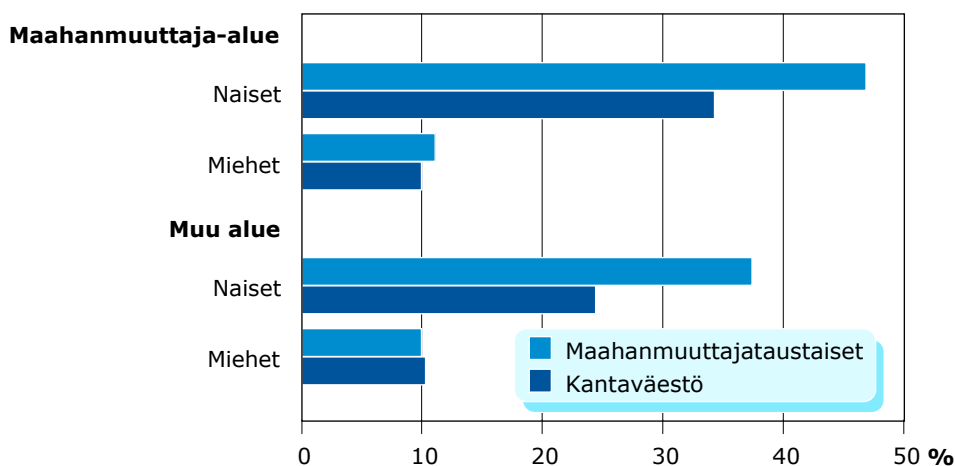

ero turvallisuuskokemuksissa on maahanmuuttajataustaisten nuorten keskuudessa vielä suurempi kuin kantaväestön nuorilla. Toiseksi, nähdään, että maahanmuuttajataustaiset nuoret naiset kokevat omalla asuinalueellaan turvattomuutta selvästi yleisemmin kuin kantaväestön nuoret naiset, mutta nuorten miesten välillä ei ole vastaavaa eroa.

Myös sillä on merkitystä, millaisella alueella nuoret asuvat. Kun verrataan maahanmuuttajataustaisten ja kantaväestön nuorten turvattomuuskokemusten yleisyyttä, niin tuloksia tarkasteltaessa on hyvä muistaa, että nämä ryhmät ovat jakautuneet varsin eri tavoin kaupungin eri alueille. Maahanmuuttajataustaisista nuorista tasan kolmannes (33 %) asuu maahanmuuttaja-alueilla. Kantaväestön nuorilla vastaava osuus on vain 14 prosenttia.

Verrattaessa maahanmuuttaja-alueilla ja muilla alueilla asuvia nuoria toisiinsa (Kuvio 11) nähdään, ettei asuinalueen luonteella ole vaikutusta mihinkään nuorten miesten ryhmään. Kuten edellisenkin kysymyksen yhteydessä myös tässä tarkastelussa nuorista miehistä taustasta ja alueesta riippumatta noin kymmenen prosenttia kokee turvattomuutta omalla asuinalueellaan. Vaikka kantaväestö (kokonaisuudessaan) kokee maahanmuuttaja-alueilla selvästi enemmän turvattomuutta (ks. luku 3.4), ei tämä kuitenkaan koske nuoria miehiä.

Kuvio 11. Maahanmuuttajataustaisten ja kantaväestön nuorten koettu turvattomuus omalla asuinalueella myöhään viikonloppuiltoina sukupuolen ja asuinalueen tyypin mukaan (maahanmuuttaja-alueet ja muut alueet)

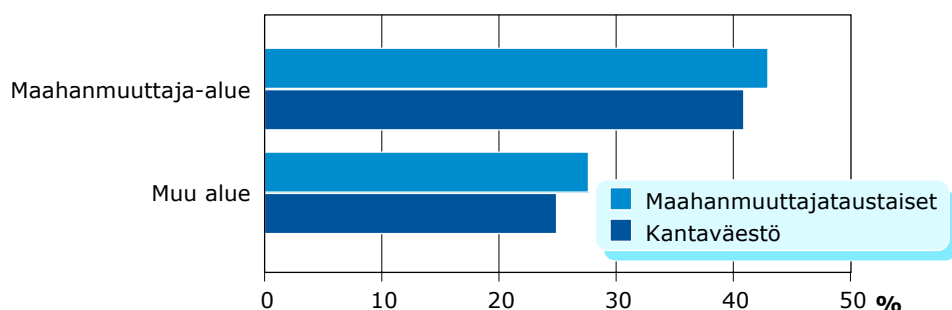

Maahanmuuttajataustaisilla nuorilla turvattomuuden kokemisen alueelliset erot selittyvät kokonaan nuorten naisten turvattomuuden tunteen alueellisella vaihtelulla. Kaikkia muita yleisemmin turvattomuutta kokevat ne maahanmuuttajataustaiset nuoret naiset, jotka asuvat maahanmuuttaja-alueilla. Toiseksi eniten turvattomuutta kokevat maahanmuuttaja-alueilla asuvat kantaväestön nuoret naiset ja heidän kanssaan lähes yhtä yleisesti ne maahanmuuttajataustaiset naiset, jotka asuvat muilla kuin

maahanmuuttaja-alueilla. Muilla kuin maahanmuuttaja-alueilla asuvat kantaväestön nuoret naiset kokevat turvattomuutta selvästi edellisiä harvemmin.

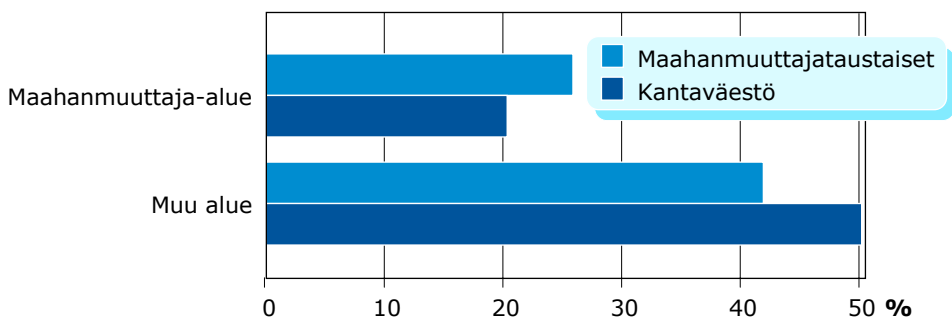
Yksi turvallisuuden tunteeseen vaikuttava tekijä on alueen rauhallisuus. Rauhattomuuden mittarina käytämme tässä omalla alueella nähtyä väkivaltaa (pahoinpitely tai tappelu vuoden aikana). Tämän suhteen maahanmuuttaja-alueet eroavat muista alueista. Sekä maahanmuuttajataustaisista että kantaväestön nuorista maahanmuuttaja-alueilla asuvat raportoivat nähneensä väkivaltaa omalla asuinalueella selvästi yleisemmin kuin muilla alueilla asuvat nuoret. (Kuvio 12.)

Kuvio 12. Väkivaltaa asuinalueellaan kerran tai useammin vuoden aikana nähneiden osuudet vastaajista

Maahanmuuttaja-alueilla koettu turvattomuus heijastuuakin selvästi omalla asuinalueella viihtymiseen sekä maahanmuuttajataustaisilla että kantaväestön nuorilla. Molemmista ryhmistä muilla kuin maahanmuuttaja-alueilla asuvat ovat huomattavasti yleisemmin tyytyväisiä omaan asuinalueeseensa kuin ne, jotka asuvat maahanmuuttaja-alueilla. Kantaväestön nuorten keskuudessa tyytyväisyys asuinalueeseen vaihtelee vielä jyrkemmin aluetyypin mukaan kuin maahanmuuttajataustaisilla nuorilla. (Kuvio 13.) Kantaväestön nuorten voi ajatella tuntevan paremmin eri kaupunginosia ja tekevän siksi enemmän erilaisten kaupunginosien vertailua.

Kuvio 13. Asuinalueeseen erittäin tyytyväisten osuudet vastaajista

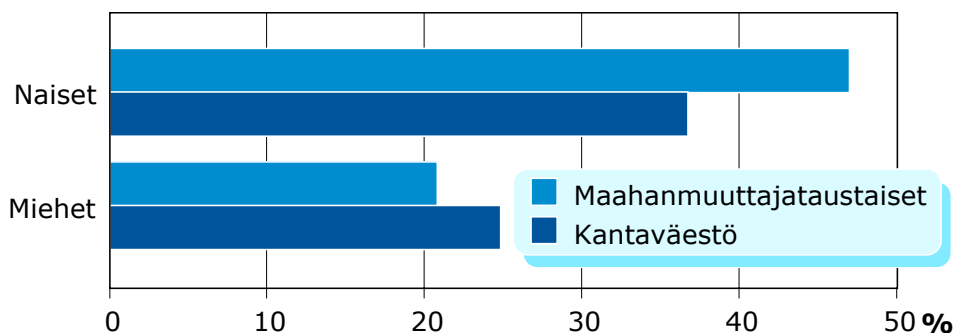
5.2. Keskustassa liikkumisen ja julkisissa liikennevälineissä matkustamisen koettu turvallisuus

Vaikka oman asuinalueen luonteella on turvallisuuskokemuksen kannalta tärkeä merkitys, vaikuttaa turvallisuuden tunteeseen myös se, miten muut paikat kaupungissa koetaan. Kaupungin keskustalla on tässä erityinen merkitys, koska se on nuorten tärkeä vapaa-ajanviettopaikka. Yli puolet kantaväestön nuorista ja yli 40 prosenttia maahanmuuttajataustaisista nuorista kertoi liikkuvansa Helsingin keskustassa vähintään viikoittain. Keskustassa liikkumisen tiheys ei vaihtele juuri lainkaan sukupuolen mukaan, vaan molemmissa ryhmissä miehet ja naiset vaikuttavat liikkuvan siellä suurin piirtein yhtä usein.

Keskusta on nuorille tärkeä aikuistumisen kenttä niin hyvässä kuin pahassakin. Kun ihmisiä kokoontuu vapaa-ajan merkeissä yhteen, lisääntyvät kaikenlaiset kontaktit, myös ei-toivotut. Helsingin keskusta, etenkin rautatieaseman lähiympäristö on koko maan suurin katuväkivallan keskittymä. Tämä näkyy myös siinä, miten turvalliseksi nuoret keskustan kokevat.

Nuorista miehistä harva koki olonsa turvattomaksi omalla asuinalueellaan, mutta tilanne muuttuu, kun lähdetään omalta tutulta asuinalueelta kaupungin keskustaan. Parikymmentä prosenttia nuorista maahanmuuttajataustaisista ja vielä hiukan suurempi osa kantaväestön nuorista miehistä vastasi kokevansa turvattomuutta viikonloppuiltaisin kaupungin keskustassa liikkuessaan. Nuoret naiset kokivat turvattomuutta jälleen olennaisesti yleisemmin kuin miehet. (Kuvio 14.)

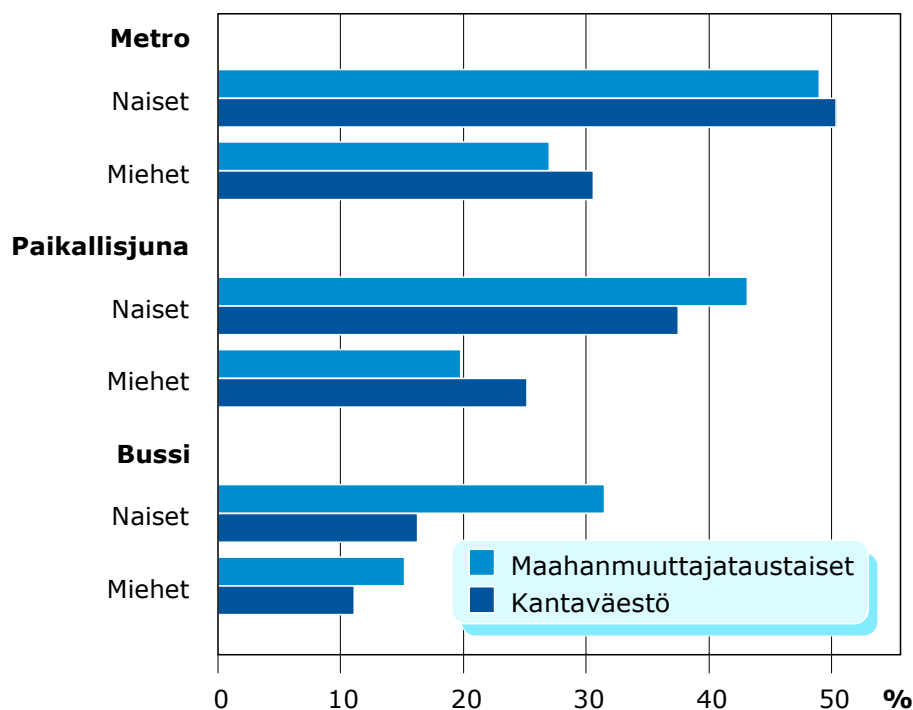
Kuvio 14. Helsingin keskustan koettu turvattomuus myöhään viikonloppuiltaina

Kaupungissa liikkumiseen liittyy joukkoliikenteen käyttäminen ja myös joukkoliikenteen kulkuneuvot voidaan etenkin ilta-aikaan kokea turvattomiksi. Kaikkien helsinkiläisten kokemuksissa bussi on koettu turvallisimmaksi ja raideliikenne vähemmän turvallisiksi. Samankaltaisia näyttävät olevan maahanmuuttajataustaisten nuorten kokemukset. Koska kaikki vastaajat eivät käytä kaikkia liikennevälineitä, on tarkastelu rajattu niihin vastaajiin, jotka käyttävät kyseistä välinettä myös ilta-aikaan. Busseja ja metroa käyttävät miltei kaikki, paikallisjunaa hieman harvemmat.

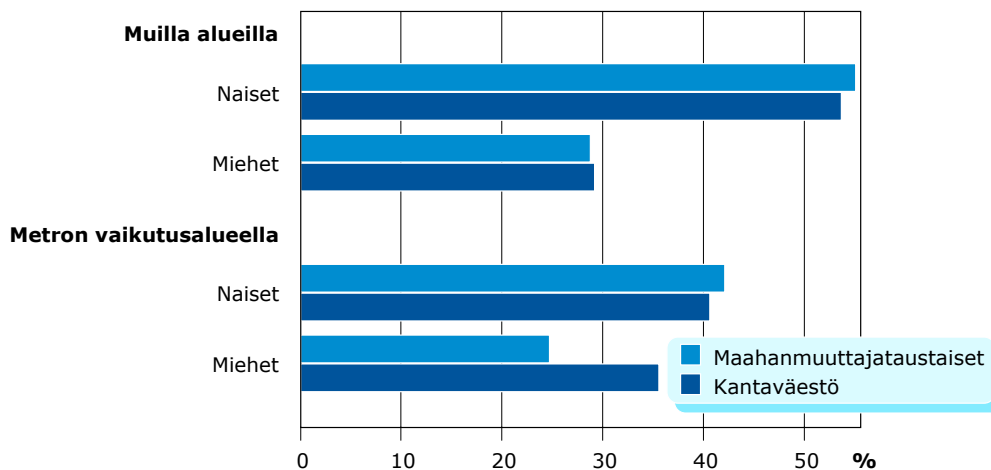
Turvattomuuskokemusten perusrakenne säilyy sukupuolen mukaan totutun kaltaisena, eli naiset kokevat joukkoliikenteessä miehiä useammin olonsa turvattomaksi. Maahanmuuttajataustaisten nuorten ja kantaväestön nuorten välisistä eroista suurin osa on vähäisiä. Ainoa selvä ero liittyy bussilla matkustamiseen. Siinä maahanmuuttajataustaiset nuoret naiset kokevat turvattomuutta kaksi kertaa niin yleisesti kuin saman ikäiset kantaväestön naiset. (Kuvio 15.)

Kuvio 15. Joukkoliikenteen koettu turvattomuus iltaisin

Kun metrossa koettua turvattomuutta tarkastellaan tarkemmin ottamalla huomioon vastaajien asuinalueen sijainti suhteessa metron vaikutusalueeseen, eroja tulee esiin hiukan enemmän (kuvio 16). Yleisimmin metrolla matkustamisen kokevat turvattomaksi ne kantaväestöön kuuluvat ja maahanmuuttajataustaiset nuoret naiset, jotka eivät asu metron vaikutusalueella ja joille metro siten on vähemmän tuttu kulkuväline. Odotuksen mukaisesti metron vaikutusalueella asuvat kokevat matkustamisen turvallisemmaksi kuin metroa harvemmin käyttävät. Naisten turvallisuuskokemuksista metron tuttuus parantaa selvästi, ja tämä koskee yhtäläillä maahanmuuttajataustaisia kuin kantaväestön nuoria naisia. Mielenkiintoinen tulos on, että kantaväestön nuorista miehistä metron vaikutusalueella asuvat kokevat metron selvästi turvattommaksi kuin muualla asuvat kantaväestön miehet tai maahanmuuttajataustaiset nuoret miehet.

Kuvio 16. Metrossa matkustamisen turvattomaksi kokeminen sen mukaan, sijaitseeko oma asuinalue metron vaikutusalueella vai ei

5.3. Altistaako näkyvään vähemmistöön kuuluminen turvattomuuskokemuksille?

Tässä luvussa tarkastelemme turvattomuuskokemusten vaihtelua sen mukaan, kuuluvatko vastaajat Helsingissä näkyvään vai ei-näkyvään vähemmistöön. Tarkastellaan aluksi turvattomuuden kokemista omalla asuinalueella. Kuvioista 17 nähdään, että maahanmuuttajataustan näkyvyydellä selvästi on merkitystä, mutta tämä koskee lähinnä nuoria naisia. Nuoret miehet eivät omalla tutulla asuinalueella liikkua juurikaan koe turvattomuutta kuuluvatpa he sitten kantaväestöön tai maahanmuuttajataustaisiin tai erottuvatko he ulkonäöltään kantaväestöstä.

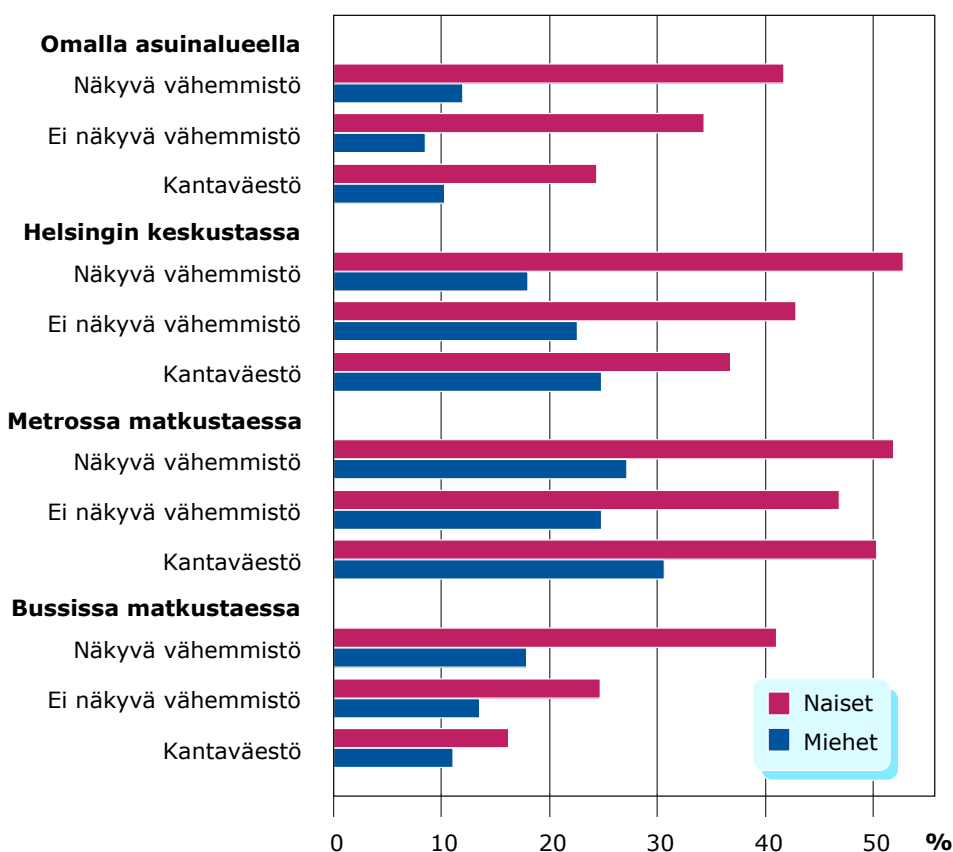
Kuvioista 17 nähdään edelleen, että siirryttäessä omalta tutulta asuinalueelta Helsingin keskustaan turvattomuuden kokeminen yleistyy kaikissa tutkitavissa ryhmissä. Nuorilla naisilla turvattomuuden kokeminen keskustassa vaihtelee samansuuntaisesti kuin omalla alueella liikuttaessa. Vähiten turvattomuutta kokevat kantaväestön naiset, sitten ei-näkyviin vähemmistöihin kuuluvat maahanmuuttajataustaiset naiset ja yleisimmin näkyviin vähemmistöihin kuuluvat nuoret naiset.

Keskustassa liikkumiseen liittyy myös nuorilla miehillä enemmän turvattomuutta kuin omalla asuinalueella. Ryhmien väliset erot ovat kuitenkin päinvastaiset kuin nuorilla naisilla. Vähiten turvattomuutta kokevat näkyvään vähemmistöön kuuluvat nuoret miehet, näkyvään vähemmistöön kuuluvat jonkin verran enemmän ja kantaväestön nuoret miehet eniten. Erot eivät ole suuria, mutta mielenkiintoisia. Harmittavasti asialle ei juuri ole hyviä selityksiä tarjolla.

Aikaisemmin on tullut esiin, että liikuttaessa ilta-aikaan julkisilla liikennevälineillä turvallisuuden tunne vaihtelee liikennevälineestä toiseen. Lähes puolet nuorista naisista ja nuorista miehistäkin noin joka neljäs kokee metrossa matkustamisen illalla

turvattomaksi. Bussilla liikkumisen vastaajat kokevat yleisesti ottaen metroa turvallisemmaksi. Kun maahanmuuttajataustan ja turvallisuuden tunteen välistä kytettä tarkastellaan tarkemmin ottamalla maahanmuuttajataustan näkyvyys mukaan tarkasteluun, voidaan havaita, että metrossa matkustettaessa kantaväestön ja maahanmuuttajataustaisten väliset erot ovat vähäisiä molemmilla sukupuolilla. Iltabussissa matkustamisen sen sijaan sekä nuorista naisista että miehistä näkyviin vähemmistöihin kuuluvat kokevat muita yleisemmin turvattomaksi. Nuorilla naisilla näkyviin vähemmistöihin kuuluvien ja muiden välinen ero on huomattava, miehillä vähäisempi ja miehet kokivat iltabusseissa turvattomuutta kaiken kaikkiaan varsin harvoin. (Kuvio 17.)

Kuvio 17. Helsingin keskustassa, omalla asuinalueella, metrossa ja bussissa matkustaessa iltaisin turvattomuutta kokeneiden osuus nuorista sukupuolen ja etnisen taustan näkyvyyden mukaan

Yhteenvedona turvattomuuden kokemisen yleisyyden ja maahanmuuttajataustan näkyvyyden välisestä kytkennästä voidaan todeta, että naisilla näkyvyys lisää turvattomuuden tunnetta riippumatta siitä liikkuvatko he keskustassa vai omalla asuinalueella

tai millä liikennevälineellä he kulkevat. Ja että miesten turvallisuuden tunteen kannalta ei näytä olevan juuri merkitystä, kuuluvatko he näkyvään vai näkymättömään vähemmistöön.

5.4. Häirinnän ja rikosten kohteeksi joutuminen

Kyselyyn vastanneista nuorista maahanmuuttajamiehistä 21 prosenttia ja naisista 44 prosenttia kertoi joskus joutuneensa häirinnän tai kiusaamisen kohteeksi. Viimeksi kuluneen vuoden aikana häirinnän kohteeksi joutuneita oli vähemmän, miehistä 13 ja naisista 30 prosenttia. Turvallisuuden tunteeseen voivat henkilökohtaisten kokemusten ohella vaikuttaa myös lähipiirissä tapahtuneet kielteiseksi koetut asiat. Tällaisesta vastaajilla on tuoreita kokemuksia yleisemmin kuin henkilökohtaisesta kiusatuksi joutumisesta. Nuorista miehistä 26 prosenttia ja naisista 34 prosenttia raportoi jonkun ystävän, sukulaisen tai naapurin joutuneen häirinnän tai kiusaamisen kohteeksi viimeksi kuluneen vuoden aikana. Miehistä 16 prosenttia ja naisista 25 prosenttia tiesi näin tapahtuneen jollekin muulle samaan etniseen ryhmään kuuluvalla

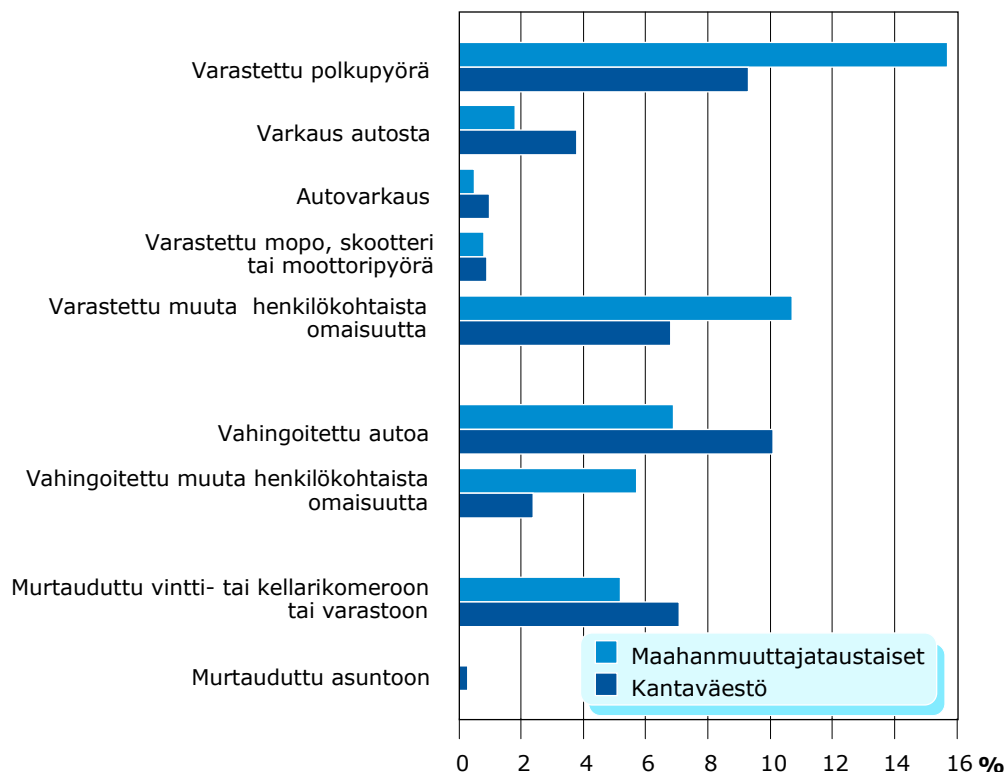
Miehistä 61 prosenttia ja naisista 65 prosenttia kertoi, että silloin kun tällaista häirintää tai kiusaamista oli viimeksi tapahtunut, niin kiusaaja oli hänelle ennestään tuntematon henkilö. Tällaisella yllättävällä kiusaamisen uhriksi joutumisella voi olettaa olevan suuri vaikutus turvallisuuden tunteeseen, koska tilanteita ei pysty mitenkään ennakoimaan.

Varsin suuri osa häirintä- ja kiusaustilanteista rajoittui nimittelyyn ja sanallisiin loukkauksiin, jotka vastaajien mukaan liittyivät tavalla tai toisella heidän ulkomaalaistaustaansa. Kiusaamisen kohteeksi joutuneista nuorista miehistä lähes joka kolmas raportoi kiusaamisen liittyneen heidän ihonväriinsä ja 15 prosenttia heidän uskontoonsa. Vastaavasti nuorista naisista 20 prosenttia katsoi kiusaamisen liittyneen heidän ihonväriinsä, noin 10 prosenttia uskontoon. Lisäksi 15 prosenttia naisista oli sitä mieltä, että kiusaaminen liittyi heidän pukeutumiseensa. Tämä saattaa liittyä musliminaisten pukeutumiseen, joka poikkeaa kantaväestön pukeutumistyylistä.

Osa vastaajista on tarjolla olleiden vastausvaihtoehtojen sijasta kuvaillut itse syitä, joita oletti olevan häirinnän tai kiusaamisen taustalla. Myös näissä avovastauksissa nousi voimakkaasti esille ulkomaalaistaustan merkitys. Vastaajat toivat esiin mm. seuraavia ulkomaalaistaustaan liittyviä syitä, joista he uskoivat kiusaamisen joutuneen: "Alkuperäistausta", "Etniseen ryhmään kuuluminen (ulkonäkö)", "Ihon väriä haukutaan, niin se on ihon väri", "Kansalaisuus", "Keho, puhumistapa", "Koska olen ulkomaalaistaustainen, vaikkakin Suomessa syntynyt ---", "Mamutausta", "Minua haukutaan pakolaiseksi, vaikka en ole", "Olen Helsingissä syntynyt 21-vuotias nainen ja 75:sen yöbussissa eräs nainen sanoi että näytän 'venäläishuoralta'. Hän alkoi solvaamaan ja haukkumaan ihan kunnolla.", "Olen venäläinen", "Oman kotikielen puhuminen", "Perhetausta", "Persoonaa, ihon väri", "Se, että olen eestiläinen", "Se, että olen ulkomaalainen", "Ulkomaalainen", "Ulkomaalainen sukunimi ovella", "Ulkomaalaisuus", "Kansallisuuteni takia", "Ulkomaalainen tausta", "Äidinkieli".

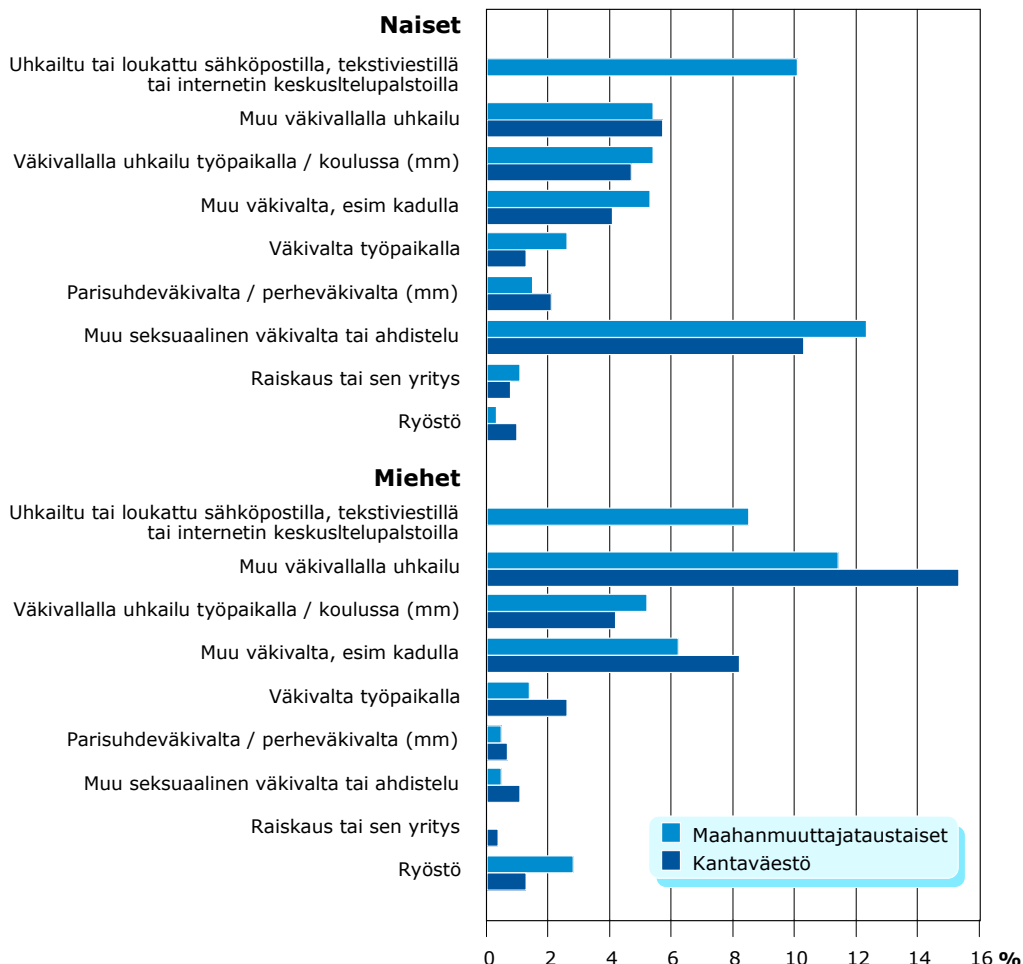
Kiusaamisen ja häirinnän yleisyyttä ei kantaväestön laajassa kyselyssä selvitetty, joten tältä osin maahanmuuttajataustaisten ja kantaväestön nuorten kokemuksia ei ole mahdollista verrata. Omaisuus- ja väkivaltarikosten kohteeksi joutumista sen sijaan selvitettiin molemmissa kyselyissä samalla tavalla. Saatujen tulosten (Kuvio 18.) mukaan maahanmuuttajanuoriin näyttää kohdistuvan jonkin verran enemmän omaisuusrikoksia kuin kantaväestön nuoriin. Maahanmuuttajataustaiset nuoret joutuivat enemmän polkupyörävarkauksien, muiden varkauksien sekä vahingontekojen kohteeksi. Tulos voi osittain liittyä maahanmuuttajataustaisten nuorten ikärakenteeseen, siihen, mitä omaisuutta sen ikäisillä yleensä on. Kantaväestön hieman vanhemmassa tutkimusjoukossa puolestaan autoihin kohdistuvat rikokset ovat yleisempiä kuin maahanmuuttajataustaisilla nuorilla.

Kuvio 18. Viimeksi kuluneen vuoden aikana omaisuusrikosten kohteeksi joutuneiden osuus vastaajista

Väkivaltaista käytöstä ja uhkailua toisen sukupolven maahanmuuttajataustaiset nuoret vaikuttavat kohtavaan jopa hieman vähemmän kuin kantaväestön nuoret. Tosin erot ovat pieniä. Naisten yleisimmin kohtaama väkivallan muoto on seksuaalinen väkivalta ja ahdistelu, miehet puolestaan kohtaavat yleisimmin väkivallalla uhkailua. (Kuvio 19.)

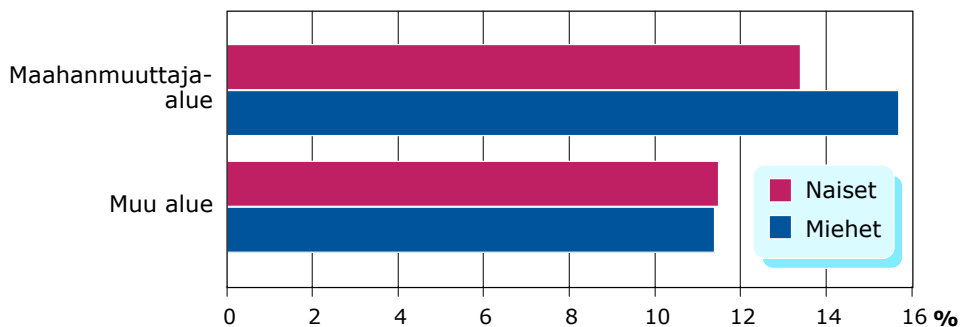
Kuvio 19. Viimeksi kuluneen vuoden aikana väkivallan tai uhkailun kohteeksi joutuneiden osuus vastaajista sukupuolen mukaan

Tarkastellaan maahanmuuttajataustaisten nuorten joutumista väkivallan uhreiksi vielä sen mukaan, millaisella alueella he asuvat. Kuviosta 20 nähdään, että sekä miehistä että naisista maahanmuuttaja-alueilla asuvat ovat kokeneet väkivalta hieman yleisemmin kuin muilla alueilla asuvat. Erot ovat melko pieniä, mutta odotusten suuntaisia.

Toisen sukupolven maahanmuuttajataustaisilla nuorilla vaikuttaa olevan vähemmän kokemuksia rikoksen uhriksi joutumisesta kuin varsinaisilla maahanmuuttajanuorilla. Tämä käy ilmi verrattaessa tuloksia esimerkiksi Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen (Salmi ym. 2014) ja vuoden 2013 kouluterveyskyselyn (Matikka ym. 2014) tuloksiin. Vuoden 2013 kouluterveyskyselyn (Matikka ym. 2014) tulosten mukaan ensimmäisen polven maahanmuuttajanuoret ovat kokeneet koulukiusaamista huomattavasti yleisemmin kuin kantaväestön nuoret ja heistä pojat vielä yleisemmin kuin tytöt.

Kuvio 20. Väkivallan uhriksi vuoden aikana joutuneiden osuus kyselyyn vastanneista maahanmuuttajataustaisista nuorista sen mukaan, asuvatko he maahanmuuttaja-alueilla vai muilla alueilla

Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksen tulokset olivat omaisuusrikosten kohteeksi joutumisen osalta yhdensuuntaisia käsillä olevan tutkimuksen tulosten kanssa. (Salmi ym. 2014, 165.) Maahanmuuttajanuorten havaittiin kuitenkin joutuvan rikollisten tekojen kohteeksi kaiken kaikkiaan yleisemmin kuin kantaväestön nuorten. Suurimmat erot maahanmuuttajien ja kantaväestön välillä olivat etnisyyteen tai mielisyyteen perustuvassa väkivallassa ja uhkailussa sekä uhkaamalla varastamisen kohteeksi joutumisessa. Maahanmuuttajanuoret olivat myös kokeneet enemmän yleistä väkivallalla uhkaamista, fyysistä väkivaltaa ja vanhempien kuritusväkivaltaa. Tutkimuksessa havaittiin myös, että maahanmuuttajanuorten korkeampaa uhriutumista-soa kantaväestöön nähden kavensi selvimmin perheen sosioekonomisten tekijöiden (perherakenne, vanhempien työllisyys, perheen taloudellinen tilanne) huomioiminen. (Salmi ym. 2014, 207–209.)

Tuloksia vertailtaessa on otettava huomioon, että nämä molemmat edellä mainitut kyselyt poikkesivat käsillä olevasta tutkimuksesta sekä kohderyhmän iän että tutkimuskontekstin suhteen. Sekä Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimus että kouluterveyskysely tehtiin koulukontekstissa ja kohderyhmänä olivat peruskoulun yläasteikäiset nuoret eli selvästi nuorempi ikäryhmä kuin tässä tutkimuksessa. Molemmissa kyselyissä myös kysymykset oli sovitettu kouluarkeen istuviksi, toisin kuin käsillä olevassa tutkimuksessa, jossa muut arjen ympäristöt ovat keskiössä.

Yhteenvedona voidaan todeta, että saadut tulokset vastaavat kyllä käsillä olevan tutkimuksen ennako-oletuksia, eli toisen sukupolven maahanmuuttajataustaisten nuorten kokemukset vaikuttavat poikkeavan kantaväestön nuorten kokemuksista vain vähän verrattuna varsinaisten maahanmuuttajien kokemuksiin. Tosin tulos voi osittain liittyä myös alhaiseen vastausaktiivisuuteen. Voidaan olettaa, että kyselyyn eniten syrjintää ja muita vastoinkäymisiä kokeneet ovat vastanneet kyselyyn harvimminkin.

5.5. Koettu väkivalta ja nähty väkivalta altistavat turvattomuuskokemuksille.

Helsingissä eri asuinalueiden välillä on huomattavia eroja siinä suhteessa, miten turvalliseksi asukkaat ovat ne kokeneet. Lisäksi se, miten kaupunki jäsentyy turvalliseksi ja turvattomiksi koettuihin alueisiin on hyvin pysyvä. Turvallisimmiksi ja turvattomimmiksi koetut alueet ovat eri vuosina tehdyissä tutkimuksissa pääosin samoja. Asuinalueen turvalliseksi kokemisen ja väkivaltakokemusten välillä on havaittu suora yhteys: mitä yleisemmin asukkaat ovat joutuneet todistamaan väkivaltatilannetta asuinalueellaan sitä yleisemmin he kokivat alueen turvattomaksi. (Tuominen 2010, 45–49.)

Tutkittaessa väkivallan pelon ja väkivaltakokemusten välistä yhteyttä tarkemmin on havaittu, että väkivallan näkeminen lisää turvattomuuden tunnetta voimakkaammin kuin väkivallan kohteeksi joutuminen. Tämä liittyy siihen, että osa väkivaltaa kokeneista on itsekkin väkivallan tekijöitä ja heille väkivallan näyttämöt ovat tutumpia kuin väestölle keskimäärin. Siksi he pelkäävät sitä vähemmän. (Tuominen 2010, 34 – 43; Tuominen 1999, 29.) Väkivallan näkemiselle ihmiset altistuvat myös täysin sattumanvaraisesti.

Tämä näyttää pätevän myös maahanmuuttajataustaisiin nuoriin. Heilläkin väkivallan näkeminen lisää turvattomuuskokemuksia, mutta vaikutus on vielä voimakkaampi kantäväestön nuorilla. Kummassakin joukossa myös omat väkivaltakokemukset lisäävät turvattomuutta, mutta odotusten mukaisesti vähemmän kuin väkivallan näkeminen. (Kuvio 21)

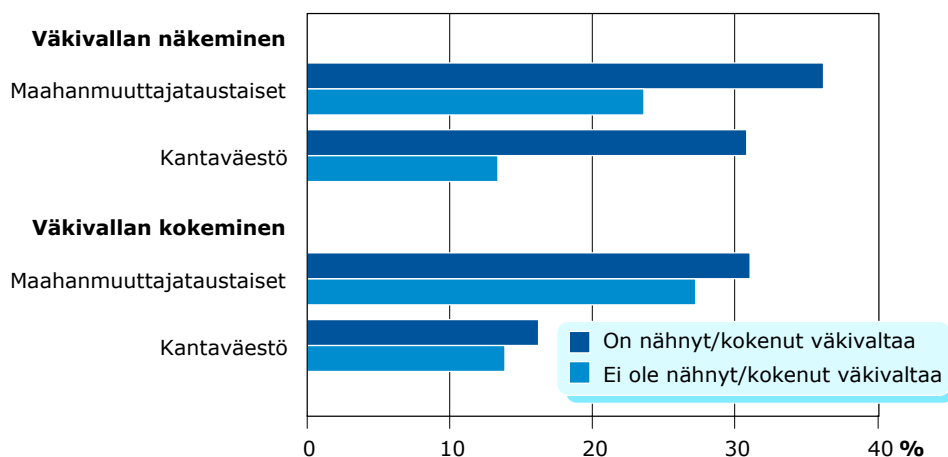
Pohdittaessa näiden tulosten yleistettävyyttä on huomattava, että väkivallalle altistuminen vaihtelee ikäryhmittäin ja sukupuolen mukaan. Tässä tutkimuksessa maahanmuuttajataustaisista vastaajista suuri enemmistö on nuoria naisia, ja kuten aiemmin on tullut esiin, maahanmuuttajataustaiset nuoret naiset ovat nuorista se ryhmä, jossa turvattomuutta koetaan kaikkein yleisimmin. Esimerkiksi poliisin tietoon tulleiden pahoinpitelyjen uhrin roolit ovat kuitenkin enimmäkseen miehiä. Tuominen (1999, 61) mukaan riski on suurimmillaan hieman alle kaksikymmenvuotiailla nuorilla miehillä ja tämän jälkeen uhrialttius laskee nopeasti. Nuorilla naisilla riskihuippu on jopa hieman nuorempina kuin miehillä, selvästi alle kahdenkymmenen ikävuoden. Miehistä poiketen naisten uhrialttius ei laske iän myötä, vaan säilyy suhteellisen korkealla tasolla myös keski-ikässä. Tämä johtuu naisten altistumisesta parisuhdeväkivallalle, mikä poliisin tietoon tulleissa pahoinpitelyrikoksissa on voimakkaasti aliraportoitua. Miesten ja naisten uhrinäyttämöt poikkeavatkin toisistaan. Siinä missä yleinen paikka ja ravintola muodostavat miehille väkivaltaisten kokemusten ympäristön, on yksityinen asunto – usein oma koti – naisille vastaava riskiympäristö.

5.6. Joidenkin paikkojen välttely turvattomuuden vuoksi

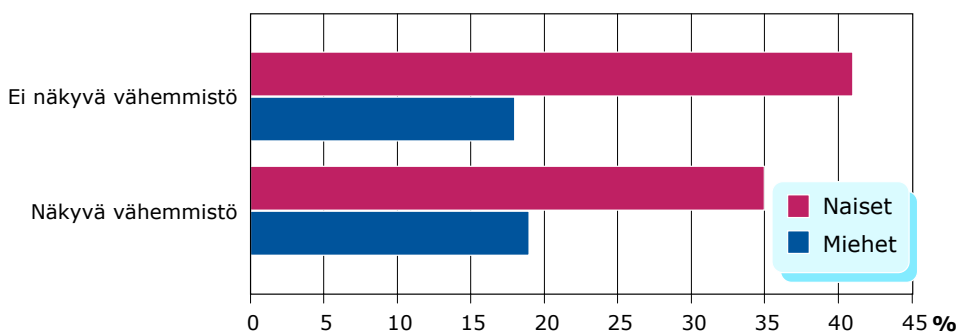
Sen lisäksi, että koetulla turvattomuudella on yksilön hyvinvointia heikentäviä seurauksia, se vaikuttaa myös konkreettisella tavalla kaupunkitilan käyttöön. Turvattomuus ilmenee esimerkiksi tiettyjen paikkojen tai tilanteiden välttämisenä (Tuominen et al.

2013). Kyselyssä tiedusteltiin, välttelekö vastaaja joitain paikkoja niiden turvattomuuden vuoksi. Kaikista vastaajista näin raportoi tekevänsä noin kolmannes vastaajista. Sillä, kuuluuko henkilö näkyväksi vähemmistöksi määriteltyyn vastaajajoukkoon, ei näytä olevan merkitystä paikkojen välttelyn kannalta. Naiset sen sijaan kertoivat välttelevänsä tiettyjä paikkoja huomattavasti useammin kuin miehet (kuvio 22).

Kuvio 21. Turvattomuutta kokeneiden osuus maahanmuuttajataustaisista ja kantaväestön vastaajista sen mukaan, olivatko he nähneet väkivaltaa asuinalueellaan ja joutuneet väkivallan uhriksi viimeisen vuoden aikana.

Kuvio 22. Turvattomuuden vuoksi joitakin paikkoja välttelevien osuus vastaajaryhmittäin.

Vastaajilta pyydettiin myös tietoa paikoista sekä syistä niiden välttelemiseen. Vastaajista 212, eli hieman yli kolmannes mainitsi jonkin paikan. Osa vastauksista sisällytti paikannimiä (esim. tietty katu, kaupunginosa, alue) ja osassa paikka oli määritelty yleisemmällä tasolla (esim. asema, puisto).

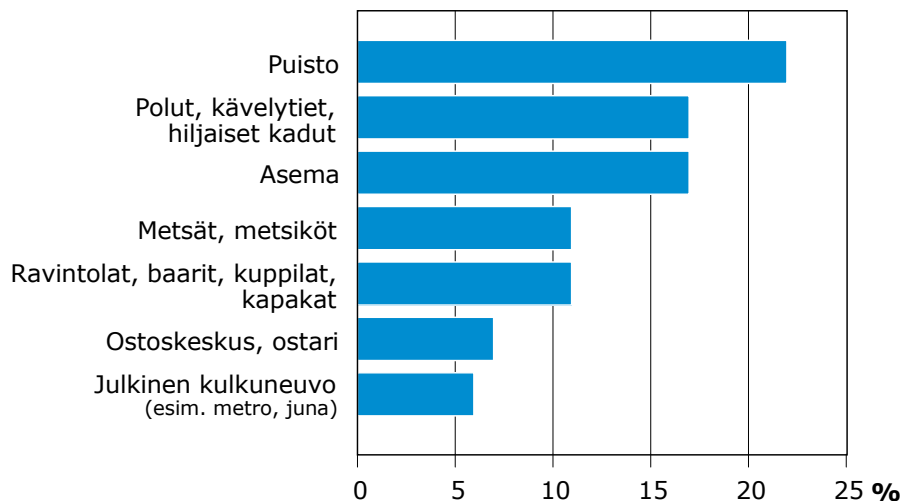
Noin sadassa vastauksessa paikka on jotakuinkin sijoitettavissa kartalle. Välttämistä perustellaan suurimmaksi osaksi omilla kokemuksilla, eli itselle tai tuttavalle on saat-

tanut tapahtua paikassa jotakin uhkaavaa tai paikka tiedetään muuten turvattomaksi esimerkiksi jonkin tietyn käyttäjäryhmän takia. Varsin usein välttämistä perustellaan myös paikan kyseenalaisella maineella - siellä on esimerkiksi kuultu tai luettu tapahtuneen rikoksia. Tiettyyn paikkaan liitetyt mielikuvat voivat perustua hataraankin tietoon, mutta ne voivat silti vaikuttaa merkittäväällä tavalla ihmisten valintoihin ja käyttäytymiseen.

Turvattomuuskokemusten tiedetään paikantuvan epätasaisesti kaupungin sisällä, eli tietyt alueet ja paikat koetaan turvattommiksi kuin jotkin toiset. Kokemukseen jonkin paikan turvattomuudesta vaikuttavat muun muassa tilan fyysiset ja sosiaaliset ominaisuudet – onko tila esimerkiksi avoin vai suljettu ja onko siellä muita ihmisiä (Koskela 2009). Ihmispaljouden merkitys voi olla kahtalainen, toisaalta muut ihmiset voivat läsnäolollaan ja käytöksellään herättää pelkoa, toisaalta ihmispaljous toimii urbaanissa ympäristössä myös yhtenä turvallisuuden lähteenä, johon voi ajatella turvautuvansa esimerkiksi hätätilanteessa.

Kuvassa 23 on luokiteltu vastaajien mainintoja paikoista, joita vältetään turvattomuuden vuoksi. Tekijät, joiden vuoksi puistoissa, samoin kuin poluilla ja metsissä liikkumista vältetään, liittyvät niiden syrjäisyyteen ja jossain määrin myös pimeyteen. Mikäli itselle sattuisi jotakin puistossa, ei paikalla välttämättä olisi ketään, joka tulisi apuun. Välttäminen voi siten liittyä myös suoranaiseen pelkoon joutua rikoksen, esimerkiksi ryöstön tai raiskauksen, uhriksi. Puistot, metsät ja autiot kadut ovat tyypillisesti naisten mainintoja, asemat ja kapakat miehille tyypillisiä.

Kuvio 23. Pelottavaksi koetut paikat

Useimmin mainittu syy, minkä vuoksi jotakin paikkaa vältetään turvattomuuden vuoksi, liittyy humalaisiin ja alkoholinkäyttöön tai alkoholinkäytöstä aiheutuviin lieveilmiöihin. Tämän toi esiin vajaa kolmannes vastaajista. Puistojen ja metsien välttäminen liittyy osaltaan niiden pimeyteen ja syrjäisyyteen, kun taas asemilla, joukkoliikenne-

välineissä ja ostoskeskuksissa turvattomuuden syyt löytyvät usein konkreettisemmin muista ihmisistä. Toisin sanoen niitä vältetään siksi, koska niissä tapaa herkästi juuri humalaisia tai esimerkiksi huumeita käyttäviä henkilöitä.

Helsingissä asuvien somalien elinoloja selvittäneessä tutkimuksessa havaittiin, että sanallinen häirintä ja epäasiallinen tai rasistinen huutelu, joka varsin usein on humalaisten aiheuttamaa, on yksi keskeisimmistä turvallisuushuolista (Somalis in Helsinki, 2013). Myös käsillä olevassa tutkimuksessa tuotiin esiin, että paikkojen välttelyyn saattaa liittyä pelko erilaisen häirinnän kohteeksi joutumisesta. Huolena saattoi esimerkiksi olla, että humalaiset tuntemattomat henkilöt tulevat puhumaan, nimittelevät, kohdistavat negatiivista huomiota vastaajaan tai jopa loukkaavat fyysistä koskemattomuutta. Huoli ilmeni selvimmin naisvastaajien maininnoissa.

5.7. Näkemykset viihtyisyyttä ja turvallisuutta parantavista toimenpiteistä

Vastaajilta kysyttiin, miten he arvelevat neljäntoista ennalta määritellyn toimenpiteen vaikuttavan Helsingin turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Vaihtoehtoista puistojen ja katuvalaistuksen lisäämisellä ajatellaan olevan eniten merkitystä - lähes 70 prosenttia vastaajista katsoi, että puistojen valaistuksen lisääminen parantaisi Helsingin turvallisuutta ja viihtyisyyttä vähintään melko paljon. Valaistuksen yhteys pelon kokemiseen tuntuu myös arkikokemuksen mukaan loogiselta, sillä valaistus lisää ympäristön visuaalista hallittavuutta helpottamalla näkemistä ja laajentamalla näkökenttää, joskin pelon kokemuksen kannalta valaistuksen laadulliset ominaisuudet voivat olla ratkaisevampia kuin yksin valon määrä (Nikunen, Koskela ja Schakir, 2013).

Turvallisuustoimijoiden, etenkin poliisin näkyvän partioinnin maahanmuuttajataustaiset nuoret näkevät myös vaikuttavan kaupungin viihtyisyyteen ja turvallisuuteen. Tätä toimenpidettä on myös kantaväestölle tehdyssä kyselyssä pidetty tutkimusajankohdasta toiseen kaikkein tärkeimpänä. Vaikka kantaväestöstä iäkkäimmät vastaajaryhmät ovat nähneet partioinnin merkittävämpänä asiana kuin nuoremmat vastaajat, niin esimerkiksi vuonna 2012 myös nuorista merkittävä osa oli sitä mieltä, että partiointi lisäisi viihtyisyyttä ja turvallisuutta yleensä ja varsinkin joukkoliikenteen asemilla ja kulkuneuvoissa. Yllättävän suuri osa sekä maahanmuuttajataustaisista (50 %) että kantaväestön (45 %) nuorista vaikutti kannattavan myös kameravalvontaa julkisilla paikoilla.

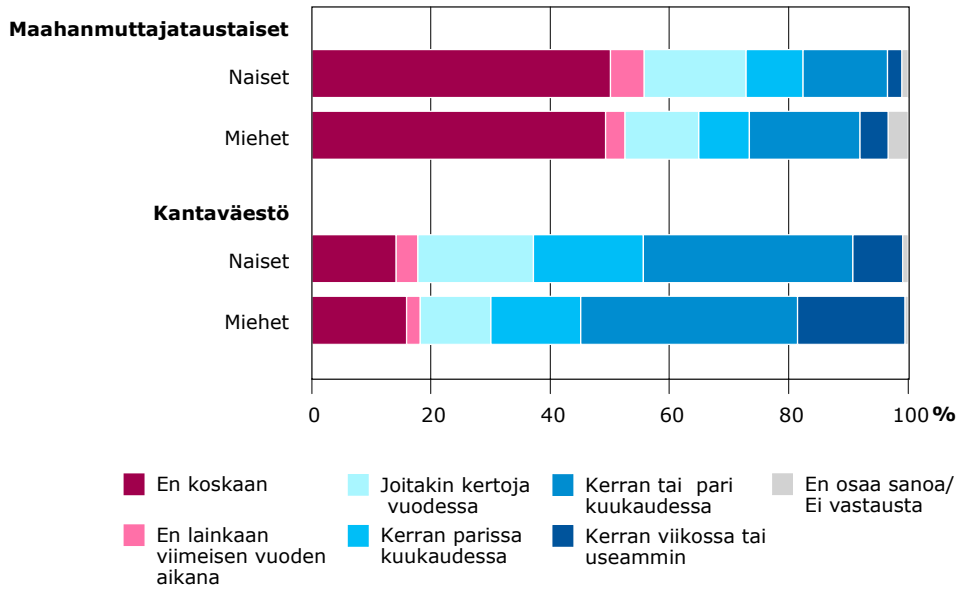
Maahanmuuttajataustaiset vastaajat arvioivat samanikäisiä kantaväestöön kuuluvia nuoria useammin, että kyselyssä esitetyillä alkoholipoliittisilla toimenpiteillä voitaisiin vaikuttaa kaupungin turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Tällaisia toimenpiteitä kyselyssä oli esimerkiksi alkoholin julkisella paikalla nauttimisen tarkempi valvonta, anniskelun tarkempi valvonta, päihdevalituksen lisääminen ja ravintoloiden aikaisempi sulkeminen. Erityisesti julkisella paikalla juomisen tarkempi valvonta sai maahanmuuttajanuorilta selvästi enemmän kannatusta kuin kantaväestön nuorilta. Tässä suhteessa maahanmuuttajataustaiset nuoret muistuttavat enemmän iäkkäämpää kantaväestöä kuin kantaväestöön kuuluvia ikätovereitaan.

Kuvio 24. Osuus vastaajista, joiden mukaan toimenpiteet parantaisivat turvallisuutta ja viihtyisyyttä paljon tai melko paljon

Aikaisempien tutkimusten mukaan maahanmuuttajanuoret käyttävät yleisesti kantaväestön nuoria vähemmän päihteitä. Eri etnisten ryhmien ja eri lähtömaista tulleiden välillä on tosin eroja ja asumisajan kasvaessa tottumusten on havaittu lähenevän toisiaan (esimerkiksi Haikkola ja Le 2014, 56). Vaikka käsillä olevan tutkimuksen vastaajat eivät ole varsinaisia maahanmuuttajanuoria, vaan koko elämänsä tai lähes koko elämänsä Suomessa kasvaneita, niin heidän suhtautumisensa alkoholin käyttöön vaikuttaa olevan huomattavasti torjuvampia kuin samanikäisten kantaväestön nuorten. Kyselyyn vastanneista maahanmuuttajataustaisista nuorista puolet kielsi koskaan maistaneensa alkoholia, kun kantaväestön nuorista lähes kaikki olivat sitä käyttäneet ainakin joskus ja merkittävä osa melko säännöllisesti: kantaväestön nuorista naisista yli 40 prosenttia ja miehistä yli puolet kertoi käyttävänsä sitä vähintään kerran pari kuukaudessa. (Kuvio 25)

Kuvio 25. Kyselyihin vastanneiden helsinkiläisnuorten alkoholin käyttö sukupuolen ja syntyperän mukaan

TUTKIMUKSEN KESKEISET TULOKSET JA JATKOTUTKIMUSTARPEET

Tutkimuksessamme selvitetään, vaikuttaako maahanmuuttajatausta siihen, miten turvalliseksi nuoret arkisen ympäristönsä Helsingissä kokevat. Tutkimus perustuu Helsingissä syksyllä 2013 kerättyyn kyselyaineistoon, ja tuloksia verrataan laajemman, suomen- ja ruotsinkieliselle väestölle vuonna 2012 tehdyn turvallisuuskyselyn tuloksiin.

Maahanmuuton voi olettaa heikentävän turvallisuuden tunnetta, koska uusiin olosuhteisiin siirryttäessä elämän ennakoitavuus vähenee. Epävarmuuden tunnetta lisää se, jos maahanmuuttaja ei osaa kohdemaan kieltä, ja Suomeen muuttajilla tämä on yleinen tilanne. Omalta osaltaan turvallisuuden tunteeseen vaikuttaa myös se, miten tulijat otetaan vastaan. Suomessa suhtautuminen maahanmuuttoon ja maahanmuuttajiin on jatkuvasti ollut ristiriitaista. Jotkut ryhmät on toivotettu tervetulleiksi, toisiin on suhtauduttu hyvinkin torjuvasti. Torjuvimmin on suhtauduttu sellaisiin maahanmuuttajaryhmiin, jotka näkyvimmin erottuvat suomalaisesta kantaväestöstä. Tämän voi olettaa heijastuvan maahanmuuttajataustaisen väestön turvallisuuden tunteeseen niin että myös se vaihtelee maahanmuuttajaryhmittäin.

Keskitymme tutkimuksessa tarkastelemaan 15–29-vuotiaiden, toisen sukupolven maahanmuuttajataustaisten nuorten turvallisuuden tunnetta eri paikoissa ja eri tilanteissa, ja vertaamme heitä samanikäiseen suomen- ja ruotsinkieliseen väestöön. Maahanmuuttajien toisella sukupolvella tarkoitamme sellaisia syntyperältään ulkomaalaisia nuoria, jotka ovat eläneet koko elämänsä tai suurimman osan elämästään vastaanottavassa maassa (vrt. Haikkola 2012, 14). Näitä ovat Suomessa syntyneiden ohella myös ne syntyperältään ulkomaalaiset, jotka muuttaneet tänne alle kouluikäisinä (maahanmuuttoikä 0-6 vuotta) ja asuneet sen jälkeen täällä koko kouluikänsä. Kohdejoukon ulkopuolelle jäävät varsinaiset maahanmuuttajanuoret eli ne 15–29-vuotiaat syntyperältään ulkomaalaiset nuoret, jotka ovat muuttaneet Suomeen vasta kouluikäisinä tai aikuisiässä.

Oletimme, että näiden Suomessa kasvaneiden ja koko peruskoulun täällä käyneiden ei periaatteessa pitäisi juurikaan poiketa saman ikäisistä kantaväestöön kuuluvista helsinkiläisnuorista siinä suhteessa, miten yleisesti he kokevat turvattomuutta. Jos systemaattisia eroja on, niin niiden voi olettaa ainakin osittain liittyvän maahanmuuttajataustaan, ja varsinaisten maahanmuuttajanuorten voi olettaa näissä suhteissa poikkeavan kantaväestön nuorista vielä enemmän. Luonnollisesti tutkimuksen rajaaminen toiseen sukupolveen vähentää myös kielivaikeuksiin ja kulttuurieroihin liittyviä ongelmia. Kysely voitiinkin tehdä suomenkielisenä.

Naiset kokevat turvattomuutta miehiä yleisemmin

Monissa turvallisuustutkimuksissa toistuva tulos on, että turvattomuus on erityisesti naisten kokemus. Miehet ilmoittavat kyselyissä kokevansa turvattomuutta yleensä kaikissa tilanteissa naisia vähemmän. Tämä rakenne toistuu myös tässä toisen polven maahanmuuttajataustaisiin nuoriin kohdistuneessa tutkimuksessa. Maahanmuuttajataustaiset nuoret miehet kokevat turvattomuutta Helsingissä suunnilleen saman verran kuin kantaväestön nuoret miehet. Maahanmuuttajataustaiset nuoret naiset sitä vastoin kokevat turvattomuutta kaikissa tilanteissa yleisemmin kuin miehet ja myös enemmän kuin kantaväestön nuoret naiset. Maahanmuuttajanuorten joukossa sukupuolella on siis vielä suurempi merkitys turvattomuuden kokemiseen kuin kantaväestön samanikäisten joukossa.

Näkyvä vähemmistö

Oletimme, että etnisen taustansa perusteella näkyvästi suomalaisesta kantaväestöstä erottuvat nuoret kokisivat muita enemmän turvattomuutta. Tämän tutkimiseksi ja oimme vastaajat karkeasti kahteen ryhmään: näkyviin ja ei-näkyviin vähemmistöihin. Ryhmittely perustui tietoon vastaajien äidinkielestä. Näkyvään vähemmistöön kuuluviksi luokittelimme ne vastaajat, joiden väestörekisteriin merkitty äidinkieli kuului seuraaviin kielialueisiin: Pohjois-Afrikan ja Lähi-idän kielet, Muu Afrikka ja Muu Aasia. Muut vastaajat luokittelimme kuuluviksi ei-näkyvään vähemmistöön.

Etnisen taustan näkyvyys lisäsi oletuksen mukaisesti turvattomuutta useimmissa tilanteissa, mutta ei täysin johdonmukaisesti. Naisilla näkyvään vähemmistöön kuulumisen lisäsi koettua turvattomuutta niin omalla asuinalueella, kaupungin keskustassa kuin liikennevälineissä. Miesten joukossa erot ovat niin pieniä, että voidaan todeta, ettei taustan näkyvyydellä ole merkitystä. Helsingin keskustassa liikuttaessa näkyvään vähemmistöön kuuluvat maahanmuuttajataustaiset nuoret miehet näyttävät jopa kokevan olonsa muita, myös kantaväestön miehiä turvallisemmaksi.

Maahanmuuttaja-alueet

Asuinalueen maahanmuuttajatiheys kertoo siitä, kuinka todennäköisesti henkilön naapurustossa on muita maahanmuuttajataustaisia ja mahdollisesti myös hänen maanmiehiään. Tämä voi vaikuttaa siihen, miten voimakkaasti maahanmuuttajataustaiset nuoret kokevat erottuvansa muista alueen nuorista. Siksi asuinalueella koettua turvattomuutta tarkasteltiin tutkimuksessa ryhmittelemällä alueet vieraskielisen väestön osuuden mukaan ns. maahanmuuttaja-alueisiin ja muihin alueisiin.

Varsinaisesti maahanmuuttajavaltaisia alueita ei Helsingissä toistaiseksi ole, mutta vieraskielisen väestön osuus vaihtelee voimakkaasti alueittain. Suurimmalta osaltaan tämä johtuu kaupungin vuokra-asuntojen sijainnista. Monille maahanmuuttajaryh-

mille kaupungin vuokra-asunto on pääasiallinen asumismuoto Helsingissä. Maahanmuuttajavaltaisiksi alueiksi määriteltiin ne kymmenen prosenttia osa-alueista, joilla vieraskielisten osuudet ovat korkeimmat. Loput osa-alueet luokiteltiin muihin alueisiin kuuluviksi.

Turvallisuuskokemusten kannalta merkittävä tekijä on se, että asuntotarjonnan rakenteen ja maahanmuuttajien heikomman työllisyyden ja tulotason takia etninen eriytyminen kytkeytyy kantaväestön sosioekonomiseen eriytymiseen. Varsinkin pienituloiset maahanmuuttajat ovat Helsingissä paljolti keskittyneet asumaan samoille alueille kuin kantaväestön vähävaraisimmat asukkaat. Koska näillä alueilla kantaväestö kokee kaksi kertaa yleisemmin turvattomuutta kuin muilla alueilla, niin oletimme, että toisen polven maahanmuuttajataustaiset nuoret voisivat myös kokea enemmän turvattomuutta näillä alueilla.

Osittain näin olikin, mutta maahanmuuttaja-alueella asuminen lisäsi ainoastaan nuorten naisten turvattomuuskokemuksia. Asuinalueen vaikutus maahanmuuttajataustaisten ja kantaväestön nuorten naisten turvattomuuskokemuksiin oli hyvin samankaltainen. Taustasta riippumatta nuorten miesten turvattomuuskokemukset eivät vaihdelleet alueen mukaan, vaikka kantaväestön koko miesten joukossa (kaikki ikäryhmät mukaan lukien) koetaan maahanmuuttaja-alueilla enemmän turvattomuutta. Turvattomuuskokemukset aktivoituvat usein tietyissä paikoissa. Kolmannes vastaajista kertoi välttelevänsä joitakin paikkoja niiden turvattomuuden takia. Turvattomiksi koettujen paikkojen joukossa painottuvat puistot, kävelytiet ja metsät. Maininnoista valtaosa (80 %) oli naisten vastauksia. Asemat, ravintoloiden läheisyys ja ostarit ovat myös miehille tyypillisiä turvattomuutta herättäviä ympäristöjä.

Rikosten kohteeksi joutuminen

Omaisuusrikosten kohteeksi toisen polven maahanmuuttajataustaiset nuoret olivat joutuneet vuoden aikana hieman useammin kuin kantaväestön nuoret. Tyypillisesti maahanmuuttajataustaiset nuoret olivat joutuneet polkupyörävarkauden tai muun varkauden kohteeksi. Kantaväestön nuorilla autoihin kohdistuvat rikokset olivat maahanmuuttajataustaisia tavallisempia, mikä ilmeisimmin johtuu joukon vanhemmasta ikärakenteesta.

Väkivallan ja uhkailujen kohteeksi joutuminen on maahanmuuttajataustaisilla nuorilla hieman harvinaisempaa kuin kantaväestön nuorilla sekä miesten että naisten ryhmissä. Maahanmuuttajataustaisilla nuorilla sukupuolen mukaiset erot ovat samantyyppiset kuin kantaväestön nuorilla. Naisilla korostuvat seksuaalinen ahdistelu ja väkivalta, ja miehillä muu erittelemätön uhkailu ja väkivalta.

Kaikkien Suomessa asuvien maahanmuuttajien riski joutua väkivallan kohteeksi on selvästi suurempi kuin kantaväestön. Esimerkiksi pahoinpitelyn kohteeksi joutumisen todennäköisyys on yli kaksinkertainen. Merkittävä osa kohonneesta riskistä aiheutuu joidenkin maahanmuuttajaryhmien sisäisestä väkivaltarikollisuudesta. Helsingissä maahanmuuttaja-alueella asuminen lisää väkivallan riskiä ensinnäkin tätä kautta. Toiseksi maahanmuuttaja-alueilla esiintyy enemmän väkivaltaa myös kantaväestön

kesken, joten maahanmuuttajien väkivallan riski maahanmuuttaja-alueilla lisääntyy näin ollen kahta kautta.

Poliisi, viihtyisyys, turvallisuus ja alkoholi

Maahanmuuttajataustaisilta nuorilta tiedusteltiin heidän näkemystään poliisin toiminnan tasapuolisuudesta. Miltei puolet vastaajista ei osannut ottaa asiaan kantaa, mutta joka neljäs oli sitä mieltä, että poliisi puuttuu samalla tavoin kaikkien nuorten tekemisiin taustasta riippumatta. Vajaa viidennes oli sitä mieltä, että joidenkin vähemmistöjen kuten somalien, romanien ja ”tummaihoisten” tekemisiin puututaan herkemmin. Seitsemän prosenttia arveli, että kantaväestön käyttäytyminen on erityisesti poliisin silmälläpidon alla.

Nuorilta kysyttiin myös, mitkä toimenpiteet voisivat parantaa kaupungin viihtyisyyttä ja turvallisuutta. Sekä maahanmuuttajataustaisten että kantaväestön nuorten listan kärjessä olivat katujen ja puistojen valaistuksen parantaminen, poliisipartioiden lisääminen ja samoin vartijoiden käytön lisääminen eri yhteyksissä. Suurin ero kantaväestön ja maahanmuuttajataustaisten välillä on suhtautuminen alkoholin käytön valvontaan, jota maahanmuuttajataustaiset nuoret pitävät tärkeämpänä kuin kantaväestön nuoret. Tämän ero on hyvin ymmärrettävä, koska vastaajien oma suhde alkoholiin on hyvin erilainen: puolet maahanmuuttajataustaisista kielsi koskaan juovansa alkoholia, kun kantaväestön nuorista streittareiksi ilmoittautui vain harvempi kuin joka viides.

Ainakin alkoholin käytön suhteen maahanmuuttajien toisen sukupolven nuorten elämäntyyli siis poikkeaa selvästi valtaväestön nuorten elämäntyylistä. Vaikka nämä nuoret ovat kasvaneet Suomessa, niin kotikasvatus näyttää siis ainakin tässä suhteessa muovanneen heidän elämäntapojaan voimakkaammin kuin ympäröivä suomalainen nuorisokulttuuri. Sellaisten varsinaisten maahanmuuttajanuorten, jotka ovat kasvaneet muualla ja saapuneet Suomeen vasta teini-iässä tai nuorina aikuisina, voi olettaa niin elämäntyylinsä kuin asenteidensa suhteen poikkeavan kantaväestön nuorista vielä enemmän kuin tämän tutkimuksen kohteena olleiden nuorten.

Jatkotutkimustarpeet

Tutkimuksessa tuli esiin, että maahanmuuttajataustalla on selvästi merkitystä turvattomuuden kokemisen kannalta. Turvattomuuden tunne puolestaan voi kaventaa yksilön fyysistä ja sosiaalista elämänpiiriä ja heikentää toimintakykyä, koettua hyvinvointia ja psyykkistä terveyttä, joten se todennäköisesti hidastaa maahanmuuttajien kotoutumista. Tulokset puoltavat sitä, että maahanmuuttajataustaisen väestön turvallisuuskokemuksia on syytä seurata myös jatkossa. Kyselyn alhainen vastausaktiivisuus viittaa kuitenkin siihen, että jatkossa olisi syytä pohtia, voisiko tietoja kerätä jollain muulla menetelmällä, esimerkiksi puhelinhaastatteluilla.

Menetelmän valinta nousee entistä keskeisemmäksi, jos toisen sukupolven sijasta halutaan tutkia varsinaisia maahanmuuttajia. Jos vastausaktiivisuus jää näin alhaiseksi tässä joukossa, jonka voi olettaa jo sopeutuneen hyvin suomalaiseen yhteiskuntaan, niin varsinaisilta maahanmuuttajilta kyselyyn saataisiin todennäköisesti vielä vähemmän vastauksia, vaikka lomakkeet käännettäisiin eri kielille. Tiedon keruu henkilökohtaisin haastatteluin saattaisi nostaa kustannuksia kohtuuttomasti, vaikka kohderyhmää rajattaisiin huomattavasti. Rajauksia tehtäessä olisi syytä pohtia tarkoin, miten ne vaikuttaisivat tulosten yleistettävyyteen. Jos rajausta tehtäisiin esimerkiksi äidinkielen perusteella, niin olisi tärkeää, että suurimpien kieliryhmien ohella tutkimuksen kohderyhmiin sisällytettäisiin myös pienempiä kieliryhmiä, koska ryhmän koolla saattaa olla merkitystä turvallisuuden tunteen kannalta. Myös maahanmuuttajaryhmien välisillä ja maahanmuuttajien ja kantaväestön välisillä kulttuurieroilla saattaa olla merkitystä turvallisuuden tunteen kannalta, joten myös se pitäisi jollain tavalla huomioida rajauksia tehtäessä.

Aineiston pienestä koosta johtuen alueiden välistä vertailua voitiin tässä tutkimuksessa tehdä vain hyvin karkealla tasolla, esimerkiksi tarkastelemalla koettua turvattomuutta omalla asuinalueella ja keskustassa tai vertaamalla maahanmuuttajatiheyden suhteen toisistaan poikkeavia alueita toisiinsa turvattomuuskokemusten suhteen. Myös eri maahanmuuttajaryhmiä oli mahdollista verrata hyvin karkealla tasolla eli ottamalla huomioon vain ryhmän näkyvyys suhteessa suomalaiseen kantaväestöön. Jatkossa voisi selvittää tarkemmin asuinalueen väestön etnisen rakenteen merkitystä eri maahanmuuttaja-ryhmien turvattomuuskokemusten kannalta. Kirjallisuuskatsauksessa nousi esiin, että maahanmuuttajaryhmien sisäinen rikollisuus selitti merkittävän osan siitä, että eräiden maahanmuuttajaryhmien keskuudessa riski joutua väkivaltarikosten kohteeksi oli niin korkea. Olisikin kiinnostavaa tietää, vaihtelee ko turvattomuuden kokeminen esimerkiksi sen mukaan, ovatko omalla asuinalueella asuvat muut maahanmuuttajataustaiset pääasiassa omaan ryhmään vai muihin maahanmuuttajaryhmiin kuuluvia.

CENTRALA RESULTAT OCH FORTSATT BEHOV AV FORSKNING

I forskningen klarlägger vi huruvida invandrarbakgrund inverkar på hur trygga unga människor i Helsingfors upplever sin vardagsmiljö. Vi utgår från ett enkätmaterial som samlades in hösten 2013, och vi gör också en jämförelse med resultaten från en mera omfattande trygghetsenkät gjord år 2012 bland finsk- respektive svenskspråkiga.

Man kan utgå från att invandring försämrar trygghetskänslan, i och med att livet blir mindre förutsägbart då man flyttar till en ny omgivning. Osäkerheten ökar ytterligare om invandrarna inte kan språket i landet dit de kommer, vilket ju vanligen är fallet om man flyttar till Finland. Trygghetskänslan påverkas också av hur man som invandrare blir mottagen. I Finland har inställningen till invandring och invandrare ständigt varit motsägelsefull. Vissa grupper har hälsats välkomna, andra har man kunnat vara mycket avoga mot. Mest avoga har man varit mot sådana invandrargrupper som allra synligast avviker från den finländska ursprungsbefolkningen. Detta kan antas innebära skillnader i upplevd trygghet invandrargrupper emellan.

Vår analys fokuserar på trygghetskänslor bland 15–29 år gamla, andra generationens invandrare på olika ställen och i olika situationer, och vi jämför deras upplevelser med finsk- eller svenskspråkiga av samma ålder. Med andra generationens invandrare avser vi sådana unga som är av utländsk härkomst men som bott hela sitt liv eller en stor del av det i destinationslandet. Till denna kategori räknar vi förutom dem som fötts i Finland även dem av utländsk härkomst som flyttat hit förrän de nått skolåldern (dvs. i åldern 0–6 år) och därefter bott här under hela sin skolålder. Vår målgrupp innehåller alltså inga egentliga invandrarunga, alltså sådana 15–29-åriga unga av utländsk härkomst som flyttat till Finland först i skolåldern eller som vuxna.

Vi utgick från att de invandrarunga som vuxit upp i Finland och gått hela sin grundskola här i princip inte borde avvika från sina jämnåriga i ursprungsbefolkningen beträffande hur vanligt det är att känna sig otrygg. Om det finns systematiska skillnader kan vi anta att de åtminstone delvis beror på invandrarbakgrunden, och att de egentliga invandrarunga avviker ännu mera från ursprungsbefolkningens unga i dessa avseenden. Givetvis minskade vår avgränsning till andra generationens unga problemen med språksvårigheter och kulturella skillnader. Vi kunde de facto göra enkäten på finska.

Vanligare att kvinnor känner sig otrygga

Ett återkommande resultat från forskning om upplevd trygghet är att kvinnor i synnerhet upplever otrygghet. I olika enkäter uppger männen i lägre grad än kvinnorna att de känner sig otrygga, oavsett situation. Detta mönster kan skönjas även bland våra andra generationens unga invandrare. De unga männen med invandrarbakgrund upplever

otrygghet i ungefär samma mån som unga män i ursprungsbefolkningen i Helsingfors. Däremot upplever unga kvinnor med invandrabakgrund i alla situationer otrygghet i högre grad än männen och även mera än unga kvinnor i ursprungsbefolkningen. Således spelar könet en ännu större roll för upplevd otrygghet bland invandrarunga än bland deras jämnåriga i ursprungsbefolkningen.

Synlig minoritet

Vi antog att de unga som på grund av sin etniska bakgrund synligt avviker från den finländska ursprungsbefolkningen i högre grad än andra skulle uppleva otrygghet. För att undersöka detta delade vi grovt in svararna i två grupper: synliga och icke-synliga minoriteter. Indelningen byggde på svararnas modersmål. Som synlig minoritet klassade vi de svarare vars modersmål i Befolkningsregistret hörde till följande språkområden: språk från norra Afrika eller Mellanöstern, övriga Afrika och övriga Asien. De övriga svararna klassade vi som icke-synlig minoritet.

En synlig etnisk bakgrund ökade, som vi antagit, otryggheten i de flesta situationer, men inte helt konsekvent. Att tillhöra en synlig minoritet medförde ökad otrygghet för kvinnor både i det egna bostadsområdet, stadskärnan och kollektivtrafiken. Bland männen är skillnaderna så små att vi kan slå fast att synlig etnicitet inte har någon betydelse. Snarare verkar det i Helsingfors stadskärna som om unga män med synlig invandrabakgrund rentav skulle känna sig tryggare än andra unga män, även sådana som hör till ursprungsbefolkningen.

Invandratäta områden

Ett bostadsområdes invandratäthet berättar om hur sannolikt det i en persons grannskap finns övriga personer med invandrabakgrund, möjligen rentav landsmän. Detta kan inverka på hur starkt ungdomar med invandrabakgrund upplever att de urskiljer sig från övriga unga i området. Därför analyserade vi upplevd otrygghet i bostadsområdena genom att särskilja mellan dels invandratäta områden, dels övriga områden, beroende på hur stor andel befolkning med främmande modersmål där bodde.

Än så länge finns det inga bostadsområden i Helsingfors med invandramajoritet, men andelen personer med främmande modersmål varierar starkt lokalt. Variationen beror till största delen på var stadens hyresbostäder ligger. I många invandrargrupper är en hyresbostad ägd av staden den huvudsakliga boendeformen i Helsingfors. Som invandratäta områden klassificerade vi den tiondel av stadens delområden där andelen personer med främmande modersmål är störst. Resten av delområdena klassades som övriga områden.

Ett viktigt element inom upplevd trygghet är att bostadsbeståndets struktur och den lägre sysselsättningsgraden och inkomstnivån bland invandrare gör att den etniska differentieringen går samma vägar som den socioekonomiska. I synnerhet invandra-

re med låga inkomster har i Helsingfors i hög grad koncentrerats i samma områden som de sämst bemedlade bland ursprungsbefolkningen. Eftersom upplevd otrygghet bland ursprungsbefolkningen är dubbelt så vanligt i dessa områden som i andra områden antog vi att även andra generationens invandrarung skulle kunna uppleva mera otrygghet i dessa områden.

Och delvis var det faktiskt just så, men det var bara kvinnor som uppvisade mer upplevd otrygghet om de bodde i ett invandrantätt område. Bostadsområdets inverkan var mycket likartad för den upplevda tryggheten bland unga kvinnor oavsett man hade invandrarbakgrund eller inte. Ej heller bland unga män varierade den upplevda otryggheten enligt område, trots att det bland männen överlag (samtliga åldersgrupper) i ursprungsbefolkningen förekom mera otrygghet i invandrantäta områden.

Upplevd otrygghet aktiveras ofta på vissa särskilda platser. En tredjedel av enkätsvararna uppgav att de undvek vissa ställen för att de var otrygga. Bland de ställen som nämndes framträder parker, promenadvägar och skogar. Största delen (80 %) av omnämningarna gjordes av kvinnor. Stationer, restaurangomgivning och köpcentra är även för män typiska miljöer som väcker otrygghet.

Att falla offer för brott

Offer för egendomsbrott hade under ett års tid något fler unga blivit bland invandrarna än bland ursprungsbefolkningen. Ett typiskt brott som unga med invandrarbakgrund råkat ut för var cykelstöld eller övrig stöld. Brott som gällde bilar hade unga i ursprungsbefolkningen råkat ut för lite oftare än unga med invandrarbakgrund, vilket högst sannolikt beror på att gruppen har en äldre åldersstruktur.

Att falla offer för våld och hotelser är lite ovanligare bland unga med invandrarbakgrund än i ursprungsbefolkningen, både för män och för kvinnor. Skillnaderna könen emellan är likartade bland unga med invandrarbakgrund och bland unga i ursprungsbefolkningen. För kvinnornas del betonas sexuellt ofredande och våld, för männens övriga ospecificerade hotelser och våld.

Risken att falla offer för våld är klart större bland invandrare överlag i Finland än i ursprungsbefolkningen. Som exempel löper de som har invandrarbakgrund dubbelt större riska att bli utsatt för misshandel. En betydande del av den höjda risken beror på den interna våldsbrottslighet som förekommer inom vissa invandrargrupper. I Helsingfors är det för det första därför som risken för våld ökar om man bor i invandrantäta områden. För det andra förekommer det i invandrantäta områden mera våld även inom ursprungsbefolkningen, och därmed ökar risken för våld bland invandrarna av två orsaker.

Polis, trivsamt, trygghet och alkohol

De unga med invandrarhärkomst tillfrågades om hur opartisk de tyckte polisen var i sin tjänsteutövning. Nästan hälften av svararna kunde inte fatta ståndpunkt, men var fjärde tyckte att polisen ingriper på samma sätt oberoende av de ungas bakgrund. En knapp femtedel tyckte att polisen lättare ingrep i vissa minoriteters förehavanden, t.ex. somaliernas, romernas och ”de mörkhyades”. Sju procent bedömde att det i synnerhet är ursprungsbefolkningen som polisen höll ett öga på.

De unga fick också frågan vilka åtgärder som skulle kunna förbättra trivsamtheten och tryggheten i staden. Högst på listan bland både de unga med invandrarbakgrund och de övriga var förbättrad belysning på gator och i parker, ökad polispatrullering och ökat anlåtande av väktare i olika sammanhang. Största skillnaden mellan ursprungsbefolkningen och dem med invandrarbakgrund finns i inställningen till övervakandet av alkoholbruk: unga med invandrarbakgrund tyckte mera än unga i ursprungsbefolkningen att sådan övervakning var viktig. Detta är mycket förståeligt, i och med att svararnas inställning till alkoholen är mycket olika: bland dem med invandrarhärkomst uppgav hälften att de aldrig dricker alkohol, medan de helnyktra unga knappt uppgick till en femtedel i ursprungsbefolkningen.

Åtminstone beträffande alkoholen avviker andra generationen invandrarungas livsstil klart från ursprungsbefolkningens ungas livsstil. Trots att dessa unga vuxit upp i Finland tycks deras uppfostran i hemmet åtminstone i detta avseende ha format deras levnadsvanor i högre grad än vad den omgivande finländska ungdomskulturen gjort. Man kan anta att sådana egentliga invandringar som vuxit upp någon annans tans och kommit till Finland först som tonåringar eller unga vuxna avviker ännu mera både till livsstil och attityder från ursprungsbefolkningens unga än vad de unga i vår undersökning gjorde.

Behov av fortsatt forskning

Vår forskning påvisade att invandrarbakgrund klart har en betydelse för upplevd otrygghet. Otrygghetskänslor kan i sin tur minska folks fysiska och sociala livsförhållanden och försämra både deras funktionsförmåga, upplevda välmåga och psykiska hälsa, så det är sannolikt att de fördröjer invandrarnas integration. Våra resultat stöder tanken att det även framöver vore befogat att följa med upplevd trygghet bland folk med invandrarbakgrund. Den låga svarsprocenten i enkäten väcker ändå tanken att man i framtiden kanske borde överväga hur man kunde få in svaren på något annat sätt, till exempel genom telefonintervjuer.

Valet av metod blir desto viktigare om man i stället för andra generationen vill undersöka egentliga invandrare. Då svarsaktiviteten blir såhär låg bland andra generationen, som kan antas ha anpassat sig bra till det finländska samhället, skulle det sannolikt bli ännu färre svar från de egentliga invandrarna, även om blanketten skulle översättas till olika språk. Å andra sidan kunde insamlandet av svar genom personliga intervjuer höja kostnaderna orimligt mycket, även om man avgränsade målgruppen betydligt.

Ifall man gjorde avgränsningar vore det skäl att noga överväga hur dessa inverkar på resultatens allmängiltighet. Om man till exempel avgränsade enligt modersmål vore det viktigt att man förutom de största språkgrupperna även tog med mindre språkgrupper, eftersom en invandrargrups storlek kan ha betydelse för den upplevda tryggheten. Även kulturella skillnader invandrargrupper emellan och mellan invandrare och ursprungsbefolkning kan ha betydelse för känslan av trygghet, så detta borde också beaktas då man gör avgränsningarna.

På grund av materialets ringa omfattning kunde vi göra lokala jämförelser bara på mycket grov nivå, till exempel mellan upplevd otrygghet i dels det egna bostadsområdet, dels stadskärnan, eller jämföra områden med sinsemellan olika invandartäthet med varandra med avseende å upplevd otrygghet. Vi kunde också göra jämförelser invandrargrupper emellan, men på mycket grov nivå, det vill säga med avseende enbart å gruppens synlighet i förhållande till den finländska ursprungsbefolkningen. I fortsättningen kunde man noggrannare klarlägga vilken betydelse ett bostadsområdes etniska struktur har för upplevd otrygghet i olika invandrargrupper.

I vår litteraturöversikt kom det fram att intern brottslighet inom invandrargrupper förklarade en betydande del av det att risken för att bli utsatt för våldsbrott var så hög inom vissa invandrargrupper. Det vore intressant att veta om upplevd otrygghet varierar till exempel beroende på om de med invandrarbakgrund som bor i en svarsares bostadsområde i huvudsak hör till svararens egen invandrargrupp eller till någon annan.

CONCLUSIONS, KEY FINDINGS AND FURTHER RESEARCH

This research examines to what extent an immigrant background influences young individuals' perceptions of security in their daily environment in Helsinki. The research is based on survey data collected in Helsinki in autumn 2013, and the results are compared with the findings of a more extensive security survey made in 2012 among Finnish- and Swedish-speaking residents.

It may be assumed that immigration weakens an individual's sense of security, since the move to a new environment reduces the predictability of life. The sense of uncertainty is further strengthened in case the immigrant does not speak the language of the recipient country, as is often the case with immigrants arriving in Finland. Perceived security is partly also influenced by the manner in which the newcomers are welcomed. In Finland, attitudes towards immigration and immigrants have constantly been contradictory. Some groups have been offered a more positive welcome, others a rather negative one. Among the migrants attracting the most negative attitudes are those that differ most visibly from the Finnish native population. This can be expected to reflect on the sense of security among the immigrant-background population so that it varies according to ethnic group.

We focus in this research on analysing the perceived security among 15–29-year-old second-generation immigrants in different places and different situations, comparing their perceptions with Finnish- or Swedish-speaking peers. By second-generation immigrants we mean young people of foreign origin who have lived their whole life or most of it in the recipient country (cf. Haikkola 2012, 14). This category includes those born in Finland as well as those who have moved here before reaching school age (age of immigration: 0 to 6 years) and have lived in Finland during their entire school age afterwards. The target group thus excludes 'actual' immigrant youth, in other words the 15–29-year-olds with a foreign background who have moved to Finland at school age or in adulthood.

We assumed that the young people with an immigrant background who have grown up and attended basic education in Finland should not, in principle, differ significantly from their native peers in terms of perceived insecurity. If there are systematic differences, they may be assumed to be related – at least partly – to the immigrant background; moreover, actual immigrant youth can be expected to differ even more from native Finnish youth in these respects. Naturally our focus on second-generation immigrants reduced the significance of language problems and cultural differences; as it is, we were able to conduct the survey in Finnish.

Women feel insecure more often than men

A recurrent finding in research on perceived security is that insecurity is an experience that affects women in particular. Men less often than women report feelings of insecurity in all situations. The same pattern can be seen among the second-generation young immigrants of our study. Young men with an immigrant background in Helsinki feel insecure roughly to the same extent as young men of Finnish background. By contrast, young women with an immigrant background feel insecure in all situations both more often than men and more often than young women of Finnish background. Gender thus has a greater effect on perceived insecurity among immigrant youth than among native peers.

Visible minorities

We assumed that those youth who differ visibly from the Finnish native population due to their ethnic background would experience insecurity to a larger degree than others. To study this, we divided the respondents roughly into two groups: visible and non-visible minorities. The division was based on the respondents' mother tongue. We classified as visible minorities the respondents whose mother tongue (according to the Finnish national population register) belonged to the following language regions: North African and Middle Eastern, other African and other Asian languages. Other respondents were classified as non-visible minorities.

A visible ethnic background expectedly increased young people's sense of insecurity in most situations, but not quite consistently. Belonging to a visible minority increased women's insecurity in their own neighbourhoods, in the city centre and on public transport. Among men, however, the differences are so small that it can be stated that visible ethnicity has no significance. It would seem that in the centre of Helsinki young men with a visible foreign background actually feel more secure than other young men, even those with a native background.

Immigrant neighbourhoods

The immigrant density of a neighbourhood indicates the likelihood for an individual to live in the proximity of others with an immigrant background and possibly also compatriots. This may influence the degree to which young people with immigrant background feel they differ from other youth in the area. This is why we examined perceived insecurity in neighbourhoods by grouping them into 'immigrant-dense' and 'other' areas depending on the proportion of residents with a foreign background.

To date, Helsinki has no neighbourhoods with an immigrant majority, but the proportion of residents with a foreign mother tongue varies strongly. This variation is largely explained by the location of municipally subsidised housing. This is the domi-

nant type of housing for many immigrant groups in Helsinki. We classified the 10 per cent of Helsinki sub-districts with the highest proportion of residents with a foreign mother tongue as 'immigrant-dense' areas. The rest of the sub-districts were classified as 'other' areas.

An important element in perceived security is that the structure of the housing stock and the lower employment rate and income level among immigrants together make ethnic differentiation follow the same paths as the socioeconomic differentiation of the native population. Immigrants with low income, in particular, have concentrated in the same areas of Helsinki as the lowest-income native-born residents. Since perceived insecurity among the native population is twice as common in these neighbourhoods compared to other areas, we assumed that second-generation young immigrants would also feel more insecure in these areas.

This was partly the case; however, only female respondents reported more perceived insecurity when living in an immigrant neighbourhood. The effect of the neighbourhood on perceived security was very similar among young women of immigrant background and those of Finnish background. For young men, perceived insecurity did not vary according to neighbourhood – regardless of the respondents' background – although among men of native background (when all age groups are included), perceived insecurity was more common in immigrant-dense areas.

Experiences of insecurity are often activated in certain places. One third of the respondents reported avoiding certain places because these were unsafe. Among the places mentioned as unsafe, parks, pedestrian paths and forests stand out. The majority (80%) of the mentions were made by women. Stations, restaurant vicinities and shopping centres are – also for men – places that typically induce insecurity.

Crime victimisation

A slightly higher proportion of second-generation immigrant youth had experienced crime against property over the past year, compared to native peers. A typical crime encountered by young people with foreign background is bicycle theft or other thefts. Offences against cars were more commonly experienced by young people with native background than those with immigrant background, which is probably due to the older age structure of the former group.

The risk of being victim of violence and threats is somewhat less common among immigrant-background youth than among native peers, both for men and women. Differences between genders are rather similar regardless of the background. With women, sexual harassment and violence stand out; with men other unspecified threats and violence.

The risk of being victim of crime is clearly greater among immigrants living in Finland overall than among the native Finnish population. For example, those with an immigrant background run twice as high a risk of assault and battery. This risk is due to a considerable extent to violent crime occurring internally among some immigrant groups. In Helsinki, this is the primary reason for the increased risk of violence among

those who live in an immigrant-dense neighbourhood. Secondly, more violence also occurs within the native population living in immigrant-dense neighbourhoods. Thus the risk of violence for immigrants in these areas is higher due to two causes.

Police, liveability, security and alcohol

Young people with immigrant background were asked their opinion on the impartiality of Finnish police. Almost half of the respondents had no view, but one in four were of the opinion that police intervene in young people's activities equally regardless of their background. Almost one in five said police more easily intervened against certain minorities, such as Somali, Romani and 'dark-skinned people'. Seven per cent felt that police kept an eye particularly on the native population.

The respondents were also asked what measures could improve safety and liveability in the city. At the top of the list, for both young immigrants and young natives, were improved lighting in streets and parks, increased police patrolling and increased use of security guards in different environments. The biggest difference between those of foreign origin and the native peers was the attitude to the control of alcohol use: such control was considered more important by youth of immigrant background than native youth. This is very understandable, since the respondents' personal attitudes towards alcohol differ considerably: half of the immigrant-background respondents reported they never drink alcohol, while fewer than one in five native respondents said they abstained from alcohol.

The lifestyle of second-generation young immigrants clearly thus differs from that of the young native Finns at least with regard to alcohol use. Although they have grown up in Finland, the upbringing of the second-generation immigrants seems to have formed their habits more than the surrounding Finnish youth culture – at least in this respect. It may be assumed that young immigrants who have grown up elsewhere and have moved to Finland as teenagers or young adults differ even more from young native Finns with regard to lifestyles and attitudes.

Need for further research

The research showed that an immigrant background clearly has an effect on perceived insecurity. Such feelings may in turn narrow down the physical and social life sphere of individuals and impair their ability to function, perceived welfare and psychological health, and it is thus likely to delay the integration of immigrants. The present findings suggest that follow-up studies on perceived security among immigrants should be conducted in the future. However, the low response rate in the survey signals that we need to consider new methods of collecting responses, including telephone interviews.

The choice of method is even more crucial for research targeting actual immigrants instead of the second generation. Considering that response rates are this low among

second-generation immigrants who presumably have adapted well to Finnish society, an even smaller response rate would probably be obtained from first-generation immigrants, even with questionnaires translated into several languages. Collecting the responses through personal interviews would raise costs unreasonably, even if the target group were narrowed down considerably.

If delimitations were to be made, we would have reason to carefully consider how they might influence the validity of our findings. If, for example, we delimited by mother tongue, it would be important not to include only the large language groups, but smaller ones, too, since the size of an immigrant group may be of consequence to perceived security. Also, cultural differences between immigrant groups and between immigrants and natives may be of importance to people's sense of security, and this should also be taken into account when delimiting the samples.

Due to the small size of our data, we could make only very rough comparisons between districts – for example by examining perceived insecurity in the respondent's own neighbourhood and the city centre, or by comparing neighbourhoods with different immigrant densities with each other in terms of perceived insecurity. We could also make a comparison between immigrant groups, but again at a rough level: contrasting the visible minorities with the native population. Future research might be made to assess more clearly the role of the neighbourhood's ethnic structure for perceived insecurity in different immigrant groups.

The literature overview showed that occurrence of crime internally within immigrant groups explained a considerable part of the high risk among certain groups of being exposed to violent crime. It would be interesting to know whether perceived insecurity varies, for example, according to whether those with an immigrant background who live in the same neighbourhood as a respondent mainly belong to the respondent's own immigrant group or to some other.

KIRJALLISUUS

- Dhalmann, Hanna (2011).** Yhden uhka, toisen toive? Somalien ja venäläisten asumistoiheet etnisen segregaatiokehityksen valossa. Helsinki: Helsingin yliopisto, Matemaattis-luonnontieteellinen tiedekunta. Geotieteiden ja maantieteen laitos. A10.
- Ellonen, Noora & Korhonen, Kaija (2007).** Maahanmuuttajanaiset väkivallan kohteena. Teoksessa Tuomas Martikainen ja Marja Tiilikainen (toim.): Maahanmuuttajanaiset: Kotoutuminen, perhe ja työ. Helsinki: Väestöliitto. Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja D 46/2007.
- Jasinskaja-Lahti, Inga & Liebkind, Karmela ja Vesala, Tiina (2002).** Rasismi ja syrjintä Suomessa. Maahanmuuttajien kokemuksia. Helsinki: Gaudeamus.
- Haikkola, Lotta (2012).** Monipaikkainen nuoruus. Toinen sukupolvi, transnationaalisuus ja identiteetit. Helsinki: Helsingin yliopisto. Sosiaalitieteiden laitoksen julkaisuja 2012:15. (Sosiologia, väitöskirja.)
- Haikkola, Lotta ja Trang Le (2014).** Tupakointi ja muiden päihteiden käyttö. Teoksessa Wikström Katja & Haikkola, Lotta & Laatikainen, Tiina (toim.). Maahanmuuttajataustaisten nuorten terveys ja hyvinvointi. Tutkimus pääkaupunkiseudun somali- ja kurditaustaisista nuorista. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Työpäpaperi 17/2014.
- Helsingin kaupungin tietokeskus (2013).** Helsingin ulkomaalaisväestö vuonna 2013. Helsingin kaupungin tietokeskus. Tilastoja 31/2013.
- Jaakkola, Magdalena (2009).** Maahanmuuttajat suomalaisten näkökulmasta : Asennemuutokset 1987 – 2007. Helsingin kaupungin tietokeskus. Tutkimuksia 2009:1.
- Kemppainen, Teemu, Lönnqvist, Henrik ja Tuominen, Martti (2014).** Turvattomuus ei jakaudu tasan. Yhteiskuntapolitiikka 79 (2014):1, 5-20.
- Kilpi, Elina (2010).** The Education of Children of Immigrants in Finland. Julkaisematon sosiologian väitöskirja. St Anthony's College, University of Oxford.
- Koskela, Hille (2009).** Pelkokierre. Pelon politiikka, turvamarkkinat ja kamppailu kaupunkitilasta. Helsinki: Gaudeamus.
- Laihinen, Eija & Tuominen, Martti (2013).** ”Stadiin kuuluu pieni rosoisuus”. Helsingin kaupungin turvallisuustutkimus 2012. Helsingin kaupunki. Tietokeskus. Tutkimuksia 2013:4.
- Lehti, Martti & Aaltonen, Mikko & Hinkkanen, Ville & Niemi, Hannu (2014).** Maahanmuuttajat rikosten uhreina ja tekijöinä rekisterilähteiden valossa. Teoksessa Martti Lehti & Venla Salmi & Mikko Aaltonen & Petri Danielsson & Ville Hinkkanen & Hannu Niemi & Reino Sirén & Karoliina Suonpää (2014) Maahanmuuttajat rikosten uhreina ja tekijöinä. Helsinki: Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 265.
- Maahanmuuttajien kokemuksia rasisista rikoksista Suomessa (2002).** Poliisiosaston julkaisu 13/2002. Sisäasiainministeriö.

Mannila, Simo & Castaneda, Anu E. & Jasinskaja-Lahti, Inga (2012a). Syrjintäkokemukset. Luku 13.1. teoksessa Castaneda Anu E. & Rask, Shadia & Koponen, Päivikki & Mölsä Mulki & Koskinen, Seppo (2012 toim.). Maahanmuuttajien terveys ja hyvinvointi. Tutkimus venäläis-, somalialais- ja kurditaustaisista Suomessa. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Raportti 61/2012.

Mannila, Simo & Castaneda, Anu E. & Jasinskaja-Lahti, Inga (2012b). Väkivaltakokemukset. Luku 13.2. teoksessa Castaneda Anu E. & Rask, Shadia & Koponen, Päivikki & Mölsä Mulki & Koskinen, Seppo (2012 toim.). Maahanmuuttajien terveys ja hyvinvointi. Tutkimus venäläis-, somalialais- ja kurditaustaisista Suomessa. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Raportti 61/2012.

Martikainen, Tuomas & Saari, Matti & Korkiasaari, Jouni (2013). Kansainväliset muuttoliikkeet ja Suomi. Teoksessa Tuomas Martikainen, Pasi Saukkonen ja Minna Säävälä (toim.): Muuttajat. Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta. Gaudeamus.

Matikka, Anni & Luopa, Pauliina & Kivimäki, Hanne & Jokela, Jukka & Paananen, Reija (2014). Maahanmuuttajataustaisten 8. ja 9.-luokkalaisten hyvinvointi. Kouluterveyskysely 2013. Tampere: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Raportti 26/2014.

Members of Visible Minorities in Canada. Designated Group Profiles. 2006 Employment Equity Data Report. (Online) URL:http://www.labour.gc.ca/eng/standards_equity/eq/pubs_eq/eedr/2006/profiles/page06.shtml. (Luettu 16.4.2014.)

Nieminen, Jari (2013). Etnisyystiedon merkitys kasvaa maahanmuuton lisääntyessä. Helsinki: Tilastokeskus. Hyvinvointikatsaus 3/2013.

Nikunen, Heli & Koskela, Hille & Tülay Schakir (2013). Valot, varjot, vaarat - tutkimus valaistuksen merkityksestä turvallisuuden tunteeseen puisto- ja ulkoilualueilla. Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisuja 2013: 13.

Office of Registrarial Services (2014). Defining the term "Visible Minority". (Online) URL:<http://www.uoguelph.ca/registrar/studentfinance/index.cfm?scholarships/visibleminority>. (Luettu 16.4.2014)

Peutere, Laura (2010). Poliisin tietoon tullut viharikollisuus Suomessa 2009. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 88/2010.

Phillips, Deborah (2006). Parallel lives? Challenging discourses of British Muslims self-segregation. Environment and Planning D: Society and Space 2006, vol. 24, 25-40.

Pohjanpää, Kirsti & Paananen, Seppo & Nieminen, Mauri (2003). Maahanmuuttajien elinolot. Venäläisten, virolaisten, somalialaisten ja vietnamilaisten elämää Suomessa 2002. Helsinki: Tilastokeskus. Elinolot 2003:1.

Salmi, Venla & Sirén, Reino & Danielsson, Petri & Suonpää, Karoliina (2014). Maahanmuuttajat rikosten uhreina ja tekijöinä kyselytutkimuksen valossa. Teoksessa Martti Lehti & Venla Salmi & Mikko Aaltonen & Petri Danielsson & Ville Hinkkanen & Hannu Niemi & Reino Sirén & Karoliina Suonpää (2014) Maahanmuuttajat rikosten uhreina ja tekijöinä. Helsinki: Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 265.

- Somalis in Helsinki (2013).** At home in Europe. (Online) URL:<http://www.opensocietyfoundations.org/sites/default/files/somalis-helsinki-20131121.pdf>. (Luettu 7.7.2014.)
- Souto, Anne-Mari (2011).** Arkipäivän rasismi koulussa. Etnografinen tutkimus suomalais- ja maahanmuuttajanuorten ryhmäsuhteista. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/ Nuoriosotutkimusseura.
- Teräs, Marianne & Niemi, Emilia & Stein, David & Välinoro, Matleena (2010).** Muunkieliset nuoret siirtymävaiheessa peruskoulusta toiselle asteelle Helsingissä. Helsinki: Helsingin kaupungin maahanmuutto-osasto. Newsprint Oy.
- Tilastokeskus (2014a).** PX-Web-Tietokannat, StatFin, väestö, väestörakenne. (Online) URL:http://pxweb2.stat.fi/database/StatFin/vrm/vaerak/vaerak_fi.asp. (Luettu 17.9.2014.)
- Tilastokeskus (2014b).** Tietoa tilastoista. Käsitteet ja määritelmät. (Online) URL:http://www.stat.fi/meta/kas/syntypera_ja_ta.html. (Luettu 19.9.2014.)
- Tuominen Martti (1999).** Turvallinen Helsinki. Pahoinpitelyrikollisuus Helsingissä. Helsingin kaupungin tietokeskus. Tutkimuksia 1999:10.
- Tuominen, Martti (2010).** ”..öiseen aikaan ja joskus päivälläkin” Helsingin turvallisuuskysely 2009. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuskatsauksia 2010:5.
- Vilkama, Katja & Lönnqvist, Henrik & Väliniemi-Laurson, Jenni & Tuominen, Martti (2014).** Erilaistuva pääkaupunkiseutu - sosioekonomiset erot alueittain 2002–2012. Helsingin kaupunki. Tietokeskus. Tutkimuksia 2014:1.
- Vilkama, Katja ja Vaattovaara, Mari (2013).** Kansainvälistä vertailua ja kynnsarvoja. Kvartti 4/2013, 42–53.
- Vilkama, Katja & Vaattovaara, Mari & Dhalmann, Hanna (2013).** Kantäväestön pakoa? Miksi maahanmuuttajakeskittymistä muutetaan pois? Yhteiskuntapolitiikka 78 (2013):5, 485–497.
- Woolley, Francis (2013).** Visible minorities: Distinctly Canadian. Worthwhile Canadian Initiative. A Mainly Canadian economics blog. (Online) URL:http://worthwhile.typepad.com/worthwhile_canadian_initi/2013/05/visible-minorities-distinctly-canadian.html. (Luettu 16.4.2014.)

LIITE 1

Perusjoukkoon kuuluvat äitien syntymävaltioiden mukaan

Äidin syntymä- valtio	Luku- määrä	Äidin syntymä- valtio	Luku- määrä	Äidin syntymä- valtio	Luku- määrä
Neuvostoliitto	819	Ghana	9	Jordania	2
Somalia	765	Latvia	9	Meksiko	2
Viro	423	Iso-Britannia	9	Tanska	2
Vietnam	237	Tunisia	8	Neuvostoliitto	2
Jugoslavia	184	Venäjä	8	Norja	2
Irak	147	Israel	7	Valko-Venäjä	2
Kiina	112	Serbia ja Montenegro	7	Bolivia	1
Iran	84	Saksa	7	Kongo Tv	1
Kongo Dem Tv	80	Unkari	7	Norsunluurannikko	1
Turkki	75	Itävalta	6	Saksa Dem Tv	1
Etiopia	55	Ukraina	6	Ecuador	1
Intia	40	Yhdysvallat	6	Jemen	1
Afganistan	33	Ranska	5	Australia	1
Pakistan	27	Malesia	5	Azerbaidzhan	1
Bangladesh	23	Niger	4	Gambia	1
Ruotsi	21	Brasilia	4	Kreikka	1
Puola	20	Alankomaat	4	Myanmar	1
Kambodzha	20	Liettua	4	Sveitsi	1
Syyria	19	Lounais-Afrikka	4	Kazakstan	1
Angola	18	Tansania	3	Namibia	1
Marokko	18	Filippiinit	3	Liberia	1
Hong Kong	18	Ruanda	3		
Romania	18	Kenia	3		
Bulgaria	16	Peru	3		
Japani	14	Thaimaa	3		
Libanon	14	Sierra Leone	3		
Nigeria	13	Korean tasavalta	3		
Sri Lanka	12	Indonesia	2		
Egypti	12	Kamerun	2		
Sudan	10	Kroatia	2		
Nepal	9	Chile	2		
Algeria	9	Jemen Kd Tv	2		

Saatekirje ja kyselylomake

Helsingin kaupunki

Leikkaathan yhteystietosi pois ennen lomakkeen lähettämistä.

OSALLISTU TUTKIMUKSEEN

Hyvä 15–29 -vuotias helsinkiläisnuori,

vastaamalla tähän kyselyyn osallistut tutkimukseen, jonka tarkoituksena on lisätä tietoa kaupungin turvallisuudesta ja viihtyisyydestä. Lomakkeen kysymykset koskevat omia kokemuksiasi ja näkemyksiäsi.

Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Jokaisen vastaus on kuitenkin hyvin arvokas, joten toivomme Sinun käyttävän hetken aikaa kyselyn täyttämiseen. Tutkimustuloksia hyödynnetään kaupungin turvallisuustyössä, jonka avulla Helsinkiä pyritään kehittämään turvallisemmaksi kaikille asukkaille.

Toivomme Sinun vastaavan kyselyyn viikon kuluessa joko tällä lomakkeella tai Internetissä osoitteessa

→ <http://www.hel2.fi/tietokeskus/kysely/>

käyttäen salasanaa, jonka löydät tämän sivun oikeasta yläkulmasta. Lomakevastauksen voit palauttaa maksutta oheisessa kuoressa.

Kyselyyn vastanneiden kesken arvotaan Finnkinon sarjalippuja. Arvonta suoritetaan 12.12.2013. Elokuvaliput toimitetaan voittaneille postitse.

Etukäteen ajastasi kiittäen,

Jussi Pajunen
kaupunginjohtaja
Helsingin kaupunki

**Kyselyyn
vastanneiden
kesken arvotaan
12 x 4 kpl Finnkinon
leffalippuja!**

← Tällä QR-koodilla
suoraan kyselyyn

Vastaukset käsitellään nimettömästi ja luottamuksellisesti ja vastauksia käytetään vain tutkimustarkoituksiin. Yksittäiset vastaajat eivät ole tunnistettavissa. Tutkimuksen tulokset analysoidaan Helsingin kaupungin tietokeskuksessa, joka julkaisee tulokset omassa tutkimussarjassaan.

Tutkimus on osoitettu sellaisille 15–29 -vuotiaille helsinkiläisille nuorille, joiden vanhemmat ovat syntyneet ulkomailla. Osoitetiedot on saatu Väestötietokeskuksen väestötietojärjestelmästä. Tutkimus täydentää säännöllistä turvallisuuskyselyä koettuun turvallisuuteen ja syrjintään liittyvillä lisäkysymyksillä. Tutkimus on lähetetty n. 3500 henkilöille.

Vastaamisohjeet

Useimpiin lomakkeen kysymyksiin vastataan ympyröimällä vaihtoehto, joka parhaiten vastaa mielipidettäsi tai tilannettasi. Jos kysymyksessä on useampia osioita, eri osiot on merkitty kirjaimin (a, b, c, jne.). Vastaathan tällöin jokaiseen osioon erikseen.

Osassa kysymyksistä ei ole valmiita vastausvaihtoehtoja, vaan niihin vastataan kirjoittamalla vastaus sille varattuun tilaan. Tällainen kysymys voi liittyä esim. tapausten kuvauksiin.

Jos valitsemasi vastausvaihtoehdon jälkeen on merkitty nuoli, siirry suoraan sen osoittamaan kysymykseen.

Tarkistathan lopuksi, että olet vastannut kaikkiin kysymyksiin.

Jos Sinulla on kysyttävää tai haluat keskustella muuten tutkimuksesta, voit ottaa yhteyttä seuraaviin henkilöihin:

Tuula Joronen, p. 09 310 36520 tai
Eija Laihinen, p. 09 310 3362410
tai sähköpostilla: turva@hel.fi

Osoitelähde:

Väestötietojärjestelmä
Väestörekisterikeskus
PL 123
00531 HELSINKI

Kysely turvallisuudesta ja viihtyisyydestä

1. Kuinka tyytyväinen olet nykyiseen asuinalueeseesi?

- 1 Erittäin tyytyväinen
- 2 Melko tyytyväinen
- 3 Melko tyytymätön
- 4 Erittäin tyytymätön
- 5 En osaa sanoa

2. Kuinka turvalliseksi tunnet olosi seuraavissa paikoissa:

		Turvalli- seksi	Melko turvalli- seksi	Melko turvat- tomaksi	Turvat- tomaksi	En osaa sanoa
a)	Kotona?	1	2	3	4	5
b)	Omalla pihalla?	1	2	3	4	5
c)	Kauppa- tai ostoskeskuksessa?	1	2	3	4	5
d)	Koulussa/työpaikalla?	1	2	3	4	5
e)	Pankkiautomaatilla asioidessasi?	1	2	3	4	5

3. Kuinka turvalliseksi tunnet olosi seuraavissa tilanteissa:

		Turvalli- seksi	Melko turval- liseksi	Melko turvat- tomaksi	Turvat- tomaksi	En uskal- la käydä ulkona	En liiku ulkona iltaisin/En käytä tätä liikennevä- linettä iltaisin	En osaa sanoa
a)	Kävellessäsi yksin myöhään perjantai- ja lauantai-iltoina omalla asuinalueellasi?	1	2	3	4	5	6	7
b)	Kävellessäsi yksin myöhään perjantai- ja lauantai-iltoina Helsingin keskustassa?	1	2	3	4	5	6	7
c)	Liikkuessani Helsingissä iltaisin bussilla?	1	2	3	4	5	6	7
d)	Liikkuessani Helsingissä iltaisin raitiovaunulla?	1	2	3	4	5	6	7
e)	Liikkuessani Helsingissä iltaisin metrolla?	1	2	3	4	5	6	7
f)	Liikkuessani Helsingissä iltaisin paikallisjunalla?	1	2	3	4	5	6	7
g)	Liikkuessani Helsingissä iltaisin yksityisautolla?	1	2	3	4	5	6	7

4. Vältteletkö joitain paikkoja turvattomuuden vuoksi?

- 1 Kyllä
- 2 Ei → jatka kysymykseen 7
- 3 En osaa sanoa → jatka kysymykseen 7

5. Mitä paikkoja välttelet?

6. Miksi välttelet näitä paikkoja?

7. **A)** Onko sinulle tapahtunut alla mainittuja asioita viimeisten 12 kuukauden aikana?

B) Jos sinulle on tapahtunut alla mainittuja asioita, niin kuinka suuri merkitys niillä on mahdollisesti kokemaasi turvattomuuden tunteeseen?

		A) Onko tapahtunut?		B) Vaikutus turvattomuuden tunteeseen		
		Ei ole tapahtunut	On tapahtunut	Erittäin suuri merkitys	Jonkin verran merkitystä	Ei merkitystä
a)	Olen joutunut häirinnän tai kiusaamisen kohteeksi?	1	2	1	2	3
b)	Ystävänä, sukulaiseni tai naapuri on joutunut häirinnän tai kiusaamisen kohteeksi?	1	2	1	2	3
c)	Oman etnisen ryhmäni jäsen on joutunut häirinnän tai kiusaamisen kohteeksi?	1	2	1	2	3

8. **Jos olet** joutunut häirinnän tai kiusaamisen kohteeksi, niin muistele, kun sinulle viimeksi tapahtui näin ja vastaa kysymyksiin **a) b) ja c)**.

Jos et ole joutunut häirinnän tai kiusaamisen kohteeksi, niin siirry kysymykseen 9.

- a)** Oliko jokin seuraavista asioista häirinnän tai kiusaamisen syynä?
(*voit tarvittaessa valita useita kohtia*)

- 1 Ikä
- 2 Sukupuoli
- 3 Ihonväri
- 4 Uskonto
- 5 Yhteiskunnallinen mielipide
- 6 Seksuaalinen suuntautuminen
- 7 Vammaisuus
- 8 Pukeutuminen
- 9 Jokin muu syy, mikä? _____
- 10 En osaa sanoa

- b)** Oliko tekijä Sinulle:

- 1 Tuntematon
- 2 Tuttu vain ulkonäöltä
- 3 Läheisesti tuntemani henkilö

- c)** Liittyikö tapaukseen jotakin seuraavista (*voit tarvittaessa valita useita kohtia*)?

- 1 Minua nimiteltiin ja loukattiin sanoilla, ilmeillä ja eleillä
- 2 Minua uhkailtiin
- 3 Minua vahingoitettiin fyysisesti
- 4 Jotakin muuta, mitä?

9. Onko sinulle tapahtunut jokin seuraavista rikoksista viimeisten 12 kuukauden aikana?

		Ei ole tapahtunut	On tapahtunut
a)	Autovarkaus?	1	2
b)	Varastettu autosta jokin osa tai esine?	1	2
c)	Vahingoitettu autoa?	1	2
d)	Varastettu mopo, skootteri tai moottoripyörä?	1	2
e)	Varastettu polkupyörä?	1	2
f)	Murtauduttu vintti/kellarikomeroon tai muuhun lukittuun varastoon?	1	2
g)	Murtauduttu asuntoon?	1	2
h)	Ryöstö (<i>varkaus väkivaltaa tai sillä uhkailua käyttäen</i>)?	1	2
i)	Varastettu muuta henkilökohtaista omaisuutta (<i>ei liikennevälineitä</i>)?	1	2
j)	Vahingoitettu muuta henkilökohtaista omaisuutta (<i>ei liikennevälineitä</i>)?	1	2
k)	Raiskaus tai sen yritys?	1	2
l)	Muu seksuaalinen väkivalta tai ahdistelu?	1	2
m)	Uhkailtu väkivallalla työpaikalla/koulussa?	1	2
n)	Uhkailtu väkivallalla muualla?	1	2
o)	Perheväkivalta (<i>fyysinen</i>)?	1	2
p)	Fyysinen väkivalta työpaikalla/koulussa?	1	2
q)	Muu fyysinen väkivalta (<i>esim. kadulla tai tuttavien kesken</i>)?	1	2
r)	Uhkailtu tai tietoisesti loukattu sähköpostilla, tekstiviestillä tai internetin keskustelupalstoilla?	1	2
s)	Muu rikos, mikä? _____ _____	1	2

10. Kuinka usein olet kokenut väkivaltaa tai olet ollut väkivallan uhri viimeisten 12 kuukauden aikana?

- 1 En ollenkaan
- 2 Kerran
- 3 Useamman kerran, kuinka monta kertaa? _____

11. Oletko nähnyt tappelon tai pahoinpitelyn asuinalueellasi viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana?

- 1 Monta kertaa
- 2 Kerran tai pari
- 3 En ole nähnyt

12. Miten Helsingin poliisi suhtautuu mielestäsi erilaisiin etnisiin vähemmistöihin (*ulkomaalaistaustaiset henkilöt*)?

- 1 Samalla tavalla kuin suomalaisen kantaväestöön
- 2 Puuttuu helpommin tiettyjen vähemmistöjen käyttäytymiseen, minkä ryhmien?

-
- 3 Puuttuu helpommin kantaväestön käyttäytymiseen
 - 4 En osaa sanoa

13. Miten mielestäsi seuraavat toimenpiteet vaikuttaisivat viihtyvyyteen ja turvallisuuteen Helsingissä?

	Parantaisi paljon	Parantaisi melko paljon	Parantaisi hiukan	Ei parantaisi lainkaan	En osaa sanoa
a) Katuvalaistuksen lisääminen?	1	2	3	4	5
b) Puistojen valaistuksen lisääminen?	1	2	3	4	5
c) Nuorisotilojen lisääminen?	1	2	3	4	5
d) Poliisipartioiden näkyvyyden lisääminen?	1	2	3	4	5
e) Vartijoiden näkyvyyden lisääminen?	1	2	3	4	5
f) Liikennevalvonnan lisääminen?	1	2	3	4	5
g) Kameravalvonta julkisilla paikoilla?	1	2	3	4	5
h) Ravintoloiden aikaisempi sulkeminen?	1	2	3	4	5
i) Päihdevalvontuksen lisääminen?	1	2	3	4	5
j) Anniskelun tarkempi valvonta?	1	2	3	4	5
k) Alkoholin julkisella paikalla nauttimisen tarkempi valvonta?	1	2	3	4	5
l) Vapaaehtoistoiminnan lisääminen viikonloppuisin nuorten keskuudessa?	1	2	3	4	5
m) Joukkoliikenteen asemien vartiointin parantaminen?	1	2	3	4	5
n) Vartijoiden käyttäminen joukkoliikenteen kulkuneuvoissa?	1	2	3	4	5
o) Jokin muu toimenpide, mikä? _____ _____	1	2	3	4	5

Taustatiedot

14. Oletko tällä hetkellä

- 1 Vakituksessa työsuhteessa
- 2 Määräaikaisessa työsuhteessa
- 3 Työtön, alle vuoden
- 4 Työtön, yli vuoden
- 5 Opiskelija
- 6 Haen parhaillaan opiskelupaikkaa
- 7 Eläkkeellä
- 8 Kotiäiti tai -isä
- 9 Jokin muu

15. Mikä on korkein suorittamasi tutkinto?

- 1 Suoritan parhaillaan peruskoulua
- 2 Peruskoulu
- 3 Ammattikoulu tai -kurssi
- 4 Ylioppilastutkinto
- 5 Ammattikorkeakoulututkinto
- 6 Yliopisto, alempi tutkinto
- 7 Yliopisto, ylempi tutkinto
- 8 Ei mikään edellä mainituista

16. Keitä kotitalouteesi kuuluu itsesi lisäksi? (Voit valita useita vaihtoehtoja)

- 1 Aviopuoliso
- 2 Avopuoliso
- 3 Puolison kanssa yhteisiä lapsia
- 4 Muita omia lapsia
- 5 Puolison muita lapsia
- 6 Omat tai puolison vanhemmat
- 7 Muita henkilöitä
- 8 Asun yksin

17. Asutko tällä hetkellä?

- 1 Kerrostalossa (5 kerrosta tai enemmän)
- 2 Kerrostalossa (2-4 kerrosta)
- 3 Pari- tai rivitalossa
- 4 Omakotitalossa
- 5 Jokin muu rakennustyyppi

18. Onko asuntosi?

- 1 Omistusasunto
- 2 Yksityinen vuokra-asunto
- 3 Kunnallinen vuokra-asunto
- 4 Asumisoikeusasunto
- 5 Jokin muu (esim. osa-omistusasunto)

19. Kuinka usein käytät olutta, viiniä tai muita alkoholijuomia niin, että tunnet olevasi humalassa?

- 1 En koskaan
- 2 En lainkaan viimeisen vuoden aikana
- 3 Joitain kertoja vuodessa
- 4 Kerran parissa kuukaudessa
- 5 Kerran tai pari kuukaudessa
- 6 Kerran tai pari viikossa
- 7 Useammin
- 8 En osaa sanoa

20. Miten usein liikut jalkaisin Helsingin keskustassa iltaisin tai öisin?

- 1 Päivittäin tai lähes päivittäin
- 2 Viikoittain
- 3 Kerran pari kuukaudessa
- 4 Harvemmin
- 5 En juuri koskaan

21. Haluatko vielä kertoa jotain kyselyn aihepiiriin liittyvistä asioista?

KIITOS VASTAUKSISTASI!

Palautathan lomakkeen oheisessa kirjekuoressa.

Tutkimuksen tulokset julkaistaan Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimussarjassa. Viimeisimmän Helsingin turvallisuuskyselyn tuloksiin voit halutessasi tutustua osoitteessa:

http://www.hel.fi/hel2/Tietokeskus/julkaisut/pdf/10_06_11_Tutkkats_5_Tuominen.pdf

Tekijä(t) Martti Tuominen & Tuula Joronen & Eija Laihinen		
Nimike "...sanoi että näytän aivan ***** ja alkoi solvaamaan" Maahanmuuttajataustaisten nuorten turvattomuuskokemukset Helsingissä		
Julkaisija (virasto tai laitos) Helsingin kaupungin tietokeskus	Julkaisu-aika 2014	Sivumäärä, liitteet 77
Sarjan nimike Tutkimuksia - Helsingin kaupungin tietokeskus		Osan numero 2014:3
ISSN(painettu) 1455-724X ISBN(painettu) 978-952-272-805-0 ISSN(verkossa) 1796-7228 ISBN(verkossa) 978-952-272-806-7	Kieli fin, swe, eng	
Tiivistelmä Tutkimuksessa selvitetään, vaikuttaako maahanmuuttajatausta siihen, miten turvallisesti nuoret arkisen ympäristönsä Helsingissä kokevat. Tutkimus perustuu Helsingissä syksyllä 2013 kerättyyn kyselyaineistoon, ja tuloksia verrataan laajemmin, suomen- ja ruotsinkieliselle väestölle vuonna 2012 tehdyn turvallisuuskyselyn tuloksiin. Kohdensimme tutkimuksen maahanmuuttajien toiseen sukupolveen kuuluviin nuoriin, joilla tarkoitamme sellaisia 15–29-vuotiaita syntyperältään ulkomaalaisia nuoria, jotka joko syntyneet Suomessa tai muuttaneet tänne alle kouluikäisinä (maahanmuuttoikä 0-6 vuotta) ja asuneet sen jälkeen täällä koko kouluikänsä. Kohdejoukon ulkopuolelle jäivät ne syntyperältään ulkomaalaiset nuoret, jotka ovat muuttaneet Suomeen vasta kouluikäisinä tai aikuisiässä. Miehet ilmoittavat kyselyissä kokevansa turvattomuutta yleensä kaikissa tilanteissa naisia vähemmän. Tämä rakenne toistuu myös tässä toisen polven maahanmuuttajataustaisiin nuoriin kohdistuneessa tutkimuksessa. Kokevat turvattomuutta miehiä enemmän. Nuoret maahanmuuttajataustaiset nuoret miehet kokevat turvattomuutta Helsingissä suunnilleen saman verran kuin kantaväestön nuoret miehet. Maahanmuuttajataustaiset nuoret naiset sen sijaan kokevat turvattomuutta miltei kaikissa tilanteissa yleisemmin kuin kantaväestön nuoret naiset. Maahanmuuttajataustan taustan näkyvyys lisäsi oletuksen mukaisesti turvattomuutta useimmissa tilanteissa, mutta ei täysin johdonmukaisesti. Naisilla näkyvään vähemmistöön kuulumisen lisäsi koettua turvattomuutta. Miesten joukossa taustan näkyvyydellä ei ollut juuri merkitystä. Maahanmuuttaja-alueella asuvat nuoret naiset kokevat turvattomuutta yleisemmin kuin muilla alueilla asuvat. Miesten kokemuksiin ei asuinalueen luonteella ollut vaikutusta. Väkivallan ja uhkailujen kohteeksi maahanmuuttajataustaiset nuorilla ovat joutuneet hieman harvemmin kuin kantaväestön nuoret sekä miesten että naisten ryhmissä. Kaikkien Suomessa asuvien maahanmuuttajien riski joutua väkivallan kohteeksi on selvästi suurempi kuin kantaväestön.		
Asiasanat maahanmuutto, koettu turvallisuus, rikoksen uhriksi joutuminen, kaupunkiturvallisuus		
Hinta	Jakelu puh. 09 310 36293	
Myynti Tietokeskuksen kirjasto, Siltasaarenkatu 18–20 A, 00099 Helsingin kaupunki, puh. 09 310 36377 ja Verkkokauppa: http://granum.uta.fi		

“...SANOI ETTÄ NÄYTÄN AIVAN *** JA ALKOI SOLVAAMAAN”**

Maahanmuuttajataustaisten nuorten turvattomuuskokemukset Helsingissä

Maahanmuutto on Helsingissä jatkunut jo kolme vuosikymmentä, ja tulee ennusteiden mukaan jatkumaan edelleen voimakkaana. Nuorimmasta päästä maahanmuuttajia on toisessa polvessa. Tämän tutkimuksen kohteena ovat toisen polven maahanmuuttajanuorten kokemukset asuinympäristönsä turvallisuudesta.

Kovin paljoa eivät toisen polven maahanmuuttajanuorten kokemukset eroa samanikäisten kantaväestön nuorten kokemuksista. Ovathan he käyneet suomalaisen peruskoulun valtaväestön joukossa. Kuitenkin nuorten maahanmuuttajanaisten turvattomuuskokemukset olivat kautta linjan yleisempiä kuin kantaväestön nuorten naisten. Nuorten miesten turvattomuuskokemuksiin eivät taustat juuri vaikuta.

Julkaisutilaukset

p. (09) 310 36293

Internet

www.hel.fi/tietokeskus